

Utvärdering av
Svenska kulturfondens
strategiska program

Hallå! 2018–2021

Utvärdering av
Svenska kulturfondens
strategiska program

Hallå! 2018–2021

Lia Markelin
med hjälp av Annica Sigfrids

Svenska
kulturfonden

magma

ISBN 978-952-7263-15-0

© Svenska kulturfonden 2022

Utgivare: Svenska kulturfonden

Grafisk form, infografik och omslag: Nora Kitinmäki

Omslagsfoto: Karl Vilhjálmsson

Tryckt hos NordPrint, Helsingfors 2022

Innehåll

KULTURFONDENS FÖRORD	5
1. INLEDNING	7
2. UPPKOMSTEN AV <i>HALLÅ!</i> I FÖRHÅLLANDE TILL SVENSKA KULTURFONDENS SYFTE	10
Syftet med <i>Hallå!</i>	14
3. OM ATT UTVÄRDERA OCH MÄTA GENOMSLAG	16
4. DEN INTERNA PROCESSEN MED ATT STARTA <i>HALLÅ!</i>	18
Ansökningarna och urvalet	20
5. KULTURFONDENS ROLL I ATT DRIVA <i>HALLÅ!</i>	24
Kommunikation	25
6. UTVÄRDERING AV CRAZY TOWN:S MENTORERING	29
Seminarierna	31
7. <i>HALLÅ!</i> -PROJEKTEN: PRODUKTER, RESULTAT OCH EFFEKTER	33
Olika typer av projekt, olika typer av produktion (output)	33
Outcome: projektens resultat/effekter på kort sikt	38
Den svårfångade samhällseffekten – effekten på lång sikt	47
8. OM FINSKT OCH SVENSKT: EN ÅTERKOPPLING TILL SYFTET FÖR SVENSKA KULTURFONDEN	49
9. VAD ÄR ETT LYCKAT STRATEGISKT PROJEKT? OM MÅLGRUPPER OCH FUNGERANDE MODELLER	51
Är projekt som stärker svenskan hos finskspråkiga och projekt som stärker finskan hos svenskspråkiga lika relevanta?	51
Vattenkannen eller sprutslangen?	53
Hur komma åt dem som är mest avogt inställda?	55
Den strategiska dimensionen	56
10. <i>HALLÅ!</i> -PROJEKTENS FORTSATTA LIV	59
11. SLUTSATSER	63
KÄLLOR	69
 BILAGA 1: Alla projekt som beviljades <i>Hallå!</i> -medel	70
BILAGA 2: 9 CASE-exempel på <i>Hallå!</i> -projekt	78
BILAGA 3: Modeller, metoder och idéer för ökad tvåspråkighet	104

Tabeller, figurer och kartor

Tabell 1.	Antal intervjuer utförda för utvärderingen 2019–2021	8
Tabell 2.	Ett urval av svensk- och finskspråkiga medier där <i>Hallå!</i> -projekt varit synliga	26
Tabell 3.	Antal <i>Hallå!</i> -projekt per kategori/projekttyp	33
Tabell 4.	Sammanfattning av <i>Hallå!</i> -projektens produktion/output	35
Tabell 5.	Sammanställning över projektens resultat/effekt på kort sikt	39
Tabell 6.	Alla projekt i storleksordning enligt beviljad summa och verksamhetskategori	70

* * * * *

Figur 1.	Den så kallade IOOI-modellen	16
Figur 2.	Antal <i>Hallå!</i> -projekt som var nya eller fanns redan före <i>Hallå!</i>	34
Figur 3.	Antal projekt som förverkligats	34
Figur 4.	<i>"Hur bra tycker du att ert projekt har lyckats (hittills)?"</i>	37
Figur 5.	Elevernas/studerandes feedback på <i>Språkambassadörernas</i> besök i finskspråkiga skolor åren 2019–2020	43
Figur 6.	Feedback från studerande som deltagit i en eller flera kurser inom ramen för projektet <i>Bli proffs!</i>	44
Figur 7.	Medeltalet för svaren på frågor om svenska språket bland dem som deltog och dem som inte deltog i en eller flera kurser inom ramen för <i>Hallå!</i> -projektet <i>Bli proffs!</i> vid Satakunnan ammattikorkeakoulu	45
Figur 8.	Svar på frågan <i>"Haluaisin oppia ruotsia paremmin"</i> bland studerande vid Satakunnan ammattikorkeakoulu som inte deltog i <i>Hallå!</i> -projektet <i>Bli proffs!</i>	46
Figur 9.	Ett effekternas ekosystem	47
Figur 10.	Översikt av insatser, produktion, resultat och förväntad effekt av <i>Hallå!</i>	48
Figur 11.	<i>"Vilket betyg skulle du ge Hallå! som helhet?"</i>	50
Figur 12.	Språkgrupp(er) som <i>Hallå!</i> -projekten i första hand ville nå	52
Figur 13.	Motivation för att lära sig svenska och användning av svenska på fritiden bland elever och studerande i finskspråkiga skolor	55
Figur 14.	Antal <i>Hallå!</i> -projekt som har planer på att fortsätta arbetet i någon form	59
Figur 15.	Lärarnas feedback på <i>Språkambassadörernas</i> besök i finska skolor	102

* * * * *

Karta 1.	Geografisk fördelning av de 286 ansökningar som kom in inom ramen för <i>Hallå!</i> , enligt den sökandes hemort	21
Karta 2.	Geografisk fördelning av de 79 ansökningar som beviljades inom ramen för <i>Hallå!</i> , enligt den sökandes hemort	23
Karta 3.	Geografisk fördelning av orterna som projektet <i>Kielilähettiläät – Språkambassadörerna</i> besökt åren 2019–2020	101

Kulturfondens förord

Stiftelser har under de senaste åren betonat vikten av att låta externa utvärderare granska och bedöma effekter av fondfinansierade projekt och organisationer. Mot den här bakgrunden blev det både naturligt och nyttigt att låta en erfaren utvärderare nagelfara Svenska kulturfondens strategiska program *Hallå!* för en levande flerspråkighet.

Inom ramen för *Hallå!* satsade vi ungefär sex miljoner euro på projekt inom många olika sektorer – utbildning, kultur, forskning och föreningsverksamhet. Vi ville förstås att projekten skulle lyckas bra inom sina verksamhetsområden, men vårt övergripande mål var att på sikt se ett förbättrat språkklimat i Finland.

Hur mäter man då effekter på språkklimat och personlig inställning till språkinläring? Vår uppdragsbeskrivning var definitivt utmanande. Betydligt lättare var det för oss att ringa in uppdraget att kritiskt granska våra egna processer i anslutning till lanseringen och hanteringen av det strategiska programmet.

Tankesmedjan Magma har lång erfarenhet av att analysera och bedöma både samhällseliga strukturer och fenomen. Det här vägde tungt då vi valde att anlita Magma för en kritisk utvärdering av *Hallå!*-programmets samhällseliga effekter.

Vi vill tacka utvärderaren Lia Markelin för en grundlig, analytisk, noga strukturerad och välformulerad utvärdering. Vi har med stort intresse läst både de intervjuades kommentarer och utvärderarens reflektioner kring både våra förberedelser och programmets genomslag.

Vi är tacksamma för den välgkost och alla de konstruktiva förbättringsförslag Lia Markelin och Tankesmedjan Magma ger oss. Utvärderingen kommer väl till pass i vår bi-dragsutdelning och i vår dialog med de projekt och verksamheter vi finansierar. Vi tror också att många utanför vår egen organisation är nyfikna på granskningen av både det strategiska programmet och vår hantering av det. Den välgjorda – och offentliga – utvärderingen kan ge välgkost också för andra finansiärer och aktörer.

Då vi senare i år går in i vårt nästa strategiska program har vi med oss en stor uppsättning goda råd.

SÖREN LILLKUNG, VD, OCH BERNDT-JOHAN LINDSTRÖM, LEDANDE OMBUDSMAN, UTBILDNING

1. Inledning

År 2018 gick Svenska kulturfonden ut med det strategiska programmet *Hallå!*, en treårig satsning på närmare sex miljoner euro. Programmet var det största strategiska programmet i fondens historia och ett program som vände sig till både svensk- och finskspråkiga sökande. Enligt Svenska kulturfondens egen webbplats efterlyste man idéer som ”främjar förmågan och lusten att kommunicera på båda inhemska språken i yrkeslivet och på fritiden, i hemmet och i samhället”. Projektutlysningen ledde till 286 ansökningar av vilka 79 beviljades.

För att se hur satsningen utfallit kontaktade Svenska kulturfonden tankesmedjan Magma för att utföra en utvärdering av helheten. Det här är alltså inte primärt en utvärdering av enskilda projekt, utan av den strategiska satsning som *Hallå!* som helhet utgjort. I synnerhet ombads Magma granska följande:

- Hur passar *Hallå!* ihop med Svenska kulturfondens syfte och uppdrag?
- Vilket genomslag har *Hallå!* fått?
- Vilka idéer och lärdomar ger *Hallå!* för Svenska kulturfondens framtida satsningar?

I utvärderingen skulle ingå exempel på olika typer av projekt som når olika typer av målgrupper och olika former av så kallade ”best practices”. Svenska kulturfonden ville även identifiera vilken typ av projekt som ger störst effekt samt vilka typer av projekt som klarar av att hållas livskraftiga över en längre tid.

Själva utvärderingen bygger dels på de beviljade 79 projekten som helhet, dels på en närmare analys av 24 utvalda projekt. Alla de projekt som erbjudits mentorering av firman Crazy Town (15) ingick i den närmare analysen. Utvärderaren valde i samarbete med Kulturfonden ut ytterligare nio projekt. Dessa nio valdes ut för att ge urvalet en bred geografisk och innehållsmässig (olika stadiers utbildning, kultur, musik, scenkonst, idrott) spridning och för att urvalet skulle innefatta både mindre och mer omfattande projekt. Vilka dessa var framgår ur bilaga 1, där alla 79 projekt finns listade.

Utvärderingen bygger på både kvantitativt och kvalitativt material. Det kvantitativa materialet bygger huvudsakligen på en enkät som sändes ut till alla 79 projekt. Ett av projekten som beviljades medel inleddes aldrig, så de egentliga projektens antal sjönk till 78. Svaret från ett annat projekt uteblev. Resultatet blev därför 85 svar från 77 projekt (från vissa projekt kom det in två svar). I tillägg till den övergripande enkäten ingår några projektspecifika enkäter som projekten själva eller utvärderaren gjort.

Det kvalitativa materialet består av intervjuer, i första hand med personer involverade i de 24 utvalda projekten. Därtill har utvärderaren intervjuat personer inom Svenska kulturfondens personal, inklusive verkställande direktör och styrelseordförande. En tidigare direktör och två tidigare styrelseordföranden intervjuades också. Därtill intervjuades två av de tre experter som anlätades för att utvärdera ansökningarna samt en av de två personer som skött mentoringsarbetet på konsultbyrån Crazy Town. En översikt över antalet personer som intervjuats hittas i Tabell 1.

Tabell 1. ANTAL INTERVJUER UTFÖRDA FÖR UTFÄRDERINGEN 2019–2021

<i>Institutioner/personer</i>	<i>Antal</i>
Svenska kulturfonden	
Tjänstemän (nuvarande)	4
Nuvarande vd + tidigare direktör	2
Styrelseordförande (nuvarande och tidigare)	3
Crazy Town	1
Experter som skötte urvalsprocessen	2
Projektarbetare	
Från projekt som deltagit i mentorering med Crazy Town (15)	27
Från projekt som inte ingått i mentorering (9)	17
Sammanlagt	56

Intervjuerna genomfördes under vintern och våren 2019–2020 samt vintern 2020–2021. Enkäten som gick till alla projekt gick ut först i början av 2021 så att projekten skulle ha kommit så långt som möjligt i sitt arbete. Då utvärderingsarbetet satte igång i slutet av år 2019 var tanken även att besöka ett antal projekt och tillställningar. Kort därefter slog

coronapandemin till i Finland och både *Hallå!*-projektens aktiviteter och utvärderingen drabbades. Bara två projektbesök samt intervjuerna på Svenska kulturfonden gjordes därför fysiskt, de övriga intervjuerna har skett via Teams. Från vissa projekt intervjuades endast en person medan andra projekt representerades av flera personer. Utvärderaren deltog även i några digitala evenemang, bl.a. en gruppmentorering med Crazy Town.

För att kunna bedöma *Hallå!*-programmet i förhållande till Svenska kulturfondens syfte inleder utvärderingen med att se på bakgrunden till *Hallå!* och utvecklingen av Svenska kulturfondens syftesparagraf. Därefter diskuteras kort de möjligheter en utvärdering ger och de begränsningar som tillbudsstående metoder har. Själva utvärderingen är indelad i tre delar

- 1) den interna processen och Svenska kulturfondens roll,
- 2) mentoreringen och bedömningen av Crazy Towns insats samt
- 3) själva innehållet, det vill säga de olika projektformerna och deras output, resultat och genomslag.

Utvärderingen avslutas med en diskussion om projektets fortsättning samt rekommendationer.

Svenska kulturfonden omnämns i texten även som Kulturfonden eller enbart fonden, trots att Svenska kulturfondens kapital egentligen består av flera fonder. Kapitlet som utvärderar det interna arbetet med *Hallå!* bygger i huvudsak på intervjuer med nuvarande personal och ledning, även om dessa inte citeras direkt. För enkelhetens skull används ibland "det andra inhemska" språket för att hänvisa till finskan respektive svenskan, de två språken i fokus här; det ska inte tolkas som ett förbiseende av alla andra språk som talas i Finland. I citaten används det språk som personen använde, finska eller svenska.

2. Uppkomsten av *Hallå!* i förhållande till Svenska kulturfondens syfte

I det ursprungliga donationsbrevet till Svenska litteratursällskapet från 1908 står det att en Svensk Kulturfond upprättas ”för främjandet af den svenska undervisningen och andra allmänna svenska kulturuppgifter i Finland”. År 2010 övergick Svenska kulturfonden till att bli en stiftelse och fick samtidigt nya stadgar. Enligt Svenska kulturfondens nuvarande stadgar från 2011 är stiftelsens ändamål att ”främja och stödja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice som gynnar det svenska i Finland” (2 §). All verksamhet som fonden stöder ska alltså på ett eller annat sätt *gynna det svenska*. Vidare står det att stiftelsen kan uppfylla sitt ändamål genom att (3 §):

- ombesörja beredning och finansiering av utbildnings- och kulturprojekt på svenska i Finland
- stödja projekt som påverkar och främjar service på svenska
- samordna och sköta olika finlandssvenska fonders utdelningsverksamhet för samma ändamål som stiftelsen har
- ta initiativ till, medverka i samt informera om det kulturarbete som gynnar det svenska i Finland
- ordna utbildning, diskussioner och konferenser inom sitt område
- ordna utbildnings- och kulturpolitiska konferenser
- beställa undersökningar och utredningar inom sitt område
- via specialfond stödja grundaren för politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkigheten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland
- i övrigt idka ändamålsfrämjande verksamhet.

Så även om fondens officiella namn i skrivande stund är *Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr*, är tolkningen i dag den att det handlar om aktiviteter som gynnar det svenska. Det behöver alltså inte nödvändigtvis ske *på svenska*. Likaså understryker Svenska kulturfondens strategiska mål för åren 2020–2025 att alla projekt som fonden understöder bör ha ”en klar anknytning till det svenska i Finland” (se Bild 1), snarare än att ske på svenska.

Svenska kulturfondens strategiska mål för åren 2020–2025

Samhällsförändring och hållbar utveckling

Vi är en flexibel, effektiv, inkluderande och transparent organisation som arbetar hållbart i en föränderlig värld.

Kvalitet och aktuell tematik

Vi når ut och överskrider gränser. Hög kvalitet, aktuella teman och en klar anknytning till det svenska i Finland är utgångspunkter i alla projekt och verksamheter vi beviljar bidrag för. Vi främjar genuin verksamhet som inte exkluderar.

Möten och dialog

Vi samlar kunskap genom dialog. Vi skapar och uppmuntrar till nya möten med aktörer på olika områden och med olika bakgrund.

Bild 1. Svenska kulturfondens strategiska mål för åren 2020–2025.

I diskussioner med Svenska kulturfondens nuvarande personal kan man få uppfattningen att *Hallå!* utgör en rätt radikal vändning och en ny tolkning av fondens syfte och verksamhet. Ändå är tanken att öppna sig gentemot det finskspråkiga Finland eller understöda projekt över språkgränserna inte nytt. Enligt **Björn Teir** som var styrelseordförande för Svenska kulturfonden åren 2008–2014, det vill säga under den tid då fonden övergick till att bli en stiftelse, var det viktigt att stiftelsens stadgar från 2011 skulle reflektera den verklighet fonden lever i idag – en verklighet som ser annorlunda ut än då det första donationsbrevet skrevs för hundra år sedan. Enligt stiftelselagen (3 kap., 2 §) ansvarar stiftelsens styrelse ”för att stiftelsens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligt sätt för fullgörandet av ändamålet”. Enligt Teir ingår här även en skyldighet att tolka hur urkunderna ska tillämpas på det samhälle vi har i dag och kommer att ha imorgon.¹

1. Jämför t.ex. Hirvi-Ijäs, Renko, Lahtinen 2021: 19.

Vad ville fondens grundare 1908 när gåvobrevet för de första donationerna uppgjordes, och hur omformar vi det på bästa sätt i dagens Finland? För mig personligen var det en viktig fråga, ur flera olika synvinklar, att alla vars verksamhet gynnar det svenska i Finland ska kunna få fondmedel. För VAD som görs är viktigare än VEM som gör. Vilket betyder att det kanske förr var främmande att ge stöd till finskspråkiga aktörer för att 'på svenska' inte uppfylls – men om deras verksamhet kan gynna det svenska är tolkningen av urkunderna den att det ska vara okej.

– BJÖRN TEIR

Bland de synvinklar som Teir hänvisar till ingick den komplicerade frågan om identitet: vem kan anses vara finlandssvensk och därmed höra till fondens målgrupp? Styrelsens uppfattning under Teir var att bara individen själv i ett allt mer mångkulturellt samhälle kan bedöma huruvida hen tillhör gruppen finlandssvensk eller inte. Fonden övergick därför samtidigt till att hellre tala om svenskan i Finland, snarare än om finlandssvenskar eller Svenskfinland i sina dokument. En ytterligare faktor var det svenska språkets och den svensktalande befolkningens beroendeförhållande till majoriteten. Liksom Teir själv konstaterade: trots att fondernas medel är omfattande skulle de ”nätt och jämnt täcka utgifterna för den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Helsingfors för ett år”.

Det betyder att det svenska i Finland är beroende av majoritetens stöd – i riksdag, regering och alla våra kommuner. Om inte majoriteten värdesätter tvåspråkigheten skulle förutsättningar för den inte finnas. I skenet av det rimmar det bra med att alla som gör nåt som gynnar det svenska i Finland ska ha möjlighet till stöd från fonden.

– BJÖRN TEIR

En annan central faktor som påverkat utvecklingen av Svenska kulturfondens verksamhet är att den avkastning som fonden kan dela ut har vuxit stadigt. År 1999 delade Svenska kulturfonden ut sex miljoner euro, åtta år senare var utdelningen uppe i 27 miljoner. År 2021 räknar man med att dela ut över 40 miljoner euro. Det betyder att det ekonomiska spelrummet vuxit flerfaldigt. Det är möjligt att sköta grunduppdraget – och bredda det – utan att de ursprungliga ändamålen blir lidande.

Enligt **Leif Jakobsson**, direktör för Svenska kulturfonden 2012–2018, utfördes ett gediget omvärldsanalyserbete i kölvattnet av att fonden blev en stiftelse. Hur ser omvärlden på det svenska Finland, och vilken roll kan och ska Svenska kulturfonden ha i en allt mer mångfaldig omvärld? Resultatet blev en bred utvecklingsprocess och en mångsidig genomgång av fondens syftesparagraf, bl.a. med hjälp av utomstående jurister. En av de praktiska konsekvenserna blev att strategiska program introducerades som arbetsmetod. Pengarna som riktades till programmen var medel som tidigare avsatts till styrelsens förfogande, för projektansökningar som kom in utanför den ordinära ansökningstiden. Med hjälp av de strategiska programmen ville man dels stärka disciplinen i ansökningsprocessen (att sända en ansökan direkt till styrelsen skulle inte utgöra en ”bakdörr” till den ordinära novemberansökan), dels uttrycka en egen strategisk vilja.

De första strategiska programmen pågick åren 2014–2016 och innefattade tre parallella program: 1) ett strategiskt program för gymnasiet, 2) ett strategiskt program för teaterkonst samt 3) ett program som hette *Ung på svenska*. I beskrivningen av det strategiska programmet *Ung på svenska* står det bland annat att:

*K*ulturfonden vill medverka till att svenska vid sidan av finska är ett levande språk i ett Finland med två nationalspråk. Vi arbetar för att tvåspråkigheten ska ses som en resurs och en nyckel till framgång både bland svensk- och finskspråkiga unga.²

För *Ung på svenska* specificerades vidare att de enskilda projekten kunde förverkligas i svenska, två-/eller flerspråkiga eller finskspråkiga miljöer. Redan här var det alltså frågan om gränsöverskridande verksamhet:

Ung på svenska var det ett försök att nå ut över språkgränsen. Vi vet att det i tvåspråkiga kommuner och samhällen finns en stark vilja att också finskspråkiga barn ska bli delaktiga i en tvåspråkighet. Tvåspråkighet ska inte vara nåt som gäller bara finlandssvenskar.

– LEIF JAKOBSSON

2. Svenska kulturfondens specialprogram 2014–2016: Program för Ung på svenska (https://www.kulturfonden.fi/data/files/ungpasvenska_for_utskrift24032014-1.pdf).

Syftet med *Hallå!*

De första strategiska programmen gav mersmak, men visade också på svårigheterna med att dra tre program parallellt. Därför beslöts det att följande gång satsa på bara ett strategiskt program. Redan 2016 blev det klart att det programmet skulle handla om tvåspråkighet och om att främja kontakterna över språkgränserna: man ville föra vidare de erfarenheter man fått av *Ung på svenska*.

Vi såg att [Ung på svenska] var viktigt men blev kanske inte den framgång vi hade hoppats på. Därför att, i motsats till gymnasie- och teaterprogrammet fanns det inte existerande strukturer som skulle ha tagit emot den här möjligheten eller det här uppdraget. Men vi tyckte att där fanns mycket bra, för i Ung på svenska gällde det just att möta de utmaningar som finns i en alltmer tvåspråkig verklighet. Och det var nog det som var basen i Hallå!-programmet.

– LEIF JAKOBSSON

Samtidigt ville fonden öppna sig och visa att man även ser sin roll i en tvåspråkig och flerspråkig verklighet.

Vi ville bidra till att avmystifiera språkgränsen från bägge håll: det finns också missuppfattningar om det finska Finland på svenska orter. Ofta beror det på att man inte känner varandra tillräckligt väl. Så med Hallå! ville vi öka antalet möten mellan språkgrupper. Många goda tankar föds i kontraster och olikheter. Vi ville förvandla betong till bomull.

– STEFAN WALLIN, STYRELSEORDFÖRANDE 2014–2020

I fondens verksamhetsplan för 2018 ingick sålunda ett *Strategiskt program för svenska och finska 2018–2020*. Målsättningen med programmet var enligt verksamhetsplanen:

”Att inom kultur och utbildning främja språkkunskaper och samförstånd mellan språkgrupper och samtidigt betona dem som centrala framgångsfaktorer i ett tvåspråkigt Finland. ... Genom språk arbetar vi för inklusion och mot exklusion.

Inom alla våra verksamhetsområden välkomnar vi projektförslag som främjar förmågan och lusten att kommunicera på de båda inhemska språken både i yrkeslivet och på fritiden. Inom programmet kan också projekt som utvecklar undervisning i svenska för personer med annan språkbakgrund få bidrag”.³

Då programmet lanserades preciserades syftet ytterligare:

”Vi efterlyser idéer på projekt som gör det lättare för andra språkgrupper att kommunicera på svenska och för svenskspråkiga att kommunicera på finska. Projekten ska vara inkluderande, nyskapande och främja förståelse för andra språkgrupper. De kan verka inom Kulturfondens alla områden: konst och kultur, utbildning, forskning och medborgaraktivitet.

Kulturfonden beviljar via det nya strategiska programmet Hallå! sex miljoner euro till projekt som

- främjar språkkunskaperna i svenska och finska,*
- ökar samförståndet mellan språkgrupperna och*
- betonar språkkunskaper som en framgångsfaktor.”*

Frågar man dåvarande styrelseordförande och dåvarande direktör vad Svenska kulturfonden ville uppnå med *Hallå!* blir svaret större tolerans, bättre attityder och bättre språkklimat. En dylik samhällsutveckling uppfattades alltså gynna det svenska och därmed vara förenligt med Svenska kulturfondens syftesparagraf.

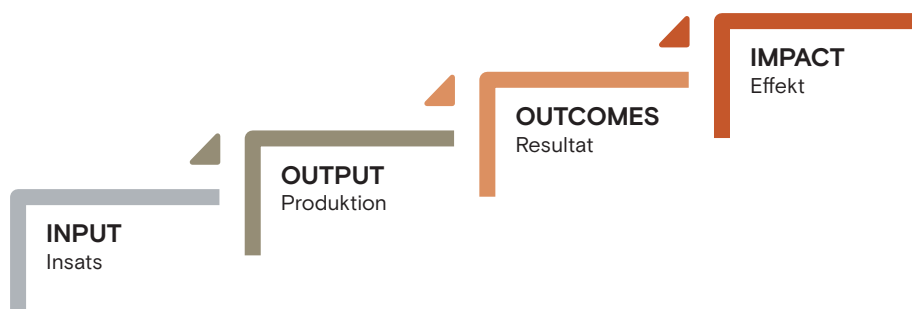
3. Svenska kulturfondens Verksamhetsplan 2018, s. 4.

3. Om att utvärdera och mäta genomslag

Att mäta genomslag är ingen vattentät vetenskap. I synnerhet då det gäller samhällliga fenomen som attitydklimat eller tolerans mellan språkgrupper är sambandet mellan orsak och verkan så gott som omöjligt bevisa fullt ut. Däremot kan man med hjälp av olika metoder bilda sig en djupare förståelse för vilka resultat som kan leda till vilken typ av effekt.

Enligt en klassisk lineär modell⁴ kan man se på *Hallå!* i form av vilka insatser som finns till förfogande och vilka resurser som sätts in (input), vilka produkter eller verksamhetsformer det leder till (output), samt vilka resultat dessa produkter eller produktioner har eller kan tänkas ha (outcomes). Dessutom kan man tala om vilka långtidseffekter eller vilken samhällelig inverkan (impact) eller förändring man hoppas att allt detta ska ha eller leda till på längre sikt – i det här fallet t.ex. större tolerans, positivare attityder mellan språkgrupper och ett bättre språkklimat. Medan de tre första är relativt enkla att påvisa, är det fjärde steget mer svårfångat och något som kan påverkas av väldigt många olika faktorer.

Figur 1. DEN SÅ KALLADE IOOI-MODELLEN

4. Det finns många varianter av denna så kallade "iooi"-modell; se t.ex. Heliskoski & al, 2018: 5.

Det är så gott som omöjligt att bevisa att ett t.ex. förändrat eller förbättrat språkklimat om några år skulle vara ett resultat av *Hallå!*-programmet. En möjlighet, ifall utvärderingsarbetet inletts innan *Hallå!*-projekten satts igång, kunde ha varit att göra en före- och efteranalys: t.ex. där skolungdomars attityder till svenskan skulle ha undersökts före de deltagit i ett *Hallå!*-evenemang och på nytt med samma metoder efteråt, för att se om en förändring skett. Eller alternativt att jämföra en 'Hallå!-kohort', d.v.s. en grupp som deltagit i ett *Hallå!*-evenemang, med en annan kontrollgrupp som inte gjort det. Ett dylikt sampel samlades för denna utvärdering kring projektet *Bli proffs!*. Men inte ens i dylika fall kan man påvisa att eventuella skillnader i attityder skulle bero just på *Hallå!*: sannolikt är att de som är mer positivt inställda från början är de som deltar i dylika projekt.

Liksom forskare **Pasi Saukkonen** konstaterar:

*Vaikutukset, joita voidaan pitää vaikuttavuutena, ovat vain harvoin niin selkeitä, välittömiä ja yksiselitteisiä, että voitaisiin täydellä varmuudella pitää niitä seurauksena juuri tarkastelun kohteena olevista toimista. Tämä pitää erityisen hyvin paikkansa tieteen ja kulttuurin kentillä.*⁵

Här kommer vi därför att närma oss resultaten och effekterna av *Hallå!* på tre nivåer: output (produkter), outcome (resultat) och impact (effekter). Med hjälp av både kvantitativ och kvalitativ data kan vi bygga oss en så välinformerad uppfattning som möjligt av både resultat och effekt.

5. Saukkonen 2015: 11. På svenska ungefär: "Resultat som kan tolkas som effekter är bara sällan så klara, direkta och entydiga att de med säkerhet kunde ses som en följd av just de aktiviteter som analyseras. Så är fallet i synnerhet inom det vetenskapliga och kulturella fältet."

4. Den interna processen med att starta *Hallå!*

Hallå! uppstod som en följd av en omfattande omvärldsanalys, tidigare erfarenheter från strategiska program samt omfattande diskussioner mellan Svenska kulturfondens ledning, förtroendevalda och personal. Det skedde alltså varken plötsligt eller utan förhandsarbete. Däremot skedde själva sjösättandet av projektet snabbt. Den aktiva förberedelseperioden inleddes enligt fondens personal i slutet av oktober 2017 och konceptet presenterades för Kulturfondens direktör i november. Det slutliga programmet godkändes av styrelsen i februari 2018 och den 15 februari gick pressmeddelandet ut. ”Vi är medvetna om att det blev för tajt”, kommenterar en av fondens medarbetare. Det fanns praktiska saker att åtgärda, som att se till att alla blanketter och svarsbrev översattes till finska: för första gången skulle ansökningsblanketten gå ut på två språk. Utbetalningssystemet måste likaså justeras för att klara av längre projekt med utbetalning i tre rater. Därtill fanns det innehållsmässiga frågor att reda ut. Samtidigt pågick den ordinarie novemberansökan som upptar mycket av personalens tid. Detta ledde till att vissa förberedande processer blev lidande. Det framstår som att den snäva tidtabellen bl.a. drabbade följande:

1. Direktiven och de uppsatta målsättningarnas tydlighet
2. Bristen på ett konkret bakgrundsdocument
3. Urvalsprocessen (till en viss del)

Gällande den första punkten var det ett medvetet beslut att gå ut med ett brett program som inte skulle utesluta eventuella goda idéer. Samtidigt betyder luddiga eller breda direktiv att man får in ett flertal ansökningar som inte faller inom ramen för vad man är ute efter. Till exempel kom det in ett 50-tal ansökningar som genast bedömdes falla utanför ramen för vad Kulturfonden ansåg vara ett strategiskt projekt. Hit hörde t.ex. ansökningar från enskilda personer som ville gå en kurs i svenska. Även de projekt som beviljades medel utgör en brokig skara både i frågan om projektets omfattning och ambitionsnivå. Detta kan å ena sidan ses som en rikedom, å andra sidan försvåra hanteringen

av helheten eller den gemensamma strategin. Ju luddigare formulerade målsättningarna för ett projekt eller program är, desto svårare blir de också att följa upp. Att mäta projektens genomslag, och i synnerhet att jämföra projektens genomslag, försvåras avsevärt.

Den andra punkten hänger samman med den första, och det är bristen på ett bakgrundsdokument för *Hallå!.* Som underlag för två av de tidigare strategiska programmen fanns det forskningsbaserade utredningar med åtgärdsförslag på vad som borde göras. För *Ung på svenska* däremot var det främst samhällstrender och de förtroendevaldas önskemål som verkar ha varit drivande, och det samma verkar vara fallet med *Hallå!.* Den intervjuade personalen och ledningen uppfattade att flera rapporter som publicerades kring 2017 stödde tanken på *Hallå!.*, så som statens utredning av landets språkreserv samt e2:s rapport "Puhut sie ruotsia/Talar du svenska?" (2017), där man bl.a. konstaterade att umgänget mellan språkgrupperna borde förstärkas. Men det skrevs inget bakgrundsdokument för just *Hallå!.*, ett underlag som kunde ha funnits tillgängligt för dem som ansökte om medel eller som kunde ha sänts till de experter som gick igenom ansökningarna. Det verkar t.ex. inte ha funnits (eller finnas) en klar uppfattning om vad ordet "strategiskt" ska innefatta i bemärkelsen "strategiska projekt". Ändå användes begreppet i urvalprocessen både för eller emot att förorda projekt. En tydligare definition av begreppet i annonsen skulle troligen även ha minskat antalet icke-relevanta ansökningar, och hjälpt projekten att formulera sina egna målsättningar i linje med *Hallå!:*s målsättning som helhet.

Gällande den tredje punkten fanns det ursprungligen en tanke på en tvåstegsmodell, där man i första fasen skulle välja ut projekt som hade potential, och i en andra fas besluta vilka som skulle beviljas medel. På grund av tidtabellen frångick man ändå en sådan lösning. Nu genomgick alla ansökningar en gemensam urvalsprocess där de som inte föll inom ramen för programmet plockades bort och resten lästes av utomstående experter. Sammanlagt tre experter anlätades. Utgående från experternas rekommendationer gjordes en beredning till Svenska kulturfondens styrelse som fattade det slutliga beslutet. I förhållande till vissa projekt skiljde sig styrelsens uppfattning från experternas.

Ansökningarna och urvalet

Även för marknadsföringen av programmet upplevde personalen inom Svenska kulturfonden att tiden blev knapp. Det blev inga fysiska möten för att tala om programmet och dess möjligheter, utan allt gjordes via olika mediekkanaler. Trots den bråda tidtabellen lades mycket resurser ner på att nå den finskspråkiga publiken. Till hjälp tog man ett företag, kommunikationsbyrån Framilla, med kontakter till den finskspråkiga marknaden och finskspråkiga medier. Det resulterade i att ett stort antal finsk- och svenskspråkiga tidningar inkluderade information om *Hallå!* i sina publikationer, och Svenska kulturfonden inbjöds bl.a. till YLE Radio Puhe, Aamu-tv, Radio Rock, Sisuradio och de svenskspråkiga tv-nyheterna för att berätta om *Hallå!*. Därmed spreds informationen om *Hallå!* brett både på svenska och på finska via både traditionella och sociala medier. Resultatet blev sammanlagt 286 ansökningar av vilka 155 var skrivna på svenska, 100 på finska, 30 på båda språken och en på engelska. Ansökningarna kom in från 57 orter i landet samt en från utlandet (se Karta 1), en betydligt bredare spridning än ansökningar till Kulturfonden vanligtvis har. Viktigt att observera är att orterna representerar sökandes hemort: flera projekt gick ut på samarbete mellan flera orter och vissa projekt var nationella till sin karaktär. Sammanlagt ansöktes om 48 miljoner euro.

För urvalsprocessen vidtalades tre utomstående experter från olika kunskapsområden. Eftersom Kulturfonden inte visste vilken typ av ansökningar man skulle få var det inte heller klart i fall experterna skulle vara de rätta eller tillräckliga. Antalet ansökningar översteg med råge vad man förväntat sig, vilket innebar att experternas arbetsbörda blev tyngre än förväntat. Några projekt sändes till ytterligare experter, till exempel de ansökningar som gällde spelutveckling.

Av de tre experterna som anlätades var två finskspråkiga och en svenskspråkig. Ansökningarna delades upp dem emellan så, att var och en läste ansökningar inom det egna expertområdet (kultur, utbildning, samhälle). De hade tre veckor på sig att läsa ansökningarna, varefter de träffades under en dag för att fatta beslut. En av de två som intervjuats för utvärderingen ansåg att det blev för bråttom: två dagar skulle ha varit bättre. Ansökningarna var många och av väldigt olika karaktär. Ena stunden bedömdes ett litet begränsat projekt med en budget på 5 000 och i nästa ett stort projekt med en budget på en halv miljon, trots att det är "omöjligt att jämföra" så olika projekt, som en

Karta 1. GEOGRAFISK FÖRDELNING AV DE 286 ANSÖKNINGAR SOM KOM IN INOM RAMEN FÖR HALLÅ!, ENLIGT DEN SÖKANDES HEMORT

Karta: Hannu Linkola

av experterna kommenterade. En rekommendation var därför att ansökningar kunde delas upp storleksmässigt så att små konkurrerar med andra små och stora med andra stora projekt. Det här kunde eventuellt göras så, att man har olika ordningar för olika typs projekt, eller att projekten i behandlingsfasen delas upp i olika ”högar”. Eventuellt finns dock en sådan flexibilitet inte i det elektroniska systemet: den andra experten upplevde det tidskrävande att hitta ”de egna” projekten i databasen, eftersom de där inte var sorterade enligt expertområde.

Från Svenska kulturfondens sida var man i bedömningen i synnerhet angelägen om att projekten skulle passa in i målsättningarna med *Hallå!* och ha möjlighet att få genomslag – snarare än t.ex. det konstnärliga värdet i själva produkten (ifall det gällde konst). Det svåraste i bedömningen verkade vara vad som är nyskapande och vad som är strategiskt. Vad är ett strategiskt projekt? Och inkluderar ett projekt verkligen nya aktörer och nya människor, eller är det samma personer som varit aktiva även tidigare? Ett problem är att de som är vana ansökningsskribenter ofta också är de som beviljas medel, eftersom de skriver goda ansökningar. Samtidigt söker finansören efter nyskapande projekt och nya aktörer, vilka eventuellt inte alltid har den vana eller kompetens som krävs för att anhänga om medel och driva projekt.

De 79 projekt som beviljades medel kom från 38 olika kommuner (se Karta 2). 29 stycken (37 procent) av de ansökningar som beviljades var skrivna på finska. Även här är det viktigt att minnas att flera av projekten var nationella eller inbegrep samarbetspartner på olika orter (t.ex. har Språkambassadörerna, vars ansökan kom från Helsingfors, tillsvdare besökt skolor på hela 94 olika orter; se Karta 3 i bilaga 2). Punkterna på kartan hänvisar till sökandes hemort.

Att tänka på:

- Att ha ett väldigt öppet program med projekt som är väldigt olika från varandra kan ses både som en styrka och som en svaghet: sannolikheten att hitta innovativa projekt blir större, medan en brist på precisering kan leda till oklarheter i målsättning och definitionen av gångbara projekt. Att jämföra genomslagskraften blir svårt i ett öppet program med en brokig skara projekt.
- Riktigt stora projekt borde eventuellt skiljas från de övriga. Väldigt svårt att jämföra små lokala projekt med stora nationella satsningar. Borde omfattande forskningsprojekt skiljas från övriga, mindre projekt?
- Fundera på vad man menar med strategiskt innan man går ut med det, i synnerhet om man i efterhand vill kunna mäta hur den strategiska dimensionen lyckades.

Karta 2. GEOGRAFISK FÖRDELNING AV DE 79 ANSÖKNINGAR SOM BEVILJADES INOM RAMEN FÖR HALLÅ!, ENLIGT DEN SÖKANDES HEMORT

Karta: Hannu Linkola

5. Kulturfondens roll i att driva *Hallå!*

Då *Hallå!* kom igång verkade projekten ha ett okomplicerat förhållande till Svenska kulturfonden. Flera projektarbetare var tacksamma över att rapporteringen till Kulturfonden är betydligt lättare och mindre byråkratisk än till många andra instanser (som t.ex. EU eller akademiska finansiärer). Uppfattningen var att Kulturfondens personal var lätt tillgänglig med låg tröskel. Hade man frågor var det lätt att kontakta Kulturfonden och svaren kom snabbt. Många uttryckte också sin uppskattning över att Kulturfonden denna gång satsat även på uppföljning, dels via seminarierna och dels via denna utvärdering: att någon verkligen intresserade sig för vad de hade gjort. Flera nämnde att de inte tidigare upplevt att en finansiär efter projektets slut skulle ha närmat sig dem för en intervju.

Samtidigt fanns det de som skulle ha önskat sig ett aktivare grepp från fondens sida, i synnerhet i frågan om att sammanföra projekt med liknande målsättningar. Nu skedde det bl.a. under seminarierna, där deltagarna fick pröva på problemlösning i mindre grupper, och via Crazy Towns mentorering. En viktig erfarenhet för flera projekt som deltog i Crazy Towns mentorering var precis den att man lärde känna andra projekt, mer än man hann under seminarierna. Mentoreringen berörde dock inte alla. I vissa fall verkar Kulturfonden ha framfört önskemål om att projekt skulle sammanföras eller arbeta tillsammans, men det verkar inte ha skett i någon betydande utsträckning.

Två projektledare från två separata projekt, personer som i övrigt var mycket nöjda med både *Hallå!* och Kulturfonden, kommenterade saken så här:

Hallå!-familjen kunde ha varit starkare. Då man ser på listan finns där många fina projekt – man kunde ha satt ihop grupper av projekt för inofficiella träffar. Skickat epost med förslag: ”era projekt kunde hjälpa varandra och ni kunde säkert hitta samarbetsmöjligheter, vi bjuder in er till Kulturfondens kansli för att diskutera”. Inte något fancy, bara koordinering. Och sen kanske vara ännu mera proaktiv i kommunikationen – att någon skulle ringa och fråga hur det går, och fråga om de kan hjälpa. De svarar nog [på Kulturfonden] då man ringer, men kanske mera systematiskt hålla kontakt och kartlägga vem som borde tala med vem.

*K*ulturfondens personal har jobbat mycket bra, men de kunde ha sammanfört projekt som har liknande målsättningar. Då sku man ha känt att man var del av Hallå!. Nu har vi mera bara jobbat här för oss själva.

Flera inrymde att de själva kunde ha gjort mera för att komma i kontakt med andra och skapa samarbeten sinsemellan. I viss mån hände det redan nu, till exempel arrangerade flera *Hallå!*-projekt i Österbotten en gemensam pressträff i början. Innehållsmässigt verkar dock samarbetet mellan *Hallå!*-projekten förblivit blygsamma. Till exempel hittade *Svenska för invandrare* i stället en fungerande samarbetspart utanför *Hallå!*, nämligen Svenska.nu.

Kommunikation

Några önskade även starkare draghjälp av fonden i förhållande till kommunikation. En efterfrågade gemensam info om *Hallå!* som alla projekt kunde ha spridit. Kulturfonden satsade mycket på kommunikationen i början av projektet, och ett tema under kick-off seminariet var likaså ”Kommunicera som ett *Hallå!*-projekt”, en föreläsning av Martina Landén-Westerholm och Annika Rönnblad från Kulturfonden. En kommunikationsresurs på deltid hade dessutom avsatts uttryckligen för *Hallå!* under hela programperioden. I början av *Hallå!*-perioden sändes ett infobrev ut till alla projekt. Brevet innehöll både svar på praktiska frågor om rekvisering och utbetalning av bidrag, och information om hur projekten kunde och borde arbeta med kommunikation. Ur infobrevet framgick att alla projekt sköter sin egen kommunikation medan Kulturfonden kan bidra med stöd och tips. Efter detta sändes det ut ännu fyra nyhetsbrev, där tips kring kommunikation ingick.

Hur mycket projekten lagt ner på kommunikationen varierar. Man kunde dela in dem i tre grova kategorier:

- 1) Projekt där kommunikationen var nödvändig från början för att få folk att delta. T.ex. *Språkambassadörerna* eller *Svenska för invandrare* måste göra lärare medvetna om möjligheten att inbjuda en ambassadör, *Finlands Ungdomskör* måste inleda med att få sångare till kören.
- 2) Projekt som först satsat på att skapa sin produkt eller sitt innehåll, och sedan nå ut med informationen. Hit hör t.ex. *Bonda*, som producerade filmer tänkta för gymnasieelevers språkundervisning.

- 3) En tredje grupp projekt är de som inte haft stora ambitioner att infomera utåt, utan fokuserat på den målgrupp själva projektet har: t.ex. lärare eller lärar-studerande (som i *Tandemlärande i undervisningspraktiken* vid Jyväskyläs universitet) eller läkare (som i *Språkhandledning för läkare* i Vasa).

För vissa projekt verkar frågan om kommunikation ha varit rätt så oproblematisk: an-tingen för att projektet haft en avgränsad målgrupp eller för att det skedde inom en institution med egna kommunikationsfunktioner. En del hade ingendera men lyckades ändå nå ut med hjälp av hårt arbete och brett befintligt nätverk (t.ex. *Moilo/Moka Mera Lingua*). För många andra var dock kommunikationen ett extra arbete som inte alltid blev gjort, på grund av brist på tid eller brist på resurser. Till exempel skulle projektet *Sama på svenska* ha uppskattat hjälp med att marknadsföra sitt radioprogram till en bredare publik, eftersom Lähiradio inte har sådana resurser – i motsats till t.ex. YLE, som publicerade *Minutsånger/Hoppsorna*. I många fall hade lokalmedia gjort en grej på projektet då det startade (se Tabell 2 för exempel på medier där Hallå!-projekt förekom-mit). Men att upprätthålla mediernas intresse var svårare: ”Eftersom det är en process så är det svårt att hitta en vinkel som kunde vara intressant för medierna” efter att projektet kommit igång, kommenterade en projektarbetare.

Tabell 2. ETT URVAL AV SVENSK- OCH FINSKSPRÅKIGA MEDIER DÄR HALLÅ!-PROJEKT VARIT SYNLIKA

<i>Svenskspråkiga medier</i>	<i>Finskspråkiga medier</i>
Hufvudstadsbladet	Aamuset
Kommuntorget	Etelä-Suomen Sanomat
Svenska Yle	Hämeen sanomat
Vasabladet	Itä-Häme
Västra Nyland	Kaleva
Yle Vega Österbotten	Keskipohjanmaa
Åbo Underrättelser	Keski-suomalainen
Österbottens tidning	Länsi-Suomi
	Savon Sanomat
	STT
	Turun Sanomat
	YLE

Källa: Kulturfonden

Bild 2. En av de bilder som betalades med *Hallå!*-medel, för en kampanj på Helsingfors spårvagnshållplatser, inom ramen för projektet *Vi är IFK – yhdessä hauskempaa*.

Man kan också fråga sig ifall största möjliga synlighet alltid är eftersträfvansvärt. T.ex. i journalistikprojektet (*Suomenkielistä journalismia*) var journalisten mycket tydlig med att det skulle vara svårförenligt med själva journalistiken att skylta med att pengarna kommit från Svenska kulturfonden: "Nykyään on aivan tavallista, että säätiöt rahoittavat journalistien työtä. Mutta suomenruotsalaisuudesta kirjoittaminen suomenkielisessä mediassa on edelleen niin latautunutta, että Svenska kulturfondenin tuella rehusteleva varmasti ohjaisi juttujen lukemista, vaikkei siihen mitään syytä olisikaan. Se nähtäisiin helposti lobbauksena." Likaså kunde man ifrågasätta ifall en tvåspråkig kampanj eller svenskspråkig reklam för HIFK kunde mista lite av sin "coolhetsfaktor" ifall Svenska kulturfondens logo ingick där. Denna fråga diskuterades inte med själva projektet (*Vi är IFK – yhdessä hauskempaa*), men illustrerar frågan om huruvida det i vissa fall kan fungera bättre för ändamålet ifall Svenska kulturfonden inte har en framträdande roll.

Sammanfattningsvis kunde mera eventuellt göras för dem som är beroende av informationsspridning men inte har stöd för det från någon institution. Hit hör projekt som t.ex. radioprogrammet *Sama på svenska*, eller undervisningsinstitutioner där lärare inte alltid har tid eller resurser för kommunikationsarbete.

Att fundera på:

- Att Kulturfonden är obyråkratiskt och lätt att nå uppskattades och lönar sig att hålla fast vid.
- Därtill kunde Kulturfonden fundera på om man vill hjälpa projekten ytterligare med att hitta varandra och på det sättet bli starkare, eventuellt med ökad synlighet och större genomslag som följd.
- Kunde projekt utan kunskaper eller resurser för kommunikation stödjas på ett aktivare sätt?

6. Utvärdering av Crazy Town:s mentorering

En ny aspekt i fondens strategiska projekt som tillkom i samband med *Hallå!* var utomstående mentorering. Med hjälp av mentoreringen ville man stödja projekten främst med projekthantering. Svenska kulturfonden valde ut sammanlagt 15 *Hallå!*-projekt som i grupp och enskilt fick ta del av stöd från konsultbolaget Crazy Town. Företaget, som kallar sig en ”Työn ja oppimisen yhteisö”, erbjuder olika former av utbildning och stöd för mindre och större företag. Crazy Town var även samarbetspartner med Kulturfonden i de seminarier som arrangerades. Mentoreringen bestod både av gruppträffar med specifika teman (t.ex. *hankevaikuttavuus, kokeilemalla kehittämisen, palvelumuotoilu/konseptointi*) och projektspecifika träffar där man gick igenom frågor som var aktuella för just det projektet. En gemensam digital vägg, en online plattform där projekt kunde lägga upp information om sina projekt och utbyta idéer, ingick också.

De femton projekt som ingick i mentoreringen var av väldigt olika karaktär och storlek (projekten markerade med röd färg i bilaga 1). Bl.a. *Hallå!*s största projekt *Moka Mera Lingua* ingick här (beviljat 400 000 euro), liksom Kansan Radioliittos tvåspråkiga kulturprogramprojekt *Sama på svenska* (beviljat 120 000 euro) och *Suomen Icehearts* projekt (beviljat 50 000 euro). Projektens erfarenhet av mentoreringen verkar likaså ha varierat: en del deltog aldrig i sammankomsterna medan andra upplevde sig haft väldigt stor nytta av den hjälp de fått. Däremellan finns de som upplevde det som delvis nyttigt, t.ex. då projektet skulle komma igång. De som verkar ha fått minst ut av mentoreringen var de som upplevde att projektet och Crazy Town ville olika saker. De upplevde att inte de passade in där, eller att de hade olika syn på vad projektets målsättning var.

De är ju trevliga killar men de tänker på lite annorlunda sätt än vi gör. Jag förstår att deras bakgrund är inom det kommersiella, och jag förstår att det sku vara bra att ”kaupallistaa” det hela. Men vi har den tanken att språket tillhör alla, det är inget vi försöker bli rika med. De har bra idéer och bra råd, men ibland har våra tankar lite kolliderat.

På samma sätt kommenterade man inom ett annat projekt att ”Brändaaminen ei oikein istu tähän.” Det fanns en stark känsla av att Crazy Town var bra på paketering, branding och på att få projekt att växa, men att just dessa aspekter passade bättre ihop med vissa projekt än med andra. Någon önskade att de fått höra från personer med erfarenhet av liknande projekt hellre än av enbart företagsamhet.

Flera projekt upplevde ändå att de fått stort utbyte av mentoreringen: personerna från Crazy Town hade hjälpt till att strukturera helheten, hjälpt projekten vidare då de hade svårigheter, ställt bra frågor, sparrat och haft en utomstående syn på saker. Därmed hade mentoreringen en kvalitetshöjande effekt. Proffsigheten lyftes upp av flera.

*H*e nostivat toiminnan aina nextille levelille. Oli tosi inspiroivia tapaamisia heidän kanssaan. Aivan yksi yhteen ei välttämättä osunut kaikki, mutta visioita heiltä ei puuttunut. Hyvin sain itekin toimintaa strukturoitua heidän avullansa. Eli se mikä on toiminnan tavoite ja vaikutus pidemmällä aikavälillä ja miten toimintaa voisi jatkaa ja laajentaa yms.

*D*e har nog varit guld värda, de här killarna, faktiskt. För det första för de in en viss proffsighet, de kan det här med projekthantering. Och varje gång kommer de med något man själv inte kommit på. De ser det från en annan synvinkel och har erfarenhet från flera olika branscher. Jätteproffsiga, jag har verkligen haft nytta av dem.

Med andra ord upplevde flera deltagare att mentoreringen stött projektarbetet och även haft en kvalitetshöjande effekt. Huruvida eller till vilken grad mentoreringen ledde till större genomslag är däremot svårt att avgöra. Skulle projekten klarat sig sämre utan handledning? Den frågan går inte att besvara. Däremot kan man konstatera att det både bland de mentorerade liksom bland de icke-mentorade fanns projekt som nått ett oväntat stort genomslag, liksom projekt som inte gjort det.

En central aspekt som lyftes fram av flera var möjligheten att komma i kontakt med andra *Hallå!*-projekt och dela tankar med andra i liknande situation. Detta gällde både mentoreringen och de större seminarierna.

Seminarierna

En aspekt av *Hallå!* som verkar ha fått stort genomslag var de seminarier som arrangerades gemensamt för alla projekt. I samarbete med Crazy Town arrangerade Svenska kulturfonden ett kick-off seminarium i Gamla studenthuset i Helsingfors 9.10.2018, och ett "mellanseminarium" i Paasitorni i Helsingfors 26.9.2019. Ett slutseminarium planeras också. Seminarierna fick genomgående positiva omnämnanden i intervjuerna och också Kulturfondens egna feedbackformulär visar att tillfällena har varit uppskattade. Seminarierna fick projekten att känna sig som en del av en större helhet och gav matnyttig information. Bland annat presenterades utvärderingshandboken "3 x 3 – En modell för projektutvärdering", som sedan dess funnits tillgänglig på Kulturfondens webbplats. Dessutom verkar seminarierna ha imponerat både i form av inramning (utrymmet) och kända talare (Bruce Oreck). Att få träffa andra projekt och nätverka har upplevts som väldigt värdefullt, och något som även kunde ha getts mer tid. Brokigheten mellan projekten var ändå stor och ibland verkar det ha varit svårt för väldigt olika projekt att hitta varandra eller utbyta nyttig information.

En fråga som infinner sig är hur mycket Kulturfonden satsade på att under seminarierna klargöra fondens egna förväntningar och målsättningar med *Hallå!*-programmet. Under kick-off-seminariet handlade presentationerna om projekthantering, utvärdering och kommunikation. Presentationerna fick gott mottagande av dem som fyllde i feedback-formuläret efteråt, och i synnerhet kommunikation verkar ha upplevts viktigt. Här kunde man eventuellt fundera om man på ett ännu starkare sätt kunde ha fört fram *vad* man ville att projekten skulle kommunicera och *till vem* man ville att projekten skulle nå ut. Likaså kunde vikten av en projektplan för det egna projektet ha förts fram: vad är viktigt att tänka på, vad vill man åstadkomma – och hur står detta i förhållande till Kulturfondens målsättningar med *Hallå!*-programmet som helhet? Hur ska det egna projektet hantera kommunikation? Nu är det möjligt att dessa teman eller aspekter av dem framgick ur de olika presentationerna (denna utvärdering kom igång först senare och utvärderaren var inte på plats). Men sett ur en helhetssyn verkar dessa frågor ha fått mindre uppmärksamhet än de konkreta projekthanteringsfrågorna.

Att fundera på:

- De gemensamma seminarierna har varit mycket uppskattade. Utnyttja dessa för att förtydliga hela programmets målsättningar.
- Erbjud mentorering endast till projekt som är lämpade för den typen av mentorering som erbjuds, och endast till projekt som är intresserade av den typen av stöd. Eventuellt kunde det ske via ansökningsförfarande, eller genom att gemensamt med företaget som anlitas gå igenom vilka projekt som lämpar sig bäst.

7. Hallå!-projekten: produkter, resultat och effekter

Olika typer av projekt, olika typer av produktion (output)

De 79 projekt som beviljades medel inom *Hallå!* kan indelas i olika kategorier. Den kategorisering som används här är den samma som Kulturfonden själv använde i sin hantering eller dokumentation av programmet. Majoriteten av projekten faller inom ramen för utbildning i bred bemärkelse. Lite mindre än en tredjedel av projekten bedömdes falla inom ramen för konst, kultur och samhälle (se Tabell 3).

Tabell 3. **ANTAL HALLÅ!-PROJEKT PER KATEGORI/PROJEKTTYP**

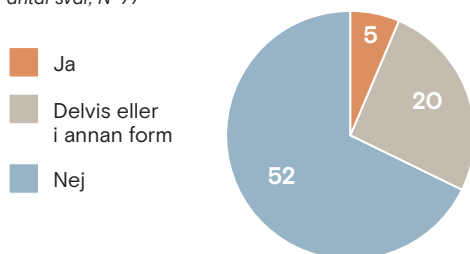
Kategori/projekttyp		Antal
Utbildning	Daghem, eftis, grundläggande utbildningen	15
	Utbildning 2. stadiet	16
	Övrig utbildning	10
	Forskning, utbildning 3. stadiet	14
	Sammanlagt	55
Konst, kultur, samhälle	Konst allmänt	7
	Musik	4
	Scenkonst	4
	Samhälle/attitydprojekt	5
	Fritidsaktiviteter	4
	Sammanlagt	24

Bland alla kategorier förutom scenkonst fanns det projekt som byggde på tidigare samarbeten eller initiativ. Sammanlagt 25 projekt var sådana, och fem av dessa fanns redan i samma form. Bland projekt som fick medel för att vidareutveckla sin idé fanns sådana som fonden själv tidigare hade stött, t.ex. via programmet *Ung på svenska* eller i form av samarbete mellan skolor. Största delen (52 projekt eller 68 procent) var nya initiativ som skapades i och med *Hallå!* (se Figur 2).

Figur 2. ANTAL HALLÅ!-PROJEKT SOM VAR NYA ELLER FANNS REDAN FÖRE HALLÅ!

Fanns projektet redan innan Hallå! introducerades?

antal svar, N=77

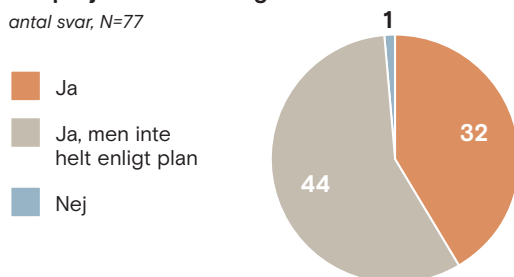

Över hälften av alla Hallå!-projekt uppger att projektet förverkligats men inte helt enligt plan (se Figur 3). För många projekt slog coronapandemin till just då den mest aktiva fasen av projektet pågick, vilket satte käppar i hjulet för alla projekt som byggde på mänsklig interaktion. Ändå uppger 32 projekt att planen kunnat verkställas, och många har justerat sina planer för att kunna fortsätta trots pandemin. Projektet som svarat ”nej” ovan gäller evenemang i skolorna, och därför planerar de att slutföra sitt projekt hösten/vintern 2021. De är inte de enda: ett flertal projektägare har bett om förlängning av Svenska kulturfonden för att kunna slutföra projektet då pandemin tillåter.

Figur 3. ANTAL PROJEKT SOM FÖRVERKLIGATS

Har projektet förverkligats?

antal svar, N=77

För att få en uppfattning om vad projekten konkret ledde till, d.v.s. vilken output de hade, har projektens output sammanfattats i Tabell 4.

Tabell 4. SAMMANFATTNING AV HALLÅ!-PROJEKTENS PRODUKTION/OUTPUT

<i>Projektyp/ primär målgrupp</i>	<i>Output/produktion</i>
Daghem/ 0–6-åringar	Klubbar, introduktion i andra inhemska språket genom specialpedagog (t.ex. drama), nya arbetssätt och nytt material för personal och barn, ny app för språkinläring (Moka Mera Lingua).
Grundskolor/ 7–15-åringar	Tvåspråkig eftermiddagsklubb, elevutbyte, gemensamma aktiviteter över språkgränsen, mer tvåspråkighet i undervisningen med hjälp av specialpedagog, utveckling av nya undervisningsmetoder (t.ex. utnyttja musik i svenskundervisningen), workshoppar, utveckling av nytt undervisningsmaterial, språkbesök & läxhjälp.
2. stadiets utbildning/ 16–19-åringar	Samarbete mellan finsk- och svenskspråkiga enheter (t.ex. besök och utbyte i varandras skolor, gemensamma läger), evenemang, tandemundervisning, ny gymnasiekurs i svenska, eKlasstandem, filosoficafé över språkgränsen, praktik på andra inhemska språket, hackatons på två språk.
3. stadiets utbildning	Nya språkundervisningsmetoder, nya digitala lösningar och nytt digitalt material, nya undervisningshelheter, nya samarbetsformer och samarbetsmodeller (t.ex. mellan lärare, mellan lärarstuderande), digital plattform för kortfilmer tänkta för språkundervisning, fortbildning (bl.a. för klasslärare), utvecklingsarbete för gemensamma riktlinjer för Mofi (modernmålsinriktad finska), akademisk forskning, tvåspråkigt stand-up evenemang.
Övrig utbildning	Språkbadskurser, språkkurser, evenemang, träffar, bokcirklar, konstmöten, fikastunder, gruppaktiviteter, kulturutflykter, konstfostran på två språk, familjecaféer, arbetsrotation till Åland, specialkurser inom sjukvården, språklig handledning för läkare.
Konst allmänt	Journalistik om svenska ämnen och svensktalande personer på finska, svenska inslag i finska kultursammanhang (Litteraturveckan Volter Kilpi), animerade sångvideon på två språk (Hoppsorna), workshops för visuellt skapande på flera språk, tvåspråkiga hantverksworkshops för barn, tvåspråkigt kulturmagasin på närradio varannan vecka.
Musik	Samarbete inom körsång, en ny nationell ungdomskör (Finlands Ungdomskör), en tvåspråkig barnopera (Vickan & Väinö), vidareutveckling av det tvåspråkiga musikpedagogiska projektet Tjolahåpp!
Scenkonst	Teater- och cirkusworkshops, nya modeller för att utnyttja drama i språkpedagogiskt syfte, nytt material för dramapedagogik (videor, boken Omskakas), mer synlighet för Svenska Teatern på finska, ny tvåspråkig pjäs för bebisar.
Samhälle, attitydprojekt	Närvaro av svenskspråkig stödperson i finskspråkig skola, fler evenemang på svenska i Åbo, språkträffar och dialog mellan teckenspråkiga samt mellan teckenspråkiga och icke-döva, ökad svenskspråkig aktivitet och kommunikation inom och om HIFK, hundratals besök till finskspråkiga skolor om möjligheter med att kunna svenska.
Fritidsaktiviteter	Mer samarbete mellan svensk- och finskspråkiga unga, tvåspråkiga träningar, nya former för att träna och tävla, tvåspråkiga aktiviteter.

Genom *Hallå!* har det uppstått konkreta ”produkter”, som t.ex. en ny kör (Finlands Ungdomskör), en barnopera (Vickan & Väinö), musikvideor på båda språken (Hopp-sorna) och en ny app för språkinlärning för de minsta (Moka Mera Lingua). Flera former av samarbete har antingen skapats eller förstärkts: på alla stadier av utbildning har det ingått nya möten mellan svensk- och finskspråkiga. *Hallå!* har även handlat om att hitta nya metoder för språkundervisning. I vissa fall handlar det konkret om att undervisa på nya sätt.

Nya material för språkundervisning har likaså skapats, t.ex. handboken *Omskakas* för utnyttjandet av scenkonstnärliga metoder i språkundervisningen och en handbok för viktiga dialoger inom akutvård. Vissa projekt, som t.ex. *Hallå Hackaton* och även *Svenska för invandrare* (se case i bilaga 2), lade fokus på själva kommunikationen: genom att jobba på något tillsammans och lägga fokus på att förstå varandra, som i *Hallå Hackaton*, kommer språket med som en naturlig del av helheten. På så sätt avdramatiseras språket och tröskeln för att börja tala blir lägre.

För många har pandemin inneburit behov av nya, ofta digitala, lösningar. Till exempel *RimCirkus*, som gick ut på att gå in i daghem och skolor i Vanda för att med hjälp av drama- och cirkuspedagogik uppmuntra till språkinlärning, började i stället filma korta videor som lärare kunde använda i undervisningen. Både *Språkambassadörerna* och *Svenska för invandrare* började med digitala besök, och *Finlands ungdomskör* höll övningar över zoom. Många anser ändå att de digitala lösningarna inte varit optimala: vissa skolor ville t.ex. hellre ha fysiska besök, och *Hallå Hackaton!* upplevde att en viktig bit av målsättningen faller bort i ett digitalt upplägg:

Det digitala är bra i sina sammanhang, men vi behöver ge unga möjlighet att kommunicera tillsammans på riktigt. Det händer så mycket mera i det riktiga människomötet. Från de studerande får vi feedbacken att det är i kontexten utanför arbetet som språket kommer mer naturligt.

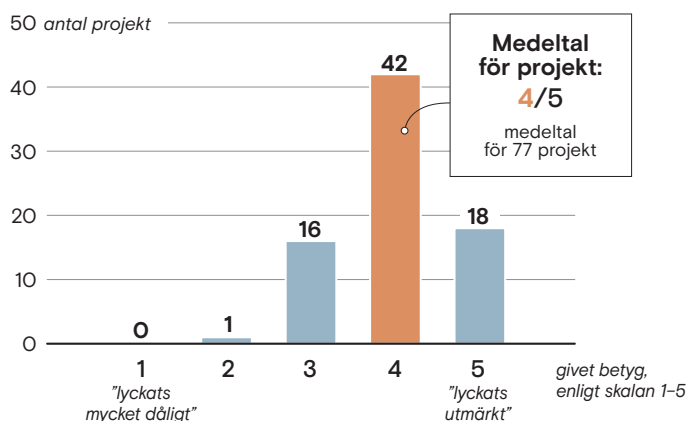
Inom en del projekt har man behövt tänka om av andra orsaker. Till exempel inom projektet *Häng med i svängarna*, där Jyväskylä universitet engagerade två finskspråkiga högstadier (15 grupper åttondeklassare), gick det inte som planerat. Lärarna hade svårt att hitta tid till projektet inom ramen för undervisningen och eleverna var ovilliga att använda extra tid på det utöver skolarbetet. Under första året arrangerades en tävling där de unga varannan vecka fick en ny uppgift om att upptäcka svenskan i Jyväskylä, både

hemma och ute i samhället. Både de unga och arrangörerna uppfattade ändå detta som aningen tråkigt och inte så modernt, så hösten 2019 började man i stället planera ett mobilspel. Spelet är skrivet i form av en detektivhistoria, där huvudpersonen Ville letar efter sin moster, som han tror är försvunnen på Åland. Spelaren har möjlighet att avancera i egen takt och spelarens egna val påverkar hur hen avancerar i spelet. Appen förväntas bli färdig inom 2021. Under tiden har man haft annan aktivitet så som evenemang och videor på webben där lokala kändisar talar om språkets betydelse för dem själva.

På en skala från 1 till 5, där 1 stod för "lyckats mycket dåligt" och 5 stod för "lyckats utmärkt", betygsatte projekten sina egna projekt. Medeltalet landade på 4. Bara en gav betyget 2, och kommenterade bland annat följande: "Valitettavasti korona-pandemia on kahtena vuonna estänyt hankkeen päätavoitteen toteutumisen, eli paikallinen tunnettuus ei ole lisääntynyt erilaisista rajoituksista johtuen." De flesta problem som nämndes i enkäten hade att göra just med coronapandemin.

Figur 4. "HUR BRA TYCKER DU ATT ERT PROJEKT HAR LYCKATS (HITTILLS)?"

**Medeltalet för det betyg projekten gett
samt antal projekt som givit betyget 2, 3, 4 eller 5**
(enligt skalan 1 = "lyckats mycket dåligt", 5 = "lyckats utmärkt", N=77)

Outcome: projektens resultat/effekter på kort sikt

Eftersom *Hallå!* innefattade projekt av så olika omfattning och art, ser vi på resultaten i förhållande till projekttyp. I enkäten som gick till alla 79 projekt ingick en fråga om vilka effekter projektet redan haft; d.v.s. resultatet av den output de haft. I tabell 5 har projektens egen uppfattning om resultaten sammanfattats. Alla projekt har dock inte ännu varit i stånd att bedöma effekter eftersom projektet ännu är på gång. T.ex. kunde vissa bara kommentera processen hittills (t.ex. *Bonda* eller *Kaksikielinen dialogiopas akuuttihoidotyöhön*), eftersom den utarbetade produkten eller plattformen ännu inte tagits i bruk eller marknadsförts.

Det är värt att understryka att de resultat som nämns nedan är vad man sett inom det egna projektet, d.v.s.. det är subjektiva åsikter från projektledarna själva. För att komma åt resultat inom målgrupperna krävs andra metoder. I vissa av de case som finns i bilaga 2 ingår röster från målgrupperna, d.v.s. deltagarna själva. Nedan finns också nedslag som gjorts av projekten (för *Språkambassadörerna*) eller av Magma (för *Bli proffs!*). Förståeligt nog är återkopplingen som kommer från målgrupperna mer brokig än den som projektledarna själva ger: som projektledare tar man i första hand fasta på de goda resultaten. En mer heltäckande analys av kort- eller långtidseffekter bland målgruppen skulle dock kräva ytterligare och flera olika former av analyser. Liksom framgår ur bilaga 1 har projekten nått ut till allt från 20 till uppskattningsvis en miljon individer. För de mindre projekten kunde för- och efterstudier ha gett närmare information om korttidseffekter bland deltagare. De projekt som nämner siffror över hundratals tusen gäller projekt där man skapat en produkt som laddats ner (*Hoppsona*, *Moka Mera Lingua*) eller gjort en journalistisk produkt med potentiellt tiotals eller hundratals tusen läsare (*Suomenkielistä journalismia*). I de fallen är det svårt att tala om konkreta resultat i form av effekter hos läsaren, lyssnaren eller användaren utan att göra omfattande publikanalyser eller, allra helst, fältstudier av medieanvändningen, något som stod utanför möjligheterna för denna utvärdering. Moilo hade stora planer på att få en uppfattning om Moka Mera Linguas effekter genom samarbete med daghem, men pandemin satte stopp för dylika besök.

En dylik lista kommer heller inte åt de effekter som blir som ringar på vattnet, och som sker utanför projektarbetarnas ögon – så som att projektet *Svenska för invandrare* ledde till att en av medarbetarna, vars modersmål är något annat än finska eller svenska och som gått i finskspråkig skola, började studera till språkbadslärare på svenska (se bilaga 2). Eller att svenska språket stärks på annat sätt, som i fallet *Heinola i tiden*:

*K*anske finns det effekter som vi inte ser. Mänskor har barn eller barnbarn som är tvåspråkiga, och de börjar tala svenska med sina barn eller barnbarn. Så det händer utanför våra rum. Det här har de sagt i [vår enkät] också. Att de har barn och barnbarn som de kan tala svenska med.

– JUHANI KORHONEN, HEINOLA I TIDEN

*O*ch jag har ju märkt att när jag möter en mänska på stan som jag har pratat svenska med här, så börjar de bara tala svenska med mig, inte finska. Och Juhani och jag talar svenska med varandra, trots att vi båda är finskspråkiga.

– TARJA HELLSTRÖM, HEINOLA I TIDEN

Genom att lista de resultat som projekten själva sett ger ändå en översikt över vilken typ av resultat eller korttidseffekter projekten haft.

Tabell 5. SAMMANSTÄLLNING ÖVER PROJEKTENS RESULTAT/EFFEKT PÅ KORT SIKT, BASERAT PÅ ENKÄTSVAREN (N=77)

<i>Projekttyp/ primär målgrupp</i>	<i>Outcome/resultat</i>
Daghem/ 0–6-åringar	Större nyfikenhet på och intresse för det andra språket, intresse för ord och sånger på finska för svenskspråkiga barn, det andra språket har gjorts bekant, positivt förhållningssätt till det andra språket, lusten att tala och verka tillsammans ökat, finska kommuner tagit i bruk appen Moka Mera Lingua inom småbarnspedagogiken.
Grundskolor/ 7–15-åringar	Nya kontakter över språkgränserna, finskspråkiga barn fått höra svenska, ökad förståelse för svenskan som levande språk, nya sätt att lära sig det andra inhemska (i synnerhet svenska), lättare att våga tala finska, öppnare attityder, positivare attityder gentemot att lära sig andra inhemska, lägre tröskel för att bekanta sig med jämnåriga med annat modersmål, ökad förståelse för vilken nytta man som finsk- eller annanspråkig kan ha av svenska, större intresse för flerspråkig undervisning.
2. stadiets utbildning/ 16–19-åringar	Intresset för andra inhemska ökat, nya kontakter över språkgränserna, nya vänskapsband, positivare attityder gentemot tvåspråkighet, mer kunskap om det finlandssvenska bland finskspråkiga elever, positivare förhållningssätt till personer med andra inhemska som modersmål, mindre antagonism, ökat intresse för att tala det andra inhemska även utanför skolan, ökad kunskap över språkgränserna, fler finskspråkiga valt att skriva svenska i studentexamen, modet att tala det andra inhemska ökat, psykologiska säkerheten att tala det andra inhemska ökat.

3. stadiets utbildning/	Nya kontakter över språkgränsen, förbättrade muntliga färdigheter i svenska, inlärningsmodeller tagits i bruk även av andra språk, tandemmodellen spridit sig bredare och till fler stadier än tidigare, ökat intresse för frivilliga kurser i svenska, ökad kunskap om nyttan av svenska i arbetslivet, förbättrade digitala färdigheter hos lärare, bättre undervisning i svenska i skolor, ökat samarbete för att skapa gemensamma riktlinjer för mofu-undervisningen, bättre förståelse för språkkattityder med hjälp av forskning, ny kunskap om transspråkande och flerspråkighet i Finland genom forskning.
Övrig utbildning	Modet att tala det andra inhemska ökat, efterfrågan på kurser i svenska ökat, tröskeln att tala svenska har blivit lägre och den svenskspråkiga kulturen mer bekant bland finskspråkiga, börjat se varandra som individer över språkgränserna, "en öppnad kommunikation" mellan finska och svenska klasser, det andra inhemska känns närmare, ökad användning av svenska inom sjukvården.
Konst allmänt	Svenska frågor hållits framme i finsk press, ökad medvetenhet om Gustavs svenskspråkiga historia, barn lärt sig sånger på det andra inhemska språket, nya tankar kring språkens förhållande till varandra, intresse för tvåspråkighet.
Musik	Mer kännedom om sånger på det andra inhemska språket, nya tvåspråkiga musikupplevelser för barn, nya vänskapsband över språkgränsen via musiken, ökad nyfikenhet för det andra inhemska, ökad användning av tvåspråkigt musikmaterial bland pedagoger.
Scenkonst	Positivare inställning till att lära sig det andra inhemska, ökad användning av nya metoder för språkundervisning, nya insikter kring hur man kan lära sig språk, ökad medvetenhet om svenskspråkig teater bland finskspråkiga.
Samhälle, attitydprojekt	Bättre skolprestationer, bättre kunskaper i svenska hos finska elever, positivare attityd till svenska bland finskspråkiga elever och studerande, ökad synlighet för svenskan i Åbo och fler möjligheter att uppleva kultur på svenska, ökad kunskap om och synlighet för det finlandssvenska teckenspråket, ökad synlighet för HIFK på två språk, förstärkt tvåspråkighet inom HIFK (svenskspråkig kommunikator), ökad motivation till att lära sig svenska på flera stadier inom finskspråkig utbildning, nya perspektiv på språkinläring.
Fritidsaktiviteter	Ökad kommunikation över språkgränsen, ökat intresse bland finskspråkiga för svenskspråkig fritidsverksamhet, ökat samarbete mellan svensk- och finskspråkiga ungdomsorganisationer, ökade möjligheter att träna sina kunskaper i det andra inhemska i samband med sportaktiviteter.

Svar om vilka korttidseffekter/resultat som redan kan utläsas från projekt, enligt projektens egen utsago – exempel:

FRÅN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING:

*Yhteistyö eri koulujen kanssa on saanut uusia muotoja, innostus tapaami-
siin ja yhteiseen tekemiseen on kasvanut. Kieliraja ylitettiin sujuvasti
monenlaisten toiminnallisten tapaamisten yhteydessä ja uusia ystävyys-suhteita
syntyi. Joidenkin nuorten kohdalla yhteydenpito on jatkunut myös vapaa-
aikana eri kanavien kautta.*

– HALLÅ KAUSTINEN, SAMARBETE MELLAN KAUSTINEN & TERJÄRV

*A lakouluikäisten positiivisemmaksi muuttunut suhtautuminen toisen
kotimaisen kielen oppimiseen; siihen havahtuminen, että kieltä voi oppia
(parhaiten?) muualta kuin kirjoista eli toiminnallisesti, yhteisöllisesti; kynnys
eri kieliryhmiin kuuluvien lasten tutustumiselle on madaltunut; osallistuneet
alakoulut ovat saaneet monia virikkeitä laajennetun oppimisympäristön ja
toiminnallisten menetelmien hyödyntämiseen kielenopetuksen kontekstissa.*

– KAHTA KIELTÄ TOIMIEN – JOBBA TILLSAMMANS PÅ TVÅ SPRÅK, RASEBORG

FRÅN 2. STADIET:

*Lukiolaiset ovat opiskelleet innokkaasti ruotsin kieltä ja valinneet sen
kirjoitettavaksi aineeksi ylioppilaskirjoituksissa.*

– ELUOKKATANDEMISTA LUONNOLLISEEN KIELENKÄYTTÖÖN, LEPPÄJÄRVI-KUOPIO-PETALAX-VASA

FRÅN ÖVRIG UTBILDNING:

*Deltagarna vilka är nästan helt finskspråkiga vågar, och kan,
nu uttrycka sig mycket bra på svenska. Fantastiskt.*

– ÅBO HALLOO

Svenska språket har fått nya "medlemmar" i Heinola.

– HEINOLA I TIDEN

FRÅN TREDJE STADIET:

inom projektet har nya modeller för språköverskridande samarbete för olika utbildningsstadier från småbarnspedagogik till andra stadiet utvecklats och dokumenterats, så att modellerna kan spridas till nya kontexter.

– ALLA SPRÅK MED!, ÅÅ MED VASA STAD

Det fanns t.o.m. de som grät för att de inte kan svenska och tvingades med ändå. Men de märkte att vi hjälpte varandra. Att man kan jobba och umgås tillsammans fast man inte är perfekt på språket. Bland dem som var negativt inställda från början skedde absolut en attitydförändring.

– TVÅ SPRÅK TUSEN MÖJLIGHETER

FRÅN MUSIK:

Projektet har öppnat en nyfikenhet och positiv inställning samt en möjlighet och kunskap för småbarnspedagoger, pedagoger och musikpedagoger att arbeta över språkgränserna mellan svenska och finska och vice versa. Projektet har även hos småbarnsfamiljer öppnat upp positivitet till bägge språk genom musik.

– TJOLAHÅPP! 2.0

FRÅN SCENKONST:

RimCirkus-projektet on edistänyt lasten kielenoppimista taidekasvatuksen keinoin; sirkuksen, draaman ja sanataiteen kautta. Suhtautuminen vie-raan kielen oppimiseen on muuttunut positiiviseksi. Tämä on havaittu erityisesti 4.-6.-luokkien oppilaiden suhtautumisessa ruotsinkielen opiskeluun sirkuk-sen kautta. Myös lasten tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä kaverisuhteissa päiväkotiryhmissä on havaittu positiivista kehitystä draaman, sirkuksen ja sanataiteen soveltamisen kautta. Sekä projektiin osallistuneet päiväkotien ja koulujen henkilöstö ovat saaneet uusia menetelmiä soveltaa taidekasvatusta kielenoppimisen välineenä.

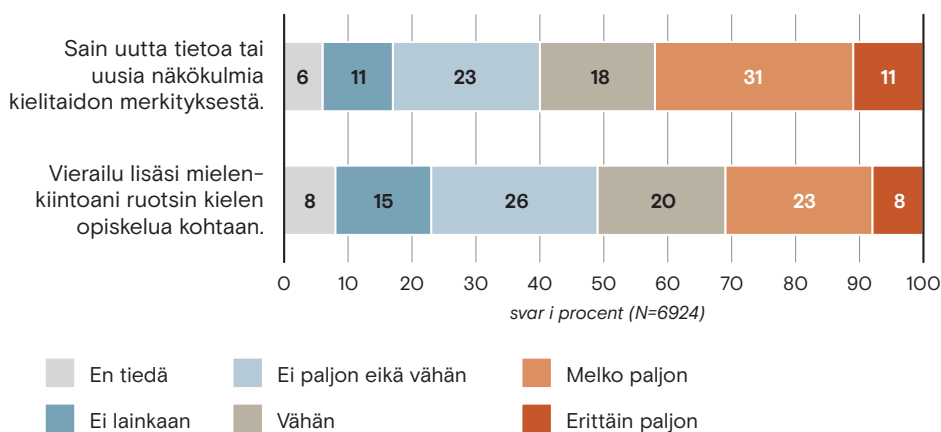
– RIMCIRKUS

Tähän mennessä: Uusia näkemyksiä kielenoppimiseen. Hankkeen tulokset- la on selvää kysyntää, johon on mahdollisuus vastata kunhan pääsemme taas lähiopetukseen ja tapahtumien järjestämiseen. Helsingin yliopisto, Espoon kaupunki ja Sukol ovat jo toivoneet koulutuksia käsikirjan käyttöön.

– OMSKAKAS

En del projekt har själva samlat in feedback från sina deltagare. Största materialet har Språkambassadörerna samlat in, tills vidare med svar från över 7 000 elever och studerande samt ett par hundra lärare. Ser man på svaren från finskspråkiga skolor, som haft besök av finskspråkiga personer som talat om sitt förhållande till svenska språket, ser man att majoriteten av dem som svarat upplevt att de fått nya perspektiv på språkinläring. Över hälften anser också att deras intresse för att läsa svenska ökat (se Figur 5).

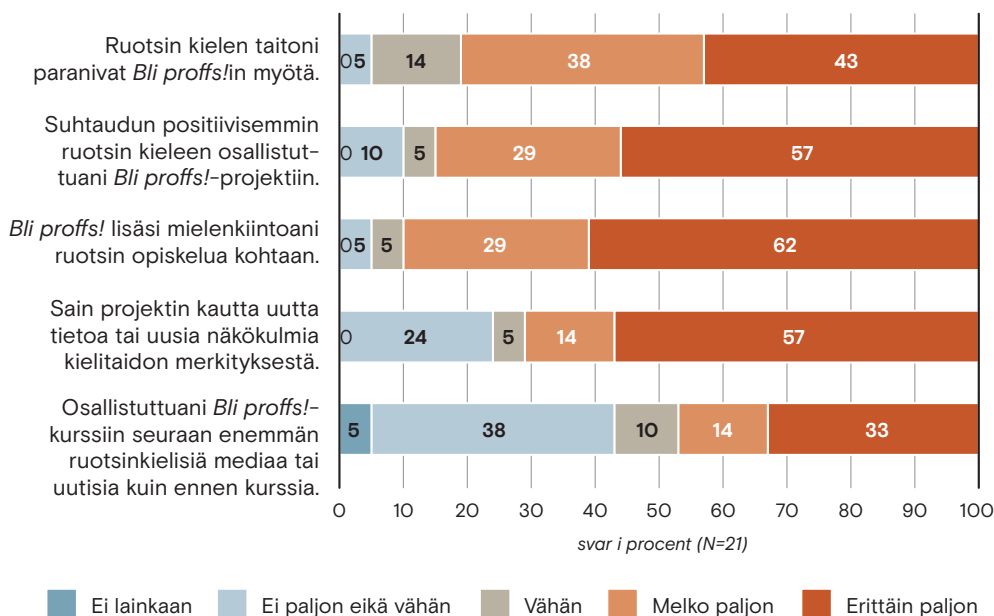
Figur 5. ELEVERNAS/STUDERANDES FEEDBACK PÅ SPRÅKAMBASSADÖRERNAS BESÖK I FINSKSPRÅKIGA SKOLOR ÅREN 2019–2020

Källa: Kielilähettiläät–Språkambassadörerna

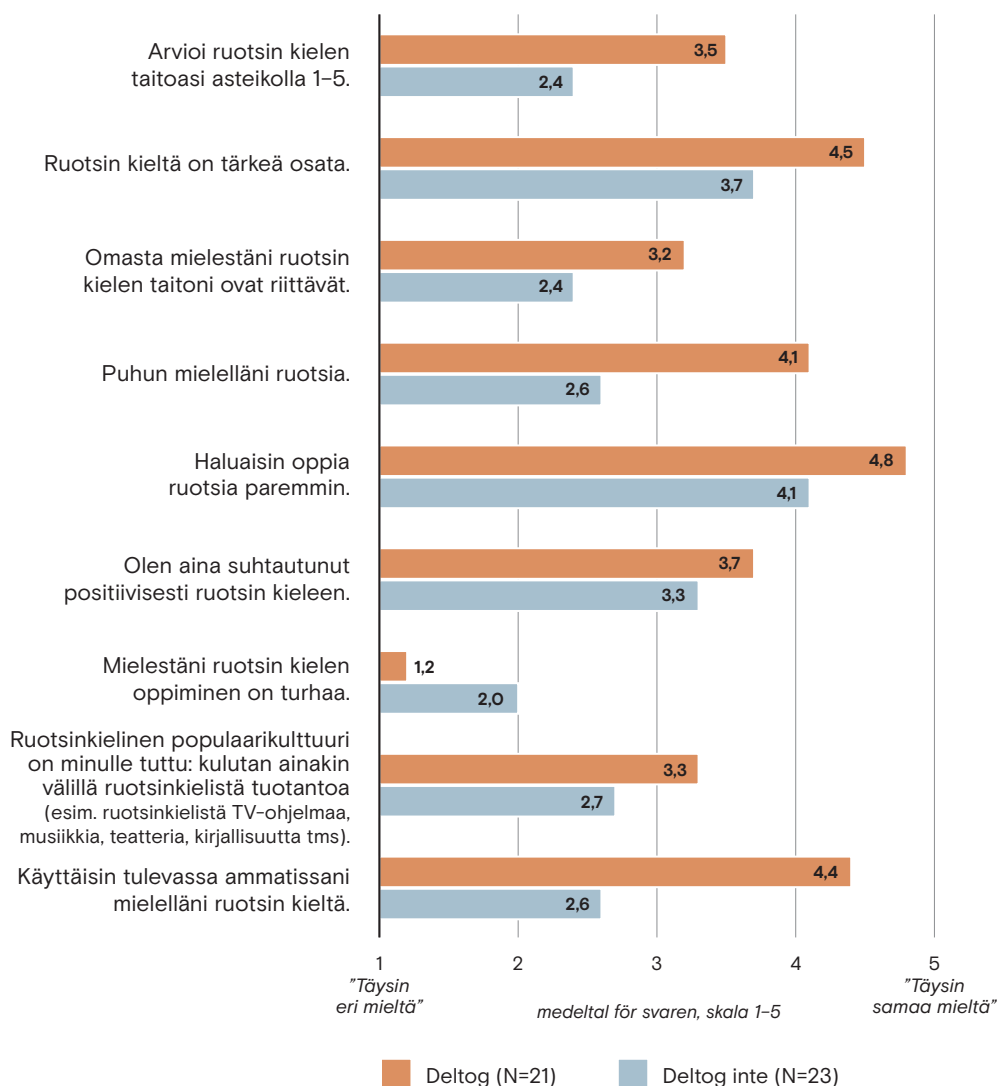
Magma sände ytterligare ut en enkät till studerande vid de institutioner som deltagit i projekten *Hurrikaani* och *Bli proffs!* Svaren för Hurrikaanis del blev dock så få att det inte gick att utläsa några tillförlitliga resultat. I svaren från dem som deltog i *Bli proffs!* kan man dock se ännu positivare siffror än i fallet *Språkambassadörerna*: 81 procent av respondenterna upplevde att deras kunskaper i svenska ökade ganska eller väldigt mycket, och hela 96 procent att intresset för att läsa svenska ökade (Figur 6). En av de stora skillnaderna mellan denna (mycket mindre) enkät och *Språkambassadörernas* (betydligt mer omfattande) enkät är naturligtvis att *Bli proffs!* var frivilligt medan *Språkambassadörernas* besök inte var det. *Bli proffs!* gällde också hela kurser på 3. stadiet medan *Språkambassadörernas* besök är en engångsföreteelse, i genomsnitt för en yngre publik.

Figur 6. FEEDBACK FRÅN STUDERANDE SOM DELTAGIT I EN ELLER FLERA KURSER INOM RAMEN FÖR PROJEKTET *Bli proffs!*

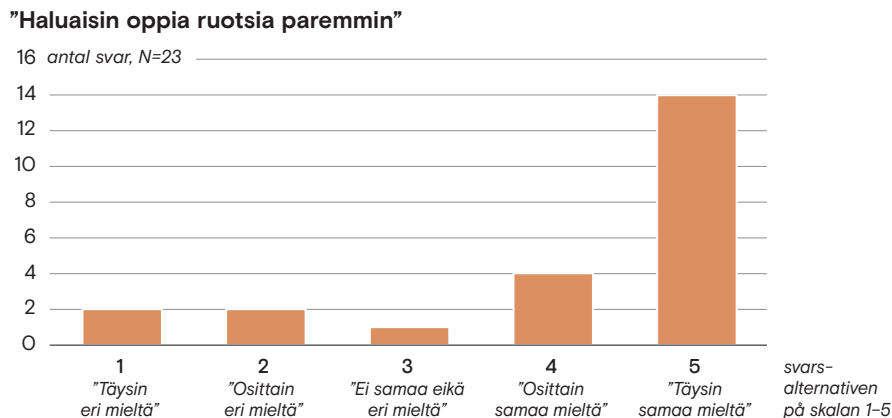
I Magmas enkät ombads både studerande som deltagit och studerande som inte deltagit att fylla i enkäten, för att se ifall inställningen till svenska språket skiljde sig i de två grupperna. Svaren från Satakunnan ammattikorkeakoulu pekar på vissa skillnader mellan dem som deltog och dem som inte deltog i *Bli proffs!* De som deltog i en eller flera av de fyra kurserna som ingick i projektet uppgav i medeltal både en mer positiv inställning till att lära sig och till att använda svenska, och högre vitsord för sina egna kunskaper i språket (Figur 7). Detta är förståeligt, eftersom kurserna var frivilliga: de som anmälde sig hade med stor sannolikhet ett större intresse för, och eventuellt även bättre kunskaper i, svenska redan innan. De allra flesta höll helt med om att svenska var viktigt att lära sig, och att de gärna skulle både lära sig svenska bättre och använda språket i arbetslivet.

Figur 7. MEDELTALET FÖR SVAREN PÅ FRÅGOR OM SVENSKA SPRÅKET BLAND DEM SOM DELTOG OCH DEM SOM INTE DELTOG I EN ELLER FLERA KURSER INOM RAMEN FÖR HALLÅ!-PROJEKTET *BLI PROFFS!* VID SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU

Användningsvärt är samtidigt att de allra flesta av dem som svarat trots att de inte deltagit i *Bli proffs!* likaså gav höga siffror för viljan att lära sig svenska bättre (se Figur 8). Eftersom svaren är enbart 23 till antalet kan inga större slutsatser dras, men svaren stärker den bild som många projekt ger uttryck för, d.v.s. att många finskspråkiga har ett intresse för svenska språket.

Figur 8. SVAR PÅ FRÅGAN "HALUAISIN OPIIA RUOTSIA PAREMMIN" BLAND STUDERANDE VID SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU SOM INTE DELTOG I HALLÅ!-PROJEKTET BLI PROFFS!

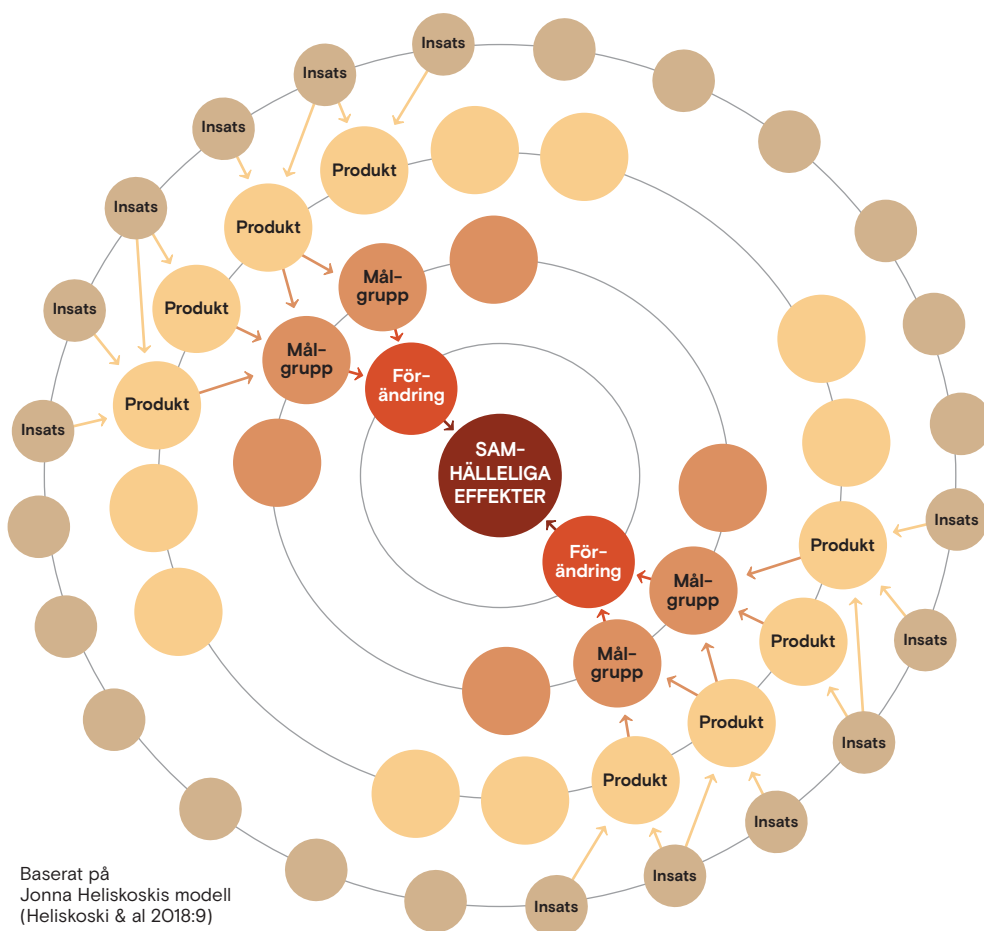
Syftet med *Hallå!* var att främja språkkunskaperna i svenska och i finska, öka samförståndet mellan språkgrupperna och betona språkkunskaper som en framgångsfaktor. Man ville också att projekten skulle vara inkluderande och nyskapande. Alla projekt har inte fokuserat på alla målsättningar, men **sammanlagt kan man konstatera att de tre första målsättningarna uppfyllts väl.**

Många vittnar om att i synnerhet tröskeln att tala det andra inhemska har blivit lägre men också att språkkunskaperna förbättrats. Attityderna till det andra språket och till personer som talar det andra inhemska språket verkar likaså ha mjuknat hos många. Flera projekt, däribland *Bli proffs!* och *Svenska för invandrare*, har betonat språkkunskaper som en framgångsfaktor. Att bedöma huruvida ett projekt är inkluderande är svårare: på sitt sätt kunde alla projekt som går över språkgränsen anses inkluderande. Ändå gäller de flesta projekt bara en utvald grupp, som t.ex. en klass, en yrkeskategori (t.ex. läkare) eller en åldersgrupp. Lättare är det att konstatera att alla projekt inte är nyskapande. Flera projekt bygger på redan existerande verksamhet eller samarbeten, ofta sådana som Svenska kulturfonden kände till sedan tidigare. Däremot kan delar anses nyskapande, som t.ex. nya eller vidare utvecklade metoder för språkundervisning och inläring. Frågan är också huruvida nyskapande i alla lägen är eftersträvarsvärt: goda och fungerande modeller och samarbetsformer kan vara värda att satsa på långsiktigt. Till exempel uppgav Suomussalmen lukio, som samarbetat med Korsholms gymnasium sedan 2005, att arbetet med tvåspråkigheten påverkat antalet studerande som väljer att skriva svenska i studentexamen: medan 52 procent av eleverna i Suomussalmi skrev svenska i studenten under läsåret 2017–2018, var motsvarande siffra i Kajana (som ligger 100 km därifrån) en procent, enligt Suomussalmen lukio.

Den svårfångade samhällseffekten – effekten på lång sikt

Syftet med den här utvärderingen är att se på *Hallå!* som helhet, som ett strategiskt program. Därför är det också värt att diskutera de potentiella effekterna på lång sikt som slutresultatet av alla enskilda projekts samverkan. Varje enskilt projekt kan inte förväntas leda till de förväntade samhälleliga effekterna. Däremot kan de i samverkan och gemensamt bidra till den önskade effekten på längre sikt. Ser man på programmet som ett ”effekternas ekosystem” (se Figur 9) ser man hur helheten kan bli starkare än varje enskilt projekt.

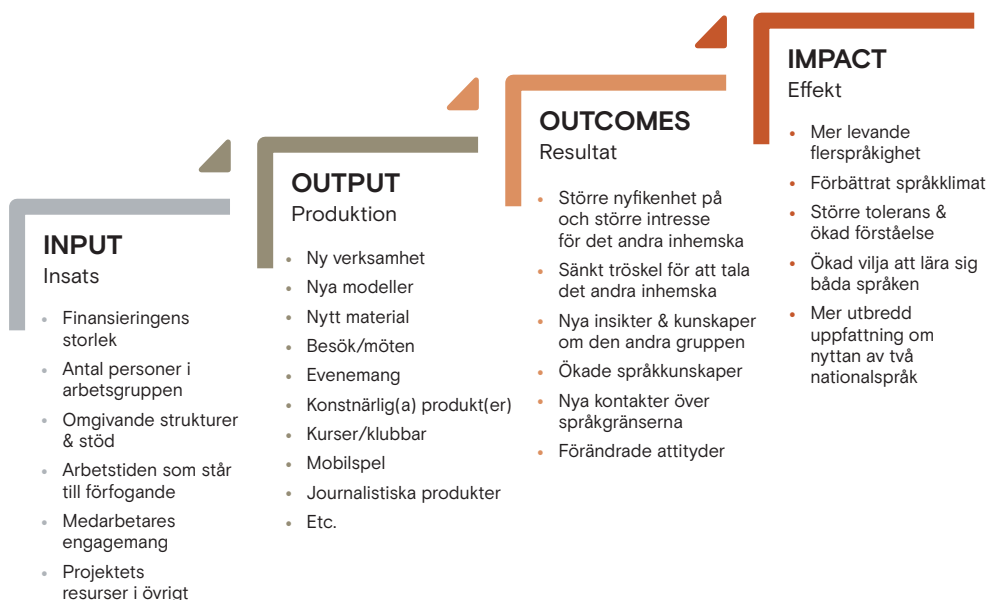
Figur 9. ETT EFFEKTERNAS EKOSYSTEM

Ju fler bollar som hålls i luften, i synnerhet om de hålls där en längre tid, desto större chans är det också att en person får flera impulser om en levande tvåspråkighet från flera olika håll. Sammanlagt är chanserna större att effekterna på lång sikt blir de önskade: större tolerans, positivare attityder och ett mer öppet språkklimat.

Ser vi på nytt på den trappa som introducerades i början, kan vi se effekterna som ett förväntat resultat av insatser, produktion och resultat (Figur 10).

Figur 10. ÖVERSIKT AV INSATSER, PRODUKTION, RESULTAT OCH FÖRVÄNTAD EFFEKT AV HALLÅ!

Samtidigt är det viktigt att se begränsningarna med ett program som *Hallå!* Utan ett kontinuerligt stöd från majoritetssamhället och det offentliga – inklusive ett fungerande skolsystem med motiverade lärare (det som oftast nämndes att hade påverkat egna attityden var läraren), tillräckligt med undervisningstimmar i det andra inhemska språket, och ett gediget utbud av svenskspråkiga medier och svenskspråkig kultur – har program som *Hallå!* inte stor chans att få avgörande effekter. Däremot kan program som *Hallå!* bidra till att skapa den goodwill som behövs inom majoritetssamhället för att det även i framtiden ska finnas stöd för ett tvåspråkigt samhälle.

8. Om finskt och svenskt: en återkoppling till syftet för Svenska kulturfonden

Under arbetet med utvärderingen och i synnerhet i diskussionerna med Svenska kulturfonden vädrades flera frågor som ett program som *Hallå!* kan ge upphov till. Hit hörde bland annat följande:

- Är *Hallå!* ett sätt att överlåta pengar till det finskspråkiga Finland, eller tjänar det Svenska kulturfondens grunduppdrag?
- Är *Hallå!* ett sätt att få flera att jobba för det svenska eller söker man egentligen medel för att upprätthålla befintlig verksamhet?
- Passar det in i Svenska kulturfondens syfte att *Hallå!* stöder svenskspråkiga att lära sig bättre finska?

Ovan analyserades bakgrunden till *Hallå!* i förhållande till utvecklingen av Svenska kulturfondens syfte och uppdrag. Det framstår tydligt att man med syftesparagrafen från 2011 velat öppna sig gentemot alla som vill arbeta för det svenska i någon form. Utvärderaren har inte hittat något som skulle tyda på att något av de *Hallå!*-projekt som utbetalats till finskspråkiga aktörer skulle ha något annat än just detta i åtanke: att stödja svenskan och/eller tvåspråkigheten i Finland.

Glädjen och tacksamheten bland många finskspråkiga aktörer för att ha tilldelats medel från Svenska kulturfonden har varit påtaglig. Det har uppfattats som en handräckning och till och med en gåva från ovan att få externa medel för att kunna arbeta med en sådan sak som att stärka tvåspråkigheten. Möjligheten till dylik finansiering är begränsad eller obefintlig på finskspråkigt håll.

vissa av de finska skolorna har man sagt att 'tänk att vi också får vara med om sånt här!' De är kanske inte så vana med att få vara med om dylikt. T.ex. fondens vanliga skolpaket gäller inte dem. Men det här är ju ett utmärkt sätt att få in det i finska skolor.

– SPRÅKFÖNSTRET ÖPPET

Att stödja finskspråkiga att lära sig svenska, eller svenskspråkiga att lära sig finska inte skulle passa in i Kulturfondens syfte hittar inte någon förståelse bland dem som erhållit medel. Tvärtom ansågs goda färdigheter i finska bland svenskspråkiga, och förståelse för det svenska bland finskspråkiga, vara det enda sättet för svenskan att klara sig i Finland på längre sikt.

Det kan ju inte ligga i Kulturfondens intresse att skapa en svenskhet i Finland som inte förstår finska. Chansen för att svenskan ska fortsätta och vara stark i Finland hänger ju på att många av dessa svenskspråkiga kan finska. Den enspråkiga svenskheten tror jag nog att kommer att få väldigt stora utmaningar i framtiden.

– PROJEKT RIKTAT TILL SVENSKSPRÅKIGA

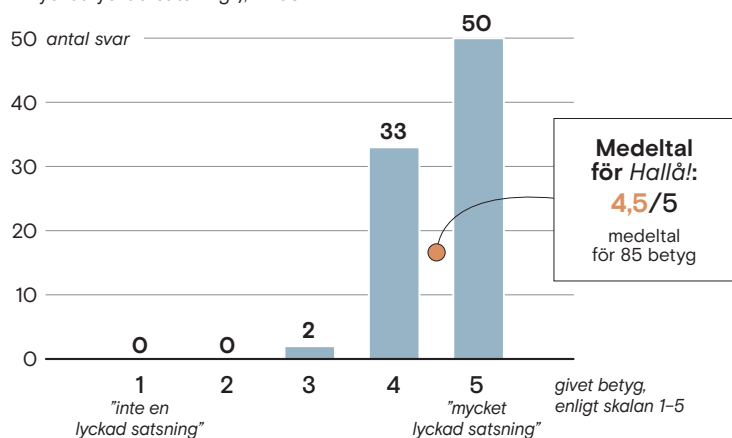
Om vi tänker på Kulturfondens syfte, att jobba för det svenska i Finland, så har Hallå! öppnat en ny kanal, ett nytt sätt att jobba för det svenska i Finland. Det är jätteviktigt att hela Finland jobbar för det svenska – att finskspråkiga jobbar för det svenska.

– PROJEKT RIKTAT TILL FINSPRÅKIGA

Alla intervjuade stödde starkt idén bakom *Hallå!* Det ansågs fräscht och för många precis rätt för vad de ville åstadkomma; målsättningar som inte nödvändigtvis passar in i Svenska kulturfondens novemberansökan eller inom andra befintliga ramar. Betyget för *Hallå!* som helhet blev även i enkäten gott: medeltalet för alla 85 svar blev 4,5 av 5 (se Figur 11). Alla som intervjuades hoppades att *Hallå!* skulle fortsätta i någon form.

Figur 11. "VILKET BETYG SKULLE DU GE HALLÅ! SOM HELHET?"

Medeltalet för det betyg alla som svarade på enkäten gav, samt antal svar per betyg (enligt skalan 1 = "Inte en lyckad satsning", 5 = "Mycket lyckad satsning"), N=85

9. Vad är ett lyckat strategiskt projekt? Om målgrupper och fungerande modeller

Bland de frågor Svenska kulturfonden ville ha svar på i den här utvärderingen var exempel på olika typer av projekt som når olika typer av målgrupper, och olika former av så kallade "best practices". I bilaga 2 ingår nio av de projekt som framstått som mest lyckade bland de projekt som studerades noggrannare i denna utvärdering. De är alla projekt som skötts väl och fallit väl ut inom sitt eget verksamhetsområde. Även *Jag praktiserar på svenska* vid Egentliga Finlands Sjukvårdsdistrikt kunde höra hit: projektet hade en proffsig ledning och de flesta delar (i synnerhet arbetsrotationen till Åland) lyckades bra. I bilaga 3 sammanfattas ytterligare de olika modeller som kan användas för olika målgrupper. Svenska kulturfonden ville även identifiera vilken typ av projekt som ger störst effekt samt vilka typer av projekt som klarar av att hålla sig livskraftiga över en längre tid. Vi ska här diskutera olika projekttypers relevans och genomslag i förhållande till olika målgrupper. I följande kapitel återkommer vi till frågan om hur projekten kunde hållas levande en längre tid.

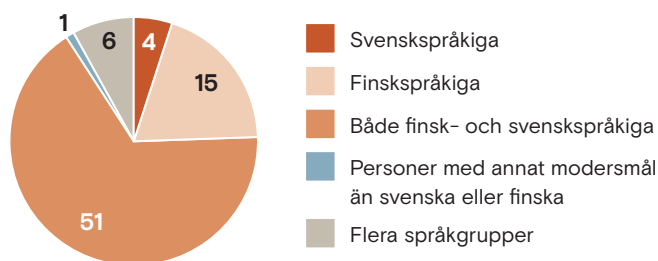
Är projekt som stärker svenskan hos finskspråkiga och projekt som stärker finskan hos svenskspråkiga lika relevanta?

I ett tvåspråkigt projekt som *Hallå!* infinner sig lätt frågan vad som är mest relevant för det svenska i Finland: att stödja finskspråkiga att lära sig svenska eller svenskspråkiga att lära sig finska. Frågar man projekten vilken deras primära målgrupp var, ville ändå en överväldigande majoritet nå båda två, d.v.s. projektet inkluderade bägge språk på ett eller annat sätt (se Figur 12 på följande sida).

Figur 12. SPRÅKGRUPP(ER) SOM HALLÅ!-PROJEKTEN I FÖRSTA HAND VILLE NÅ

Enligt antal projekt.

Enligt Magmas Hallå!-enkät, N=77.

Bara fyra projekt uppgav enbart svenskspråkiga som primär målgrupp och alla dessa kom från starkt svenskspråkiga orter. Två var daghem som ville introducera finska till daghemsbarnen – den ena (på Kimitoön) genom en finskaklubb och den andra (på Bergö i Malax) med hjälp av en dramapedagog. Det tredje projektet som uppgav svenska som primär målgrupp var *Hallå Hackaton!*, ett initiativ av Korsholms gymnasium. I praktiken ingick både svensk- och finskspråkiga gymnasieelever i projektet (se bilaga 2). Det fjärde projektet gick av stapeln i Larsmo, där över 90 procent av invånarna har svenska som modersmål. Målsättningen med projektet *Språkens lärtig i Larsmo* var att skapa arbetsätt och material för att öka förståelsen för andra språk bland barn och personal inom småbarnspedagogiken, församlingens dagklubbverksamhet samt förskolan, på en ort där man inte lätt kommer i kontakt med andra språk än svenska. Liksom ovan konstaterats är det svårt att se vilka fördelar det för med sig för svenskspråkiga att isolera sig i en bubbla utan att kunna finska. Att man i väldigt svenskspråkiga kommuner vill satsa på en större kontaktyta till det finska är därför förstäligt och värt att understöda. Denna utvärdering har inte sett på de andra projekten i detalj, men *Hallå Hackaton!* visade sig ge goda effekter på kort sikt: efter att ha jobbat tillsammans över språkgränserna i bara två dagar hade tröskeln att använda det andra inhemska sänkts betydligt.

Sammanlagt ville 15 projekt primärt nå finskspråkiga målgrupper. Av dessa handlade de flesta om utbildning av någon form. Här ingick bl.a. projekten *Bli proffs!* (se bilaga 2) och *Rohkeasti ruotsiksi*. De tre som inte klassades som utbildningsprojekt var Svenska Teaterns projekt för att aktivare öppna upp gentemot en finskspråkig publik, ett journalistiskt projekt samt *Kielilähettiläät–Språkambassadörerna*, som egentligen kunde ses som ett utbildningsprojekt det också. Det enda projektet som i första hand vände sig gentemot personer med annat modersmål än svenska eller finska var *Svenska för invandrare*. Men

som framgår ur bilaga 2 utgjorde även det ett projekt för alla barn i finskspråkiga skolor, oberoende av bakgrund. De fyra projekten som ingick i den närmare analysen visade likaså på goda resultat: intresset för svenskan verkar ha ökat inom alla målgrupper.

Alla övriga projekt riktade sig till två eller flera språkgrupper. Det intressanta i sådana konstellationer är hur två- eller flerspråkigheten fungerar i praktiken. I vissa fall handlade det om att producera en- eller flerspråkigt material, så som i *Bonda*. I projektet *Minutvisor* skapades korta sånger (Hopporna) för yngre barn som publicerades i både svenskspråkiga och finskspråkiga versioner på Yle Arenan. I andra tvåspråkiga projekt handlade det uttryckligen om tvåspråkig verksamhet. Till exempel genom samarbete mellan en finsk- och en svenskspråkig enhet, eller som i fallet *Finlands Ungdomskör*: en ny verksamhet som är tänkt att fungera på två språk. Liksom framgår ur den närmare beskrivningen (bilaga 2) ser bägge språken ut att ha blivit en naturlig del av körens verksamhet, trots att de svenskspråkiga numerärt befinner sig i minoritet. I andra exempel har det varit svårare att nå en naturlig tvåspråkighet: t.ex. i *Språkbad och idrott i Raseborg*, där man försökt rekrytera finskspråkiga barn till handbollsverksamheten, har inte tränarna alltid varit lika flytande på båda språken.

Det ser ut som om det huvudsakliga inte är vilken språkgrupp man vill komma åt, utan hur bra projektet lyckas nå sina målsättningar. Att stärka finskan hos svenskspråkiga kan ses som minst lika relevant som det omvända. Men ska man få en tvåspråkig lösning att bli verkligt tvåspråkig i praktiken krävs målmedvetet arbete och god planering. *Finlands Ungdomskör* är ett utmärkt exempel på sådan verksamhet. Den visar att det inte nödvändigtvis är den numerära balansen mellan språken som är det viktigaste, utan hur tvåspråkigheten genomsyrar verksamheten och syns i ledarnas/dirigentens/lärarnas inställning och agerande, i verksamhetens kommunikation och i den atmosfär man skapar kring språkanvändningen.

Vattenkannen eller sprutslangen?

En annan aspekt gällande målgrupper och effekt är vad som ger det största genomslaget: att gå ut brett för att försöka nå så många som möjligt, eller satsa ordentligt på en mindre avgränsad målgrupp. Liksom framgår ur bilaga 1 varierar antalet personer projekten har nått ut till från cirka 20 personer till en miljon. T.ex. appen *Moka Mera Lingua* har (i skrivande stund) redan laddats ner över 140 000 gånger, och *Hopporna* fått sammanlagt cirka en miljon visningar på Yle. Dessa siffror kan i sig ses som en stor framgång. Däremot

säger siffrorna inget om hur mottagaren använt materialet, hur länge, eller med vilken effekt. För att nå den informationen krävs speciella forskningsprojekt, något som Moilo haft svårt att göra på grund av coronaläget. Den feedback Moilo fick under utvecklingskedet och då appen testades bl.a. inom småbarnspedagogiken, var positiv och lovande. Ifall alla hundratal tusen barn verkligen använder appen aktivt och på det tänkta sättet (d.v.s. lyssnar på andra språk än på det egna modersmålet) kan den ha storskaliga effekter på ett stort antal barns språkinläring och attityd.

Samtidigt utgör antalet personer ett projekt nått ett något trubbigt verktyg. Till exempel har forskningsprojekt haft svårt att svara på frågan, eftersom målsättningen med forskning och liknande kunskapsskapande verksamhet är att skapa ny information, som småningom används av allt flera och först efter en längre tid når sitt egentliga genomslag. Att dyra forskningsprojekt inte genast når ut till stora målgrupper är därför inte förvånande. För dylika projekt kunde det vara ett bättre verktyg att efter en tid studera de målgrupper forskningen haft (t.ex. lärare i finska eller svenska) för att bedöma huruvida informationen nått fram, huruvida den varit till nytta eller i vilken utsträckning. Detta är dock en krävande exercis som knappast lönar sig att göra för alla kunskapsskapande projekt. All ackumulerad kunskap går heller inte att mäta, även om den skulle bidra till en positiv utveckling.

För mer avgränsade målgrupper är resultat och genomslag lättare att mäta: i det här fallet har några sådana stickprov gjorts (*Språkambassadörerna* och *Bli proffs!*, se ovan). Det är enkelt att efter ett besök eller en kurs be deltagarna fylla i ett frågeformulär om vad de lärt sig. För att verkligen komma åt effekterna borde man däremot antingen göra en före- och efterstudie inom målgruppen, eller följa med personer en längre tid, för att försöka komma åt huruvida det skett en förändring. Eftersom den här utvärderingen kom igång först efter att *Hallå!* pågått i över ett år var den metoden inte tillgänglig. Men liksom forskare **Pasi Saukkonen** konstaterade ovan, inte ens då är det alltid möjligt att bevisa att förändringen skett precis på grund av ett specifikt projekt/en specifik insats.

Inom projekt som pågår under längre tid är förändringar lättare att skönja och följa med. *Icehearts* projekt framstår här som ett praktexempel, där man genom att verksamheten pågått tillräckligt länge kunnat observera djupa och långtgående effekter hos enskilda individer. Ifall man vill försäkra sig om att effekten blir tydlig och långvarig hos enskilda individer är dylika projekt att föredra – i synnerhet ifall de utvecklas till permanenta modeller. Däremot visar också *Språkambassadörerna* och *Svenska för invandrare* att även kortare (och därmed billigare) lösningar kan visa på ett visst direkt genomslag. För att

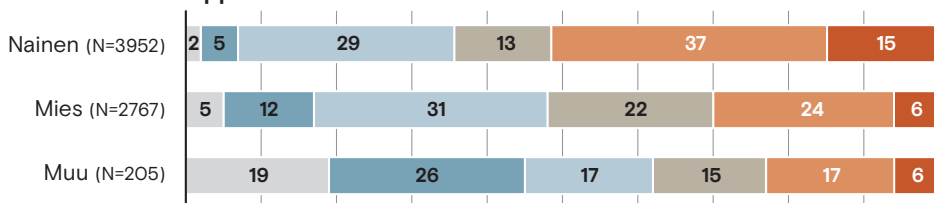
komma åt det största möjliga genomslaget skulle därför både sprutkannen och vattenslangen vara att föredra: dra brett med penseln med modeller som fungerar i bred skala, men gå in med djupare insatser där det är möjligt eller finns ett specifikt behov.

Hur komma åt dem som är mest avogt inställda?

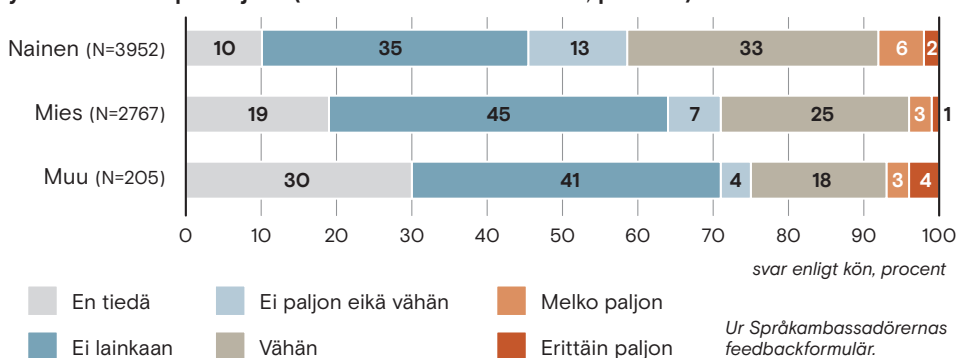
Enligt rapporten *Talar du svenska?* från 2017 vacklar förståelsen för det svenska i Finland bland män, bland anhängare av partiet Sannfinländarna samt bland individer med lägre utbildning eller med yrkesskoleutbildning. Även materialet som *Språkambassadörerna* samlat in via sitt feedbackformulär visar ett lite större intresse för svenskan bland kvinnor än bland män (Figur 13). Medan användningen av svenska på fritiden skiljer sig något (åtta procent av kvinnorna och fyra procent av männen uppger sig använda svenska ganska eller väldigt mycket), skiljer sig motivationen mera: 52 procent av kvinnorna uppger att de är ganska eller väldigt motiverade att lära sig svenska, medan 30 procent av männen känner samma motivation.

Figur 13. **MOTIVATION FÖR ATT LÄRA SIG SVENSKA OCH ANVÄNDNING AV SVENSKA PÅ FRITIDEN BLAND ELEVER OCH STUDERANDE I FINSKSPRÅKIGA SKOLOR**

Olen motivoitunut oppimaan ruotsia

Käytän ruotsia vapaa-ajalla (esim. kuuntelen musiikkia, puhun...)

Vill man nå personer med negativ uppfattning om det andra inhemska – för det gäller i högsta grad även i andra riktningen – är det en god idé att börja i tid. Flera projekt har uttryckt samma sak: ju senare man kommer in (d.v.s. ju äldre personerna är) desto svårare är det att påverka attityder. Rapporten från e2 tar fasta på projektet Konsttestarna, där alla åttondeklassare i både svensk- och finskspråkiga skolor får vara med och uppleva och utvärdera konst. **Karina Jutila**, chef för e2, efterlyser något liknande för möten mellan svensk- och finskspråkiga, d.v.s. olika former av besök, utbyten och möten där unga skulle träffa varandra över språkgränserna. Som vi även sett inom *Hallå!* verkar sådana möten uppnå sitt syfte, d.v.s. öppna upp attityder gentemot andra och sänka tröskeln för att tala det andra inhemska. Att i vuxen ålder få tag på dem som är färdigt avog till det andra inhemska är betydligt svårare. Här är sport en möjlig öppning: t.ex. *Vi är IKF – yhdessä hauskempaa* öppnar upp för en naturlig tvåspråkighet inom en klart mansdominerad domän, nämligen fotbollen (och ishockeyn). Likaså ville *Idrott så in i Norden* introducera en avdramatiserad inställning till det andra inhemska genom sportaktiviteter. Det verkar i och för sig motiverat. Att däremot satsa på att försöka ”omvända” vuxna med en färdigt ingrodd åsikt framstår inte som den mest ändamålsenliga användningen av resurser.

Både själva *Hallå!* och många av de kommentarer intervjuobjekten gett uttryck för belyser snarare den stora välvilja som finns bland stora delar av den finskspråkiga befolkningen gentemot svenska språket och landets tvåspråkighet. Den välviljan lönar det sig att ta vara på och stödja på bästa möjliga sätt.

Den strategiska dimensionen

Då man utvärderar ett program som *Hallå!* är en fråga att se hur projekten lyckats. De projekt som utmärker sig inom *Hallå!* är dels de som skötts så proffsigt och med så stort engagemang att de nått målsättningar utöver de förväntade. Hit hör i synnerhet *Moka Mera Lingua* och *Språkambassadörerna*. Även de andra åtta som ingår i bilaga 2 (*Svenska för invandrare*, *Hurrikaani*, *Hallå Hackaton*, *Heinola i tiden*, *Bli proffs*, *Suomenkielistä journalismia*, *Finlands Ungdomskör* och *Suomen Icehearts*) har imponerat på olika vis. Dels är det projekt som skötts av personer med så mycket dedikation och haft så mycket ”street cred” eller trovärdighet att de sannolikt har större effekter än den relativt modesta inputen (antingen i tid, pengar eller antal personer) kunde förutsättas – så som *Svenska för invandrare* eller *Icehearts*. Även *Vi är IKF – Yhdessä hauskempaa* verkar höra hit, även om de inte ingick i den närmare granskningen. Både *Heinola i tiden* och *Bli proffs!* utmärker sig likaså för sitt brinnande engagemang som verkar ha smittat av sig

på deltagarna. Ett projekt som inte finns i bilaga 2 men som likaså framstår som lyckat är *Jag praktiserar på svenska*, ett projekt för Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt. Vissa delar av projektet lyckades inte eller gjordes inte (högskolesamarbetet föll bort och en kurs för sjukhusets logistikpersonal misslyckades), men andra delar lyckades mycket väl: arbetsrotationen till Ålands centralsjukhus betydde inte bara att den enskilda läkarens språkkunskaper förbättrades, men också att banden mellan de två sjukhusen blev starkare. Tillsammans med specialspråkkurser för olika målgrupper och jippon på sjukhuset upplever projektledaren att attityderna till svenskan förändrats och blivit positivare inom sjukvårdsdistriktet. Stöd för dylika projekt kan lätt motiveras på grund av deras kvalitet och utslag.

En helt annan fråga är vilka projekt kan anses vara strategiskt viktiga för svenskans och tvåspråkighetens överlevnad i Finland på lång sikt. Krasst sett kunde man säga att ifall tvåspråkigheten blev en naturlig sak för alla redan i unga år skulle projekt som riktar sig till vuxna inte behövas: då skulle utbud och service på två språk fungera automatiskt, och båda språkgrupperna skulle intressera sig för den andras språk och kultur. Tolerans och positiva attityder gentemot det andra inhemska skulle vara en självklarhet. Exemplet från Suomussalmi (*Kieliseikkailu* samt tidigare liknande projekt) är talande: en god lärare i svenska och ett långtgående samarbete med en svensk skola, där man gjort saker tillsammans och lärt känna varandra, har förändrat både intresse och attityder på ett grundläggande sätt. ”Näillä projekteilla on ollut ihan valtava merkitys”, kommenterar man från Suomussalmen lukio. Det bästa skulle vara om dylik input kommer redan i ett tidigt skede: *Icehearts* projekt visar vilken möjlighet en enda person kan ha för att lägga en positiv grund för motivationen att lära sig svenska, i synnerhet om det sker alldeles i början av inläringen (d.v.s. i de flesta fall i sjätte klass).

I en idealsituation skulle därför alla sjätteklassare – eller förstaklassare i många svensk-språkiga skolor – ha tillgång till en lärare och/eller en resursperson (helst enligt *Icehearts* modell men annars i form av ambulerande resurspersoner) som skulle göra det andra inhemska språket till något roligt och kommunikativt genast från början. Projekt som stöder klasslärare att klara av och känna sig säkra på undervisningen av andra inhemska språket är därför av största vikt. Det skulle också vara nyttigt ifall varje skola – eller i alla fall de som inte skulle ha tillgång till en egen resursperson – hade en vänskola inom den andra språkgruppen, där besök hos varandra skulle ingå. Därtill skulle det gärna redan under grundskolan få ingå motiverande inslag av t.ex. en språkambassadör. I områden med högre invandring skulle en ambassadör med annat modersmål än finska eller svenska vara att föredra.

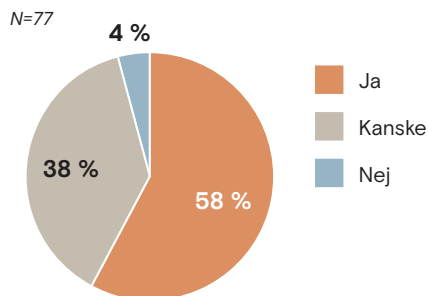
I bilaga 3 listas alla de modeller och idéer som uppstått eller utvecklats inom *Hallå!*. Var för sig och i synnerhet i samverkan stöder de alla målsättningarna med *Hallå!*. Utvärderarens rekommendation skulle ändå vara att i framtiden lägga fokus i synnerhet på de idéer som gäller grundskolan, men också småbarnspedagogiken och andra stadiet, för att uppnå samhällseffekter på lång sikt. Forskningsprojekt borde eventuellt ingå i en helt egen kategori med en egen ansökningsordning.

10. Hallå!-projektens fortsatta liv

Det stora problemet med projekt är ofta just att de är projekt, d.v.s. de har en början och ett slut. Något som utvecklats med stora både mänskliga och monetära insatser riskerar efter projekttidens slut stanna upp eller i värsta fall tyna bort helt. Inom *Hallå!* uppger så gott som alla, närmare bestämt 74 projekt av 77, att det finns eller kanske finns planer på att fortsätta projektet i någon form (se Figur 14).⁶ Siffrorna understryker uppfattningen att projekten själva finner *Hallå!* viktigt och det de åstadkommit som betydelsefullt.

Figur 14. **ANTAL HALLÅ!-PROJEKT SOM HAR PLANER PÅ ATT FORTSÄTTA ARBETET I NÅGON FORM**

Finns det planer på att fortsätta projektet i någon form?

Den stora frågan blir då på vilket sätt projekten kan fortsätta – är alla beroende av fortsatta fondmedel för att kunna fortsätta bedriva verksamheten? Vilka projekt är livskraftiga av sig själva?

För att se närmare på den frågan kan det vara hjälpsamt att se på olika exempel, och hur verksamheten kunde fortsätta inom olika typer av projekt:

6. Ett av de tre projekten som svarade nej drevs av en stiftelse som lagt ner sin verksamhet.

A. Projekt där *Hallå!*-medlen stött interna processer/lett till intern utveckling

För denna typ av projekt är det sannolikt att *Hallå!*-medlen bidragit till en förändring av mer bestående karaktär. Projektet har stött en process som redan varit på gång eller som redan har ledningens stöd (till exempel inom HIFK där man anställt en svenskspråkig kommunikatör). Projektet har hjälpt till att förankra processen eller inställningen inom organisationen (t.ex. inom Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt och arbetet med deras språkstrategi), eller gett upphov till nya kurser (så som nya kurser i universitetets/gymnasiets utbud i Jyväskylä universitet, Åbo akademi och Kaitaan lukio). Sannolikt är också att samarbetsformer som är (så gott som) gratis och visat sig framgångsrika kommer att fortsätta – hit hör till exempel *Fikapaus* och ett närmare samarbete med biblioteket som utvecklats inom ramen för *Heinola i tiden*.

B. Projekt där någon form av tvåspråkighet introducerats i den ordinarie verksamheten

I de fall där det andra inhemska språket tagits in i verksamheten är det möjligt att fortsätta samma verksamhet som tidigare men i tvåspråkig form. Till exempel gick projektet *Språkbud och idrott i Raseborg* ut på att rekrytera finskspråkiga till den svenskspråkiga handbollsklubben BK-46 och inleda tvåspråkiga träningar. Klubben upplever att den måste öppna sig gentemot det finska för att klara sig i framtiden, eftersom de som flyttar till Raseborg allt oftare har finska som modersmål. Efter en övergångstid där man måste anstränga sig för att infomera om klubben gentemot en finsk publik och försäkra att man har tränare som kan båda språken, är det mer sannolikt att klubben klarar sig utan externa medel.

C. Projekt som kan ha möjlighet att finansieras (i alla fall delvis) med offentliga medel

Svenskspråkiga organisationer har bedömts vara sämre än finskspråkiga på att anhölla om medel från offentliga instanser.⁷ Vissa projekt kan ändå lämpa sig bättre för offentliga källor än andra. Bland *Hallå!*-projekten hoppas bl.a. *Finlands Ungdomskör* och *Icehearts Hallå*-projekt att i framtiden få (eller få mera) understöd från det offentliga. För *Icehearts*-projektet är målsättningen att kunna fördela kostnaderna mellan kommunen,

7. Hirvi-Iljäs & al. 2021.

VALO (statligt finansierad förberedande undervisning för dem som flyttat till Finland) samt *Icehearts*. Som konstateras i bilaga 2 finns det en förhoppning om offentligt stöd även för *Finlands Ungdomskör* på längre sikt.

D. Projekt som har möjligheter att bredda sin finansieringsmodell

Ju fler eller ju bredare målgrupper ett projekt har, desto större möjlighet kan det finnas att hitta aktörer som har intresse för att vara med och finansiera projektet. Till exempel är man på Moilo tydlig med att ifall någon är intresserad av att få in fler språk i appen *Moka Mera Lingua* så bör de stå för finansieringen. Redan nu ingår fler språk än då appen lanserades 2020: tyska inkluderas 2021 med hjälp av Goethe Institut Finland och Tysklands ambassad i Finland, som tillsammans stod för kostnaderna för den tyska versionen. Både *Språkambassadörerna* och *Svenska för invandrare* kunde eventuellt ha möjlighet till en bredare finansieringsbas, eftersom modellen kan inkludera flera språk och flera olika aktiviteter. Språkambassadörerna har redan fått understöd av Suomen Kulttuurirahasto och av Kulturfonden för Sverige och Finland.

E. Projekt som skapat en produkt som borde marknadsföras, eller som redan är i omlopp och kunde spridas och utnyttjas bredare

En del *Hallå!-*projekt har gått ut på att skapa en produkt som inte funnits förr (t.ex. *Omskakas*, *Minutvisor*, *Hallå Hackaton!*) eller vidareutveckla en produkt eller metod som redan fanns (t.ex. *Tjolahäpp*, tandemundervisning för högstadiet). För dessa projekt skulle det gälla att hitta kanaler genom vilka metoderna, modellerna eller produkten effektivt kan spridas. Medan t.ex. *Minutvisor* hittade sin naturliga kanal via Yle Arenan kan andra projekt behöva arbeta på att nå ut. Hur skall t.ex. *Omskakas* eller hackaton som metod för undervisning spridas på bästa möjliga sätt, av vem och med vilka resurser? Detta är något projekten själva arbetat på och något som eventuellt kunde vidareutvecklas.

F. Projekt som till viss del kan fortsätta utan finansiering, men fördjupas med fortsatt finansiering

De flesta skolor och utbildningsinstitutioner har ont om pengar. I vissa fall får ingenting kosta extra och då kan även en bussresa bli en för stor utgift. Samarbeten mellan skolor/utbildningsanordnare kan säkert fortsätta i form av ”brevväxling”, videosamtal

och mobilmeddelanden, medan utbyten och läger troligtvis kommer att fortsätta vara beroende av utomstående finansiering. Här kunde man tänka sig en modell i enlighet med *Konsttestarna*, där flera aktörer går in och finansierar ett evenemang per årskull för något visst stadium – gärna tidigare än åttonde klassen.

Exemplet *Jag praktiserar på svenska* har satt igång nya initiativ inom Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt som kommer att fortsätta. Ifall det sker utan externa medel blir det i mindre skala, men en fortsättning planeras oberoende.

G. Projekt som kommer att fortsätta vara beroende av extern finansiering

Slutligen ingick projekt i *Hallå!* där projektarbetarna inte fick sin lön från något annat håll och vars produkt inte går att multiplicera. Hit hör t.ex. journalistiska produkter och radioprogrammet som producerades inom *Sama på svenska*. Frilansaktörer som arbetar med journalistik kunde eventuellt dock ingå under en annan rubrik, d.v.s. hitta även andra stipendieordningar för att kunna fortsätta med sin verksamhet. Kunde Svenska kulturfonden ingå ett samarbete med någon annan stiftelse (som t.ex. Jane och Aatos Erkkos stiftelse) för att finansiera dylik journalistik över språk- och kulturgränser?

En del av *Hallå!*-projekten är redan nu i dialog med Svenska kulturfonden om hur projektet kunde leva vidare. Önskvärt vore att alla projekt skulle få en chans att diskutera fortsättningen. Under hösten 2020 inbjöd fonden till två olika träffar, en om utmaningar till följd av coronapandemin och den andra om projektens fortsatta liv, men bara 12 projekt anmälde sig till träffarna. Ifall man skulle gå in för att redan i ett tidigare skede gruppera projekt med liknande målsättning i mindre nätverk, kunde dessa grupper eller nätverk eventuellt fungera som stöd i den här processen. Det kunde också vara lättare för Svenska kulturfonden att engagera projekten i en dialog om en fortsättning, där diskussionerna kunde föras separat med de olika nätverken eller projektgrupperingarna. En annan konkret möjlighet är att nappa på idén från projektet *Hallå Hackaton!*: att arrangera ett Hackaton för hur *Hallå!*-projekten kan leva vidare.

11. Slutsatser

Samarbete mellan svenskt och finskt är inget nytt i sig. En del av de projekt som ingick i *Hallå!* bygger på gamla samarbetsformer, t.ex. skolor emellan, som även tidigare stötts av Svenska kulturfonden. Genom *Hallå!* har existerande samarbeten kunnat utöka sin verksamhet och nya samarbeten byggas upp. *Hallå!* har bidragit till nytt tänk inom organisationer och områden där svenskan inte tidigare haft en framträdande roll. Enligt utvärderingen passade de målsättningar man hade med *Hallå!*-programmet väl in i Svenska kulturfondens syftesparagraf, så som den numera är formulerad och så som man uppfattar den idag.

Ser man på de resultat som projekten uppnått, och på den feedback projekten hittills har fått, ser effekterna också ut att peka åt rätt håll: många nämner förändringar i attityder, större öppenhet för att lära sig det andra inhemska, och nya insikter om både det andra inhemska språket och människorna som talar det. *Hallå!* har därmed uppfyllt målsättningen som skrevs in i Svenska kulturfondens verksamhetsplan, att man ville ”främja språkkunskaper och samförstånd mellan språkgrupper” och stödja projekt som ”främjar förmågan och lusten att kommunicera på de båda inhemska språken”.

Samtidigt satsade man mycket pengar efter en rätt så påskyndad process. På grund av detta blev målsättningen med programmet eventuellt luddigare än vad det kunde ha varit, och betydelsen av ”strategisk” något oklar. Även urvalsprocessen kunde med fördel ha fått ta längre tid. Skulle *Hallå!*-programmet göras om kunde man till exempel fundera ifall större och mindre projekt borde behandlas skilt för sig. Man kunde också fundera ifall projekt som bygger på befintliga strukturer i vissa fall klarar sig med mindre medel, medan nya initiativ kunde behöva mer. Det är lätt att i efterhand kritisera urvalsprocesser, och det är inte sagt att mera tid skulle ha gett ett annat urval. Ändå kunde man fråga sig ifall vissa projekt som kunde bedömas som potentiellt strategiskt viktiga föll bort, medan andra vars strategiska roll kunde ifrågasättas inkluderades. Vissa projekt, som byggde på existerande strukturer och bedrevs av personer som redan hade dylika uppgifter som sitt betalda arbete, beviljades mycket stora summor (t.ex. *Häng med i svängarna*, *Tandemlärande i Jyväskylä*), medan andra som byggde upp något nytt kunde ha fått ett ännu större genomslag med mera medel (t.ex. *Svenska för invandrare*).

Samtidigt får Svenska kulturfonden och *Hallå!* en stor eloge från projektens sida för att även ha vågat satsa stort på rätt så osäkra kort. Hit hör t.ex. *Kielilähettiläät-Språkambassadörerna* och appen *Moka Mera Lingua*, vilka båda kan bedömas som framgångsrika. Det ligger en stor möjlighet i att hålla definitioner öppna och inkludera projekt inom en bred marginal: då kommer även projekt som bidrar till nytt tänk och nya initiativ, men som kanske inte hittar någon annanstans att söka medel ifrån, fram. Myntets andra sida blir att dylika breda initiativ kräver tydliga ramar för att hållas inom en gemensam målsättning. Det blir t.ex. svårt att mäta genomslag för ett program bestående av projekt som är väldigt olika både till storlek och till karaktär. Risken är också att en del projekt faller i skymundan medan andra får en mer framträdande roll.

En faktor som kunde vara till hjälp för både de enskilda projekten och för hanteringen av helheten är tydligare projektbeskrivningar (vilket en del hade, men inte alla). Alla projekt har naturligtvis en plan, d.v.s. sin ansökan, som grund. Eftersom de flesta projekt erhåller mindre pengar än de ansökt om kunde denna plan dock med fördel revideras efter att den slutliga budgeten fastställts. Planen kunde också bearbetas under projektets gång så att eventuella sårbara punkter uppdagas. Nu visade sig t.ex. kommunikationen för många vara en bit som lätt blev åsidosatt – ofta p.g.a. brist på tid och/eller expertis. Projekt som drivs av bara en person, eller där samarbetet inom arbetsgruppen eventuellt inte fungerar, blir också väldigt sårbara – inte minst om personer byts ut mitt under projektperioden. En annan fråga som kunde förtydligas med hjälp av en plan är vad som ska hända då projektperioden är slut: vilka delar kan leva vidare utan finansiering och på vilket sätt, vilket projekt eller vilka delar kunde knytas till det offentliga eller andra finansieringskällor?

En annan faktor som kunde stödja både de enskilda projekten och helheten är att på ett mer aktivt sätt föra samman projekt av liknande karaktär eller med likartade konkreta målsättningar. Ifall ett dylikt samarbete skulle fungera kunde man inom dessa grupper diskutera gemensamma utmaningar, och eventuellt hjälpas åt för att lösa dem tillsammans. Nu hade mentoreringen med konsultbolaget Crazy Town delvis denna funktion, men bara för en del av projekten. Dylika nätverk projekten emellan kunde eventuellt också underlätta kontakten mellan fonden och projekt som inte annars är aktiva eller deltar i allmänna möten om projektens fortsatta liv.

Att som målgrupp för *Hallå!* ha både finsk- och svenskspråkiga likaväl som tvåspråkiga lösningar visade sig vara ett bra drag: flera projekt vittnar om att detta är en modell som lämpar sig precis för det de vill göra. Det uppfattas som ett fräscht och viktigt sätt att närma sig dagens verklighet på. Att man i allmänhet inte är bortskämd med

dylika möjligheter, allra minst på finskspråkigt håll, är eventuellt en orsak till att de flesta projektarbetare – och också (frivilliga) deltagare – har verkat ivriga, något som bekräftas av Crazy Town: ”Hallå!-mänskorna” har utmärkt sig i sin iver och sitt engagemang. *Hallå!* fångar samtidigt upp den välvilja gentemot svenskan och tvåspråkigheten som finns bland finskspråkiga, i synnerhet bland personer som kanske inte har eller haft möjlighet att få utlopp för eller göra något med sitt intresse. Samtidigt utmanar det eventuellt svenskspråkig ”instängdhet” och tanken om att finska inte är något man vill eller behöver engagera sig i. Tvåspråkiga initiativ har även möjlighet att bryta den psykologiska barriären för att använda finska eller svenska även om det inte låter perfekt. Många har under utvärderingens gång understrukt hur de inte lärt sig behärska det andra inhemska språket i skolan, trots flera års studier. Då kan ett projekt som *Hallå!* ge en knuff i rätt riktning.

Samtidigt föll fokus på personer med annat modersmål än svenska eller finska delvis i skymundan inom *Hallå!*. Som **Jan Saarela**, professor i demografi vid Åbo Akademi, konstaterar i sin befolkningsprognos från 2020, kommer den stora omvälvningen i befolkningsstrukturen i så kallade Svenskfinland att utgöras av det ökande antalet personer med annat modersmål än finska eller svenska.⁸ Enbart i Helsingforsregionen förväntas den invandrade befolkningens antal växa till närmare en halv miljon till år 2035.⁹ Hur dessa personer integreras i samhället och huruvida en del av dem integreras på svenska – och, inte minst, vilken inställning de har till det svenska språket – kommer att bli en allt viktigare fråga. Inom *Hallå!* ingick endast ett projekt som i första hand riktade sig till personer med annat modersmål än finska eller svenska. Några fler ansökningar som lämnades in uppfattades inte vara tillräckligt goda.

Ifall Svenska kulturfonden vill nå denna grupp rekommenderas ett aktivare grepp. Dels gäller det en satsning på att nå ut med informationen till just denna målgrupp, dels att erbjuda hjälp med både ansökning och projekthantering. Medan många svensk- och finskspråkiga sökande kan ha lång erfarenhet av projektansökningar gäller inte nödvändigtvis detta för personer med rötter utanför landet. Överlag finns det en risk att de aktörer som är vana med projekt och ansökningar är de som får pengarna, medan nya idéer och potential likaväl kan finnas hos grupper och individer som inte har den här erfarenheten.¹⁰ *Hallå!* verkar ha hittat en del sådana redan, och detta arbete kunde med fördel utvecklas.

8. Saarela 2020, s. 14.

9. Helsingfors stad 2019.

10. Jmf den s.k. ”Matteus-effekten”, diskuterad även under lanseringen av *Samspels regler* 21.4.2021 (Hirvi-ljäs & al. 2021).

Sammanfattningsvis kan konstateras att mycket gjordes rätt med *Hallå!:* att stödja även finskspråkiga aktörer verkar inte ha riskerat att 'blöda ut pengar till det finska', utan har bidragit precis till det man var ute efter – att sänka ribban för att tala, öka förståelse för den andra språkgruppen och belysa nyttan med att kunna svenska (och andra språk). Att samla alla projekt till gemensamma seminarier och erbjuda stöd med låg tröskel har också varit nyttigt för och högt uppskattat av projekten. Men för ett mer optimalt utnyttjande av resurser kunde en del saker också förbättras och filas på. Nedan listas punkter som Svenska kulturfonden kunde ta i beaktande i framtiden.

Gällande hanteringen av strategiska satsningar föreslås följande:

1. Då man beslutar om strategiska satsningar är det viktigt att göra det från en kunskapsbaserad grund. Svenska kulturfonden hade gjort ett gediget omvärldsanalysarbete under flera år innan satsningen av *Hallå!*, däremot fanns detta inte nedskrivet. För att underlätta en gemensam förståelse för den strategiska dimensionen och för att tydliggöra de övergripande målsättningarna med programmet, rekommenderas att strategiska program bygger på ett genomtänkt bakgrundsdokument.
2. Definiera så tydliga målsättningar för strategiska program som möjligt, utan att göra det alltför snävt. Vill man mäta genomslagskraften lönar det sig att definiera vilka faktorer man strävar efter att mäta. Ifall ett program är strategiskt, definiera vad som menas med det.
3. Definiera från början vilken typs projekt som inte ingår i utlysningen (t.ex. enskilda individers fortbildning). Överväg huruvida forskningsprojekt bör ingå i samma program eller helhet som mindre, konkreta projekt.
4. Håll fast vid enkelheten, d.v.s. att det ska vara relativt obyråkratiskt att ansöka och få hjälp.
5. Överväg ändå ifall någon form av projektplan – som en uppföljning och ett förtydligande av själva ansökan – behövs för (i synnerhet stora) projekt som sträcker sig över en längre tidsperiod. Med hjälp av en projektplan som är anpassad till den verkliga budgeten för projektet kunde man göra konkreta,

- projektspecifika målsättningar och planer för t.ex. kommunikation och för projektets livskraft efter periodens slut, och följa upp dessa målsättningar under projektets gång.
6. Reservera tillräckligt mycket tid till sjösättandet av ett strategiskt program och till gallringen av projektansökningar.
 7. Arbeta aktivt på att sammanföra projekt av liknande karaktär eller med liknande målsättningar, så att de kunde ingå i mindre nätverksgrupper. Dessa grupper kunde utgöra en form av bollplank och stöd för de enskilda projekten.
 8. Projekt med bara en projektledare eller projektarbetare är sårbara. Jobba gärna för att sådana projekt kunde bli del av något större sammanhang.
 9. Mentorering i sig är bra och välkomnades av många. Det kunde ändå vara bra att fundera vilken typ av mentorering projekt behöver, eller ifall projekten själva bör anmäla sitt intresse för mentoreringen. Det är onödigt att erbjuda en dyr service till fel adress.
 10. Överväg alternativa möjligheter för mentorering, t.ex. sådan som lämpar sig för en viss typ av innehåll eller för icke-kommersiella alternativ. En innovations- eller start-up workshop för de projekt som utvecklat nya modeller eller produkter kunde också vara ett alternativ.
 11. Mer krut kunde med fördel sättas på livet efter projektmedlens slut. Finns det något sätt att ge projekten mer hjälp med detta? Ifall projekten var indelade i nätverk kunde nätverksspecifika möten hållas mellan Kulturfonden och projekten för att gå igenom möjligheterna för en fortsättning.
 12. Vill man bättre nå ut till allmänheten kunde tydligare målsättningar gällande kommunikationen ingå. Uppge specifikt vad man önskar projekten ska kommunicera och till vem, inklusive en gemensam text om programmet man vill nå ut med. Gör kommunikationsresurser tillgängliga.

Gällande medelstyrningen konstateras följande:

1. Vill man påverka attityder till språk är det tacksamt att börja i tid. Överväg därför att prioritera projekt riktade till grundskolan, småbarnspedagogiken och andra stadiet.
2. Fysiska möten människor emellan, inte minst mellan unga, är svåra att ersätta (t.ex. med digital verksamhet). Ett stort antal projekt inom *Hallå!* vittnar om betydelsen av fysiska möten, gärna under en längre tid, för att bryta språkbarriärer och sänka tröskeln för att tala det andra inhemska språket. Fundera om det vore möjligt, med fördel i samarbete med andra finansiärer, att erbjuda alla skolor denna möjlighet en gång per årskull.
3. Fundera på att separera olika projekttyper från varandra, både för att lättare kunna jämföra projekten sinsemellan i bedömningsprocessen och för att kunna identifiera mätbara målsättningar för de olika projekttyperna.
4. Överväg samarbete med andra stiftelser för finansiering av journalistik över språk- och kulturgränser.
5. Nyfinländare kommer att bli en allt viktigare grupp i samhället. Det skulle vara värt att försöka nå specifikt den gruppen i en bredare skala, något som skulle kräva specialsatsningar i stil med vad man inom *Hallå!* gjorde för att nå ut på finska. Stöd för hur skapa projekt och ansökan kunde med fördel ingå. Projektet *Svenska för invandrare* visade på lovande resultat och viktiga potentiella effekter.
6. Fundera på hur projekt som står utanför större organisationer och/eller utan kommunikationserfarenhet kunde stödjas i sitt kommunikations- och marknadsföringsarbete.
7. Resurser kunde med fördel avsättas för disseminering av resultaten eller ingå som ett krav i budgeten i samband med ansökan.

Källor

- Heliskoski, J., Humala, H., Kopola, R., Tonteri, A. och Tykkyläinen, S. (2018)**
Vaikuttavuuden askelmerkit. Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajalle,
Sitran selvityksiä 130, Helsingfors: Sitra.
(<https://media.sitra.fi/2018/03/27105443/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>)
- Helsingfors stad (2019)** *Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2018–2035*,
Tilastoja 2019:3. (https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/19_03_14_Tilastoja_3_Vuori.pdf)
- Hirvi-Ijäs, M., Renko, V., Lahtinen, E. (2021)** *Samspelets regler. Stiftelsefinansieringens betydelse för finländska kultur- och bildningsorganisationers verksamhet*,
Kulturpolitiska forskningscentret Cupore, Cupores webbpublikationer 66.
(<https://www.cupore.fi/sv/publikationer/cupores-publikationer/samspelets-regler>)
- Hyvän Mitta. Vaikuttavuuden jäljillä – opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen (2019).** (<https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/12/Hyva%CC%88n-Mitta-Ty%C3%B6kirja-final.pdf>)
- Pitkänen, Ville & Westinen, Jussi (2017)** *Puhut sie ruotsia?! Talar du svenska? En undersökning om finskspråkigas attityder till svenskan och de svenskspråkiga*, e2
(<https://www.e2.fi/hankeet-ja-julkaisut/julkaisut/puhut-sie-ruotsia-tutkimus-suomenkielisten-asenteista-ruotsin-kieleen-ja-ruotsinkielisiin.html>)
- Saarela, Jan (2020)** *Den svenskspråkiga befolkningens utveckling i Finland 1990–2040*,
Magma och Folktinget
(<https://magma.fi/wp-content/uploads/2020/04/Den-svenskspr%C3%A5kiga-befolkningen-i-Finland-1990-2040.pdf>)
- Saukkonen, Pasi (2015)** *Koneen Säätiön suunnattujen hakujen toteutus, tulokset ja vaikuttavuus*, Vaikuttavuusselvitys 2015
(https://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/ks_raportti_03.pdf)
- Svenska kulturfonden (2014, 2018)** Årsbok
- Utbildningsstyrelsen (2018)** *Vad tänker unga om kulturell mångfald och tolerans?*
FaktaExpress 4B/2018 (https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/faktaexpress_4b_2018.pdf)

BILAGA 1:

Alla projekt som beviljades *Hallå!*-medel

Tabell 6. **ALLA PROJEKT I STORLEKSORDNING (ENLIGT BEVILJAD SUMMA), INDELADE ENLIGT VERKSAMHETSKATEGORI**

- Projektet ingick i mentoreringprogrammet med Crazy Town och personer från projektet har intervjuats för denna utvärdering.
- Personer från projektet har intervjuats för denna utvärdering.

Daghem, eftis, utbildning 1. stadiet				
Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Lillgårdens Hallå-klubb	Finskaklubb för svenskspråkiga barn i åldern 2–5 år (Kimitoön).	5 000 €	1–5	cirka 100
Hallå Kaustinen!	Utbyte mellan skolor i Terjärv och Kaustinen.	5 000 €	7–12	300
Hallå Kaustinen/Kaustby!		5 000 €	7–15	360
Tillsammans på två språk – "Fa till Köust å bråtas"	Gemensamma aktiviteter för unga i Kronoby och Kaustby.	5 000 €	13–15	cirka 300
Hallå på svenska ja suomeksi!	Introducera andra inhemska på Houtskär daghem via tvåspråkig projektarbete.	10 000 €	0–60	50
Virveli	Introducera finskan för svenskspråkiga barn genom en dramapedagog (Malax).	10 000 €	1–5	30
Lekande lätt på svenska	Skapa en tvåspråkig miljö på eftiset för åk 0–2, svenska klubb för barn i årskurs 3–9 (Vasa).	10 000 €	7–12	60
Pjelax & Kirkkonummi	Utbyte och gemensamma upplevelser för svenskspråkiga elever från Pjelax och finskspråkiga elever från Kyrkslätt.	10 000 €	10–13	190
Hallå Sibbo	Utveckling av nya inlärningsmetoder där musik utnyttjas som medel i svenskundervisningen.	30 000 €	6–50	150

Daghem, eftis, utbildning 1. stadiet

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Språkens Lärstig i Larsmo/ Kielten opinto-polku Luodossa	Skapa arbetssätt & material för att öka förståelsen för andra språk bland barn och personal inom småbarnspedagogik, på församlingens dagklubb och i förskolan.	40 000 €	1-65	450
Kahta kieltä toimien – Jobba tillsammans på två språk	Workshoppar för att skapa nya metoder för funktionell språkundervisning (Fiskars).	60 000 €	6-13	100
Svenska för invandrare	Skolbesök och läsläsningsklubbar av språkambassadörer med annat modersmål än svenska eller finska.	80 000 €	12-22	Cirka 1 000
Hallå STEAM!	Tvåspråkig och tvärvetenskaplig fenomen-baserad undervisning för grundskolan. Workshops + aktiviteter, skolbesök, Steam-dagar.	80 000 €	11-19	760 + Yle Arena-program
Språkfönstret öppet – Kieli-ikkunat auki	Andra inhemska med i undervisningen genom en projektperson/-lärare (Raseborg).	100 000 €	9-11	600
Hallå!-appen för småbarn Moka Mera Lingua	Utveckling av ny app för språkinläring, flera språk.	400 000 €	2-8	Cirka 135 000 tills vidare

Utbildning 2. stadiet

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Vänskolan i Vörå – Ystävyyskoulu Vöyriellä	Vänskolebesök mellan gymnasier i Kuopio och Vörå.	6 000 €	16-18	50-100
Språkvänner/ Kielikaverit (Hyvinge)	Utveckling av långsiktigt samarbete och utbyte mellan gymnasierna i Kristinestad och Hyvinge.	10 000 €	16-20	500-700
Språkvänner/ Kielikaverit (Kr.stad)		10 000 €	16-18	30
Framgång med svenskan	Synliggöra svenskan i Kaitaan lukio (Esbo) via evenemang, föreläsningsserier, bokcirklar etc.	10 000 €	15-18	100-150
Våga tala	Kundbetjäningkurs och evenemang på svenska.	20 000 €	15-20	ca 100

Utbildning 2. stadiet

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Konstig svenska	Tandemundervisning och besök mellan konstgymnasiet i Nyslott och Tölö gymnasium.	20 000 €	16–17	över 20
VERKKO – NÄTET (Älä mene merta edemmäs kalaan)	Språk- och kulturutbyte mellan Teuvan lukio och Närpes gymnasium enligt metoden E-klasstandem.	20 000 €	17–19	37 + indirekt hela skolan
Från tvångs-svenskan till nyttosvenska	Besök + muntlig och skriftlig kontakt mellan gymnasieeleverna i Tohmajärvi och på Kimitoön.	20 000 €	16–18	500
Eluokkatandemis-ta luonnolliseen kielenkäyttöön	Vänelever, studieresor och eklasstandem-undervisning mellan Leppävirta och Petalax, samt samarbete med lokala svenskspråkiga utbildningar och företag.	20 000 €	16–18	100
Kieliseikkailu	Gemensamma naturläger och besök mellan gymnasier i Suomussalmi och Korsholm.	20 000 €	16–18	över 100
Filosoficafé-filosofikahvila	Gemensamt filosoficafé för studerande vid Katedralskolan och Turun Suomalainen Yhteiskoulu. Vill utveckla till bestående modell.	21 450 €	16–20	100
TILLSAMMANS för Finland – YHDESSÄ Suomen hyväksi	Workshops och utbyte mellan yrkesskolor i Vasa, Esbo och Mariehamn. Även praktik på andra inhemska.	45 000 €	17–25	cirka 80
Hurrikaani – pilot-projekt mellan yrkesläroanstalter	Gemensam lägervecka och övrigt samarbete mellan Axxell och Redu yrkesskola i Rovaniemi.	50 000 €	16–25	cirka 50
Yhdessä! – Tillsammans!	Tandemundervisning, utbyte och kulturupplevelser på andra inhemska för svensk- och finskspråkiga gymnasier i Jakobstad och runtom i landet.	80 000 €	16–19	cirka 800
Bonda!	Digital plattform för kortfilmer producerade av Arcadas studerande tänkta att användas för språkundervisningen i gymnasier.	90 000 €	19–25	tills vidare 200–300
Hallå Hackaton!	Användning av hackaton som pedagogisk metod för att lösa problem tillsammans på två språk. Gymnasier i Korsholm, Kyrönmaa och Suomussalmi samt näringsliv deltog.	150 000 €	16–50	cirka 70

Övrig utbildning

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Fackspråk och kultur i språkbud	Tre språkbudskurser för TSL-medlemmar. Föreläs + språkbudresa till Åland.	17 000 €	40–50	cirka 20
Heinola i tiden 2018–2021	Svenska initiativ via Heinolas arbetsinstitut: fikastunder, kulturreso, bibliotekssamarbete, evenemang.	20 000 €	50+	cirka 150
Toinen kotimainen kulttuuri / Kultur med din granne	Möten mellan finsk- och svenskspråkiga i Grankulla i olika åldrar genom kultur, konst och bokcirkel arrangerade av Grankulla arbetarinstitut.	25 000 €	19–70	cirka 200
Åbo Haloo -hanke	Gruppt aktiviteter för äldre finsk- och svenskspråkiga i Åbo. Kultur- och naturupplevelser, samtal.	30 000 €	68–92	25
SpeakUP!	Språkinläring i arbetsverksamhetsmiljö för arbetssökande genom tandemmodell. Yrkeslämpat språkmateriäl utarbetas.	30 000 €	Medelålder: 44	30
Rohkeasti ruotsiksi – koulukielestä käyttökieleksi perhevapailla	Diskussioner, träffar, bokcirkel på svenska för mödrar i yrkeslivet som är på moderskapsledighet.	50 000 €	20–50	270
TaiKon goes Hallå!	Konstfostran i skolor med en språktvist. Konsten det primära: fokus på kommunikation vilket skapar trygg miljö för språket bakvägen.	60 000 €	barn och vuxna	cirka 150
Tandem – Tandemi	Sociala och pedagogiska verksamhetsformer för att öva på svenska och finska och skapa nätverk. Familjecafé, språkcafé, tandem under värnplikten.	80 000 €	alla åldrar	2 500
Jag praktiserar på svenska	Aktiviteter för att stödja språkprogrammets förverkligande inom Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt. Skräddarsydda språkurser för olika målgrupper, arbetsrotation till Ålands centralsjukhus.	100 000 €	25–45	100–200
Språkmentorer och digital språkhandledning för läkare	Språkhandledning för läkare i Vasa i behandling av svenskspråkiga patienter. Med hjälp av robot och personlig handledning. Språkundervisning med dramapedagog.	100 000 €	18–99 (inkl. patienter)	cirka 100 (inkl. läkare och patienter)

Forskning, utbildning 3. stadiet

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
eMöjlighet	Utveckling av eKlasstandem som metod för språkundervisning i grundskolan. Testas i Rantakylän koulu i Joensuu, i samarbete med Sursik skola i Pedersöre.	20 000 €	15–16	över 50
Ville visar vägen – häng med!	Utveckling av språkinlärningsmaterial på digitala plattformen Ville (Åbo universitet), som ger möjlighet att följa med utvecklingen av inläringen.	20 000 €	13–19	oklart
Svensk affärs-kommunikation i den digitala eran	Utveckling av digitalt multimodalt undervisningsmaterial för affärskommunikation på svenska (både som modersmål och som främmande språk) vid Hanken.	40 000 €	18–30	cirka 1000
Kaksikielinen dialogiopas akuuttihoito-työhön	Utveckling av tvåspråkig offentlig dialogguide om vårdssituationer inom akutvården, användbar för undervisning och i arbetslivet (Tammerfors).	50 000 €	16–60	cirka 180
Bli proffs!	Utveckling av digitala studiehelheter i samarbete med näringslivet, erbjuds som valfri svenska på Satakunnan ammattikorkeakoulu.	80 000 €	20–50	cirka 100
Två språk – tusen möjligheter	Samarbetsprojekt mellan Novia och Turun ammattikorkeakoulu där man vill stärka de ungas kunskaper i professionell kommunikation i samarbete med privata sektorn. Kurser, standup, skrivverkstäder, språkcaféer.	80 000 €	18–25	cirka 230 + ÅU:s läsare
Häng med i svängarna – på svenska!	Utveckling av nya metoder för språkundervisning på högskadiet (Jyväskylän universitet).	100 000 €	13–15	300
Tandemlärande i undervisnings-praktiken	Projekt för lärarstuderande vid Jyväskylän universitet & Åbo Akademi, i samarbete med Vasa övningsskola och Jyväskylän normaalikoulu för tandemlärande.	120 000 €	ca 13–65	oklart
DigiLust	Utveckling av svensklärarens digikunnande och ett samarbetsforum för svensklärare i finskspråkiga gymnasier och högskolor (Tammerfors universitet).	145 000 €	16–60	40 lärare + ca 4 000 studerande
Hjärtat klappar för språk	Språkpedagogik och språkdidaktik för verk-samma och blivande klasslärare i finska skolor som undervisar i svenska utan att ha språkläraryrkesutbildning (Uleåborgs universitet).	175 000 €	elever och lärare	cirka 200
Mofi 2.0 – Ett forsknings-och utvecklings-projekt	Utveckling av modersmålsinriktade finska-undervisningen genom samarbete och kollegialt lärande. Handbok för gemensamma riktlinjer för mofi-undervisningens uppdrag. ÅA, Vasa övningsskola och UBS.	218 000 €	12–60	150

Forskning, utbildning 3. stadiet

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Flerspråkig didaktik och språk-överskridande dialoger (DIDIA)	Utveckling av modeller för flerspråkighetsdidaktik för pedagogiestuderande, lärare och elever (HU).	300 000 €	8-60	500+
Alla språk med! Kaikki kielet mukaan! – Case Vaasa	Utveckla, förankra och sprida arbetssätt för undervisning i andra inhemska (svenska och finska). Fyra helheter ingår och arbets-sätten baserar sig på aktionsforskning. (ÅA, samarbete med Vasa stad).	300 000 €	4-18	30 lärare, 400 elever
Uni för ett tvåspråkigt samhälle	Utveckling av tvåspråkigheten inom HU genom bl.a. fortbildning, forskning och införandet av tvåspråkiga element.	300 000 €	19-30	oklart

Konst allmänt

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Pitkää journa-lismia suomen-ruotsalaisista aiheista	Artiklar på finska om svenskspråkiga ämnen och personer, publicerats bl.a. i Helsingin Sanomat.	10 000 €	6-99	flera hundra tusen
Samassa piirissä – I samma ring	Projektet blev inte av.			
Kaksikielinen Kustavi / Tvåspråkig Gustav	Svenska inkluderas i programmet för litteraturveckan Volter Kilpi i Gustavs, samt föreläsningar & utflykter.	10 000 €	35-80	cirka 7 000
Minutsånger – Minuuttilauluja (Hoppsorna)	Produktion av 14+14 korta animerade sångvideon (Hoppsorna) som publicerats på Yle Arenan (Barnens Arena) på både svenska och finska.	55 000 €	2-4	över 1 miljon
Ord och inga visor	Utveckling av metod där diskussion, lek och visuellt skapande skapar naturlig kommunikation över språkgränserna. För skolor, daghem, servicehus, center för invandrare etc.	60 000 €	11-13	cirka 600 + besökare
Hantverksdopp	Samarbetsprojekt mellan flera Taito-föreningar för att skapa tvåspråkiga hantverksworkshoppar för barn och deras föräldrar.	60 000 €	från 3 år	130
Sama på svenska	Tvåspråkigt musik- och kulturmagasin (2/mån) som sänts på Helsingin Lähiadio.	120 000 €	30+	Över 1 000

Musik				
Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Pensionärskören Furorna, Seniori-kuoro Ruusut ja Ritarit	Samarbete mellan körerna Furorna och Ruusut ja Ritarit för att skapa kontakter över språkgränserna med hjälp av sången.	5 000 €	60+	100 + hundratals konsert-besökare
Hej Haloo!	Produktion av tvåspråkig barnopera (Vickan & Väinö), som presenterar språkunskaper & tvåspråkighet som något normalt och roligt.	30 000 €	4-12	1 500
Unga Röster – Finlands Ungdomskör	Körverksamhet på två språk med workshoppar, seminarier och konserter. En ny tvåspråkig kör skapats: Finlands Ungdomskör.	150 000 €	16-26	30 körsångare + publik
Tjolahäpp! 2.0	Vidareutveckling av konceptet Tjolahäpp med barnsånger på två språk. Musikpedagogisk fortbildning för barn & pedagoger + storkonsert.	200 000 €	0-8 + vuxna	500 fysiskt + 25 000 digitalt

Scenkonst				
Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
I samma båt – Samassa veneessä	Teaterworkshops för att genom dell'arte-teknik stärka svensk-, finsk- och annanspråkigas språkunskaper. Utveckling av material, t.ex. dramavideor för barn och unga som kan användas i pedagogiska syften.	40 000 €		
RimCirkus 2018–2021	Utveckla dagvårds- och skolbarns kunskaper i svenska och finska med hjälp av drama- och cirkuspedagogik i Vanda. Guide i RimCirkus metodik publiceras för lärare.	120 000 €	3-55	250
Omskakas! Uudenlainen metodi kielen oppimiseen	Utveckling av metod för hur drama kan utnyttjas i språkinlärningssyfte. Produktion av bok med bakgrundstexter och praktiska övningar.	150 000 €	10-60	tills vidare 1 000+
Hoppa på! Det tvåspråkiga publikarbetets digisprång	Utveckling av Svenska Teaterns publikarbete för att göra teatern tillgänglig och tilldragande för den finskspråkiga publiken, med digitala hjälpmedel.	150 000 €	0-99	1 260

Samhälle, attitydprojekt

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Suomen Icehearts – berika den språkliga mångfalden	Stödja finskspråkiga barn med svenskan, både låg- och högpresenterande barn, genom att delta med bl.a. fenomenbaserad inlärning.	50 000 €	12–16	200–300
Svenska och finska på stan i Åbo 2018–2021	Paraplyprojekt för nätverkande, synlighet och evenemang i Åbo, för att föra samman ett brett antal aktörer och stärka tvåspråkigheten i staden.	70 000 €	6–18	400–500
Teckna hej till mig!	Språkträffar för att öka det finlandssvenska teckenspråkets synlighet och skapa informationsvideon, samt nätverkande mellan olika grupper (de som talar finlandssvenskt teckenspråk, finskt teckenspråk samt mellan döva och majoritetsspråktalare).	75 000 €	0–90	cirka 400
Vi är IFK – yhdessä hauskempaa	Fortsättning på projektet att stärka tvåspråkigheten och den svenskspråkiga kommunikationen i HIFK, via bl.a. videoserie, mobilapp, some och reklam. Ny svensk kommunikatör.	75 000 €	18–70	15 000–20 000
Kielilähettiläät – Språkambassadörer –verkosto	Ett nätverk av språkambassadörer som besöker skolor, organisationer och företag för att motivera människor att lära sig det andra inhemska språket.	250 000 €	12–23	12 000

Fritidsaktiviteter

Projektnamn	Beskrivning	Beviljad summa	Huvudsaklig målgrupp, ålder	Antal personer projektet nått
Kielikerho	Samarbete mellan 4H-klubbarna i Evijärvi och Pedersöre så, att klubbarna har gemensamma aktiviteter och träffar som går på två språk. Språkinlärning genom praktiska aktiviteter.	10 000 €	11–12	20
Språkbud och idrott i Raseborg	Rekrytering av finskspråkiga unga till handbollsklubben BK-46 i Raseborg för att göra verksamheten tvåspråkig och skapa band mellan språkgrupperna.	10 000 €	6–8	150–200
Yhdessä Tillsammans	Utbyte mellan Finlands Svenska Ungdomsförbund och Suomen Nuorisoseurat så, att små grupper svenskspråkiga unga besöker finskspråkiga verksamheter och vice versa. Efteråt diskuteras erfarenheten i grupp.	50 000 €	18–25	cirka 450
Idrott så in i Norden	Finlands Svenska Idrotts satsning på språköver-skridande träningar och läger, utbildning för tränare och ledare i hur flerspråkiga träningar kan genomföras, mentornätverk, samarbete med Sverige.	185 000 €	från 8 år	5 855

BILAGA 2:

9 CASE-exempel på *Hallå!*-projekt

	<i>Projektnamn</i>	<i>Projekttyp</i>
Case 1	Moka Mera Lingua	Daghem, barn 0–6 år
Case 2	Svenska för invandrare	Utbildning, åk 1–9
Case 3	Hurrikaani	Utbildning 2 stadiet
Case 4	Hallå Hackaton!	Utbildning 2 stadiet
Case 5	Heinola i tiden	Övrig utbildning
Case 6	Bli proffs!	Forskning, utbildning 3 stadiet
Case 7	Finlands Ungdomskör	Musik
Case 8	Suomen Icehearts	Samhälle/attitydprojekt
Case 9	Språkambassadörerna	Samhälle/attitydprojekt

Moilo: Moka Mera Lingua

De två krafterna bakom Moilo, **Suzan Aledin** och **Petra Holm**, har lång erfarenhet av att producera innehåll för barn. Då de såg möjligheten att söka pengar inom ramen för *Hallå!* gav det dem en knuff att utveckla en ny idé. Idén utvecklades till en applikation (*Moka Mera Lingua*) för barn mellan tre och åtta år, för att göra främmande språk bekanta genom lek (Learning Through Play). De två huvudkaraktärerna i appen ser olika ut och talar olika språk, men är ändå bästa vänner som kan kommunicera med varandra och göra saker tillsammans.

Språk är dörren till vår värld, och språk och kultur är sammanflätade. Kan man andra språk kan man också förstå andra människor. Vi hoppas att barn i riktigt tidig ålder kommer i kontakt med främmande språk – dels lär de sig snabbare men de har också lättare att lära sig. Barn under 5 år som lär sig ett nytt språk använder samma delar av hjärnan som för modersmålet, därför är det så effektivt med att komma i kontakt med ett nytt språk då. Så vi ser appen som en inkörsport, en första kontakt med ett främmande språk som vi hoppas gör dem nyfikna och motiverade att läsa språk då de kommer till skolan.

– PETRA HOLM

Den respons de fick av barnen som testade appen under utvecklingens gång var positiv. Planen var att även efter lanseringen följa med hur appen togs emot bland barn och pedagoger inom småbarnspedagogiken, hur barnen lärt sig och på vilket sätt. Detta skulle dock ha krävt besök vid daghem, något de hade kommit överens om med Helsingfors stad – men det satte pandemin stopp för. På basis av den information de har tillgång till har appen dock varit en framgång: I april 2021 hade appen ca 135 000 nedladdningar, varav ca 120 000 i Finland. Med tanke på att siffran utgör en tredjedel av målgruppens storlek är det en imponerande siffra. Producenterna var också i kontakt med städer och kommuner i Finland då appen lanserades, och flera av dem har meddelat att de tar Moka Mera Lingua i bruk inom småbarnspedagogiken. Genom nätsök kan man även se att nya städer och kommuner tagit appen i användning.

Även om grundtanken var att appen skulle användas i Finland har intresset för den väckts även utomlands. Redan nu har appen laddats ner i bl.a. Sverige, USA, Vietnam och Nederländerna. År 2021 nominerades dessutom appen inom kategorin ”Best Learning App” inom ramen för Kidscreen Awards, barnproduktionens Oscar’s gala. I den amerikanska tävlingen ingår aktörer från hela världen, inklusive globala jättar som Pixar, DreamWorks och Disney. Den enda andra nordiska producenten som nominerades samma år var Lego.

✓ i trodde ju aldrig att vi skulle bli nominerade, vi är en så liten aktör. Men det är en stor synlighetsgrej för oss. Så i framtiden kommer barn i USA att tala finlandssvenska!

– SUZAN ÅLEDIN

The screenshot shows the Kidscreen website with a green header containing the logo and navigation links: NEWS, EVENTS, MAGAZINE. Below the header, under the 'DIGITAL—PRESCHOOL' section, are two award categories. The first is 'Best Learning App—Branded' with winners: Canticos Bilingual Preschool (Encantos Media Studios), LEGO DUPLO World (The LEGO Group, StoryToys, Touch Press), and Sesame Street Alphabet Kitchen (Sesame Workshop). The second is 'Best Learning App—Original' with winners: Duolingo ABC (Duolingo), Moka Mera Lingua (Mollo), and Pinna (Pinna).

kidscreen NEWS EVENTS MAGAZINE

DIGITAL—PRESCHOOL

Best Learning App—Branded
Canticos Bilingual Preschool (Encantos Media Studios)
LEGO DUPLO World (The LEGO Group, StoryToys, Touch Press)
Sesame Street Alphabet Kitchen (Sesame Workshop)

Best Learning App—Original
Duolingo ABC (Duolingo)
Moka Mera Lingua (Mollo)
Pinna (Pinna)

The screenshot shows a news article titled 'Who's up for a Kidscreen Award?' with a sub-header 'SCREEN'. The text states that Netflix is the top nominee for the first time, followed by Sesame Workshop and PBS KIDS. It also mentions that Disney led the nominee pack last year. The article is by Jeremy Dickson and dated November 23, 2020. A shortlist of nominees is provided at the bottom.

SCREEN

Who's up for a Kidscreen Award?

Netflix is the top nominee for the first time, followed by Sesame Workshop and PBS KIDS. Check out who else made the list.

By Jeremy Dickson November 23, 2020

With 14 shortlisted entries, Netflix is the top nominee for the 2021 Kidscreen Awards, followed by Sesame Workshop with 11 and PBS KIDS with nine. This is a big switch-up from last year, when Disney led the nominee pack with nine nods, followed by DreamWorks and Nickelodeon with six each.

Utgångspunkten för appen var att karaktärerna skulle tala finska och svenska, för att stödja svensk- och finskspråkiga barn att lära sig det andra inhemska språket. Producenterna ville ändå gärna inkludera även andra språk som talas i Finland, t.ex. bland nyinflyttade. Appen innehöll därför ända från början åtta språk (svenska, finska, engelska, franska, spanska, ryska, arabiska och kinesiska). Ett år efter lanseringen inkluderades även tyska. Projektet erhöll den största potten inom *Hallå!* (400 000 euro) och fick dessutom bidrag på

150 000 från Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr. Största delen av medlen gick till programmeringen av själva spelet, samt till studio för ljudupptagning, skådespelare och upphovsrätter – och för att göra undersökningar och testa appen under projektets gång. Efter att appen lanserades i februari 2020 var projektpengarna slut.

Tyska produktionen, som finansierades av Goethe Institut Finland och den tyska ambassaden i Finland gjordes så, att alla medel gick till själva produktionen. Men det går inte längre – nu har vi sagt att vi måste få en minimilön som täcker i alla fall delar av allt vårt arbete för att göra det här.

– PETRA HOLM

Producenterna upplever det viktigt att appen förblir gratis och inkluderande. Liknande appar som är tänkta för den minsta åldersgruppen och som innehåller lika många språk finns inte. Förhoppningen är därför att Moka Mera Lingua ska leva länge och innefatta ännu flera språk. Men för detta krävs flera betalande samarbetspartners, något som Moilo både hoppas och tror att ska finnas: nyligen fick Moilo besked om att projektet har blivit beviljat pengar från Nordplus, vilket gör att danska, norska och isländska kommer att integreras i appen. Detta sker i samarbete med forskare på universitet i respektive länder som också är intresserade av forskning i samband med applikationen. Dylika landvinningar, liksom också nomineringar i internationella tävlingar, vittnar dels om att appen uppfattas vara av hög kvalitet, dels om ett växande intresse för appen även utomlands.

Svenska för invandrare

Projektet *Svenska för invandrare* drivs av Nordiska Somaliska föreningen, eller Nordic-Som. Dess grundare **Ahmed Hassan** är den som ansökte om medel från Svenska kulturfonden, och blev hänvisad till att ansöka inom ramen för *Hallå!.* Budjeten i ansökan gick på över 230 000 euro och projektet beviljades 80 000. Hassan understryker att andra generationens invandrare i Finland redan är vuxna och tänker som individer: de vill utbilda sig och forma sina egna liv, oberoende av bakgrund. Svenskan är en del av detta, men flera personer med invandrarbakgrund märker det först i vuxenålder. Hassan ville därför vända sig till unga med invandrarbakgrund för att belysa vad kunskaper i svenska kan ge dem. Själv har Hassan gått i svensk skola och tackar sin lärare i modermål för att hon satsade på honom och hans svenska.

Projektet går i likhet med *Språkambassadörerna* ut på att rekrytera ambassadörer som går till skolorna och berättar om sina egna erfarenheter av svenska språket och vilken roll språket spelat i deras egna liv. Som mest har ambassadörerna varit sju till antalet. Vad ambassadörerna har gemensamt är att deras modermål är annat än svenska eller finska, men de har alla lärt sig svenska i Finland. Flera men inte alla har sina rötter i Somalien. Trots namnet, som flera av ambassadörerna själva inte gillar, har projektet vänt sig till barn både med och utan invandrarbakgrund. Möjligheten till en ambassadör har erbjudits skolorna och ambassadörerna har talat för hela klassen. I vissa klasser har barnen med annat modersmål än svenska eller finska varit fler, i vissa färre. Överallt har överraskningen ändå varit stor gällande vem gästen har varit.

Yleensä oppilaiden oma opettaja kertoo, että on tulossa joku puhumaan ruotsinkielestä. Yllätys on suuri kun se onkin somali!

– NAJAX MOHAMED ELMI

En ambassadör på skolbesök bland sjätteklassare i Rajatorpan koulu i Vanda i februari 2020. Bild: www.ssfi.fi

Kun odotettiin opettajan kanssa 6. tai 7. luokan opiskelijoita, oli ne sitten vieraskielisiä tai kantasuomalaisia, kun ne näkee mut siinä, ja että 'ootko sä tulossa puhumaan meille ruotsinkielestä?!' Se oli aina sellainen hassu jäänrikköjä. Nyt kun opettaja on pyytännyt mua sijaistamaan niin kuulen käytävillä että 'hei se ruotsin tyyppi on täällä!' En olekaan somali, tai ns. "mamu-ope". Se on niin jännä nähdä. Siis olen somalitaustainen, tumma, vieraskielinen, kaikkea tätä. Mutta se asia millä minua muistetaan, on ruotsin kieli.

– ABDIRAHMAN SUGULLE

Intervjun med ambassadörerna gick på finska: för vissa av dem är svenskan starkare än för andra, men alla har en stark tro på betydelsen av att kunna svenska. Budskapet till eleverna var därför inte att man måste kunna tala svenska, utan fokus låg på de fördelar och möjligheter som kunskaper i svenska kan ge. Och responsen, anser alla ambassadörer, har varit överväldigande positiv. Även attityder som i början av lektionen varit negativa ("pakkoruotsi, varför måste vi lära oss svenska") mjuknade under lektionens gång.

*M*ulla on niin monta eri kokemuksia mitä voisin jakaa. Jokaisen kouluvierailun jälkeen tuli ihan semmoinen tosi hyvä fiilis, ja onnistunut fiilis, että hei tämä projekti toimii. Jos saa edes yhden oppilaan miettimään, että mitä sillä ruotsinkielellä voi tehdä.

– ABDIRAHMAN SUGULLE

Hittills har projektet mest koncentrerat sig på skolor i huvudstadsregionen, men även t.ex. Lahtis har ingått. I och med coronapandemin började projektet erbjuda digitala besök och därmed har de kunnat nå orter som Uleåborg och Kuopio. Efterfrågan har varit stor, större än projektet kunnat svara mot. Vissa skolor har bett om flera besök för att kunna erbjuda möjligheten till flera klasser, och återkopplingen från lärarna har varit god.

*P*yysin opiskelijoita S2-tunnin merkeissä esityksen jälkeen kirjoittamaan siitä suomeksi referaatin ja niistä ilmeni, että esitys oli tehnyt heihin vaikutuksen ja avartanut käsityksiä ruotsin kieltä kohtaan. Useimmat ryhmän opiskelijat opiskelevat myös ruotsia ja uskon, että tämä innosti heitä aivan uudella tavalla. Referaateissa kiiteltiin vierailijaa kovasti!

– FEEDBACK FRÅN LÄRARE EFTER BESÖK FRÅN NORDICSOM

För att bättre kunna stödja elever, i synnerhet dem med annat modersmål än finska eller svenska, erbjuder projektet också läxhjälp. För flera barn med invandrarbakgrund är utbildning inte något självklart ifall föräldrarna inte själva är utbildade. Likaså uppfattar många att det här med kunskaper i svenska inte berör dem. Därför upplevde ambassadörerna sig ha en dubbelroll: dels berätta om möjligheter med svenskan, dels utgöra förebilder för unga elever med invandrarbakgrund.

T.ex. i Botby har rektorn sagt att ni kommer inte bara för svenska språket utan för elevernas välmående. Vi hjälper de unga att se fördelar med att klara sig och integrera sig i samhället. Man kanske har svårigheter med sina föräldrar osv, så det är inte bara svenskan. Vi har också ansvaret att ge våra goda erfarenheter vidare. T.ex. då jag besökte en kulturcentral kom en mamma vars barn går i Botby och tackade för att vi gett hennes barn förebilder. Sådana saker får oss att jobba vidare.

– AHMED HASSAN

Bild: Hanaholmen SvenskaNu; <https://svenskanu.fi/2021/01/20/nordicsom/>

På samma sätt säger **Abdirahman Sugulle**, som själv studerar till lärare, får frågan om han helt på riktigt är lärare:

Nelosluokkalainen somalityttö on sillee 'mitä, voiko mustakin tulla opettaja?!'. Ne on tosi jäätäviä juttuja. Että somalityttö [Helsingissä sijaitsevasta] peruskoulusta ei ehkä tunne konkreettisesti ketään hänen näköistä, väristä joka osaa puhua ruotsia tai joka on opettaja tai opiskelee luokanopettajaksi. Tämän projektin kautta olemme oikeasti pystytty vaikuttamaan siihen.

– ABDIRAHMAN SUGULLE

Sugulle, som gått hela sin skolgång på finska, berättade att han själv uppmuntrats av sin svensklärare att söka till armén på svenska. Då Ahmed Hassan ville rekrytera honom till *Halla*-projektet undrade Sugulle ändå om hans kunskaper i svenska räcker till. Efter erfarenheterna som ambassadör stärktes hans självförtroende gällande svenskan. Hösten 2020 sökte han in till Åbo Akademis utbildning för språkbadslärare och kom in. Han upplever därför att *Halla*-projektet öppnat flera dörrar för honom och även gett honom en studieplats.

Ahmed Hassan hoppas att projektet ska vara bara början: behovet bland de unga är stort och NordicSom skulle gärna arrangera kurser och träffar förstärker sådana som redan är i arbetslivet. Ett samarbete med Sverige är också under planering.

Hurrikaani

Projektet *Hurrikaani* skapades av **Carola Gröndahl** och **Oona Johansson**, båda lärare vid yrkesskolan Axxell. De uppfattar att den undervisning som ges i finska på yrkeskolenivå i dag inte räcker till: den obligatoriska kursen går på en studiepoäng. Dessutom erbjuder Axxell en valbar kurs och en integrerad kurs i finska (enligt studieinriktning). På Axxell studerar flera unga som kommer från starkt svenskspråkiga orter och som behärskar finska dåligt eller inte alls. Att hjälpa dem inom ramen för tillbudsstående kurser upplevs svårt.

De som går här utbildas till yrkeslivet och ska jobba med praktiska yrken. Behärskar man inte finska i det här landet är det inte lätt att verka i servicebranscher. Och finskaundervisningen har krympt till minimalt lite på det här stadiet. Möjligheten att lära dem nånting i det här skedet mera är också liten. Det man kan lära dem, tyckte vi, är att våga prata.

Utgångspunkten för projektet var därför att sänka ribban för att prata finska. Idén att samarbeta med en finskspråkig skola har funnits tidigare utan att det funnits ekonomiska resurser för det. Nu ville man inkludera en finskspråkig yrkesskola från ett område där kunskaper i svenska kan vara till nytta. Man kontaktade därför yrkesskolan Redu i Rovaniemi, som har ett liknande utbud som Axxell. I Rovaniemi uppfattade lärarna **Sanna Sandvik** och **Kirsi Rämö**, som nappade på erbjudandet, att det kom som en gåva från ovan: ”Se oli kuin taivaalta lahja” kommenterar Sanna Sandvik, lärare i svenska. ”Olin itse miettinyt samantyyppistä juttua jo jonkin aikaa”. På Redu innebär den enda obligatoriska kursen i svenska 15 timmar undervisning, och den enda därtill valbara kursen är nätbaserad. Det upplever Sandvik och Rämö att inte närapå räcker, och studerande själva frågar efter mer.

Projektet inleddes med att öppna kontakten mellan skolornas elever via Skype och WhatsApp. Efter ett halvt år arrangerades en lägerskola på Högsåra i Åbolands skärgård och ett havt år efter det en annan lägerskola i Lappland. Men en av utmaningarna för Axxell visade sig bli rekryteringen av studerande som ville delta.

*Jag trodde att det sku bli tävling! Att alla sku vilja delta. Men nej.
Jag trodde inte vi skulle behöva övertala någon, men det måste vi.*
– OONA JOHANSSON, LÄRARE VID YRKESSKOLAN ÄXXELL

*Precis. Vi trodde naivt nog att det sku locka dem att åka gratis till Lappland,
men de funderade om de kunde vara borta så länge hemifrån.*
– CAROLA GRÖNDAHL, LÄRARE VID YRKESSKOLAN ÄXXELL

Flera av de elever som är svagast i finska har heller inte något intresse av att lära sig, menar Johansson och Gröndahl, och dessa ville heller inte delta i projektet. I Rovaniemi däremot var intresset från början stort, men viljan att tala svenska liten.

*A*lussahan oli semmoisia, jotka tulivat kyllä ihan mielellään mukaan mutta sanoivat koko ajan että ”En minä puhu ruotsia, en minä ymmärrä mitä sinä puhut”. Aivan sama, vaikka sanoi ”Hej”. ”En mä ymmärrä.” Mutta sitten lopussa ne itsekin nauroivat, että ”Kyllä mä ymmärrän aika paljonkin”. Ja oppivat vastaamaan, he tiesivät miten tavallisiin fraaseihin vastataan ja rupesi tulemaan puhetta myös. Ei mitään täydellistä tietenkään, mutta se uskallus ja ymmärrys kyllä kasvoi.

– KIRSI RÄMÖ, LÄRARE VID YRKESSKOLAN REDU I ROVANIEMI

Även för Axxells del upplever de att resultatet bland dem som deltog överraskade positivt. Så gott som alla deltagare började i alla fall delvis använda det andra språket, och de unga umgicks över språkgränserna. Den sociala tiden visade sig viktig. ”Vi hade gjort upp ett program och arrangerat olika besök för lägerskolan på Högsåra. Men de hittade varandra genom kortspel och kubb”, kommenterar Gröndahl, som understryker att även kontakten mellan lärare och studerande stärktes: ”Förutom språkdusch, som det ju var, var det också en välmående-vecka, en tid att bli sedd och hörd”. Efter lägerskolorna åkte en studerande från Pargas på praktik till Rovaniemi, och två studerande från Rovaniemi åkte på praktik till skärgården.

Alla fyra involverade lärare upplever att det är via dylika praktiska erfarenheter och konkreta talsituationer som språkinläringen är som effektivast. Under en feedback-session med lärarna kommenterade studerande frågan ”Vad har projektet gett er?” på följande sätt:

”VAD HAR PROJEKTET GETT ER?”

- Träffa unga människor som talar finska, fått diskutera.
- Förstår lite bättre finska nu, och fick klappa renar i Lappland.
- Hyviä muistoja, ymmärrys parantunut, har pratat lite svenska.
- Uusia kavereita, uskaltaa puhua paremmin, ymmärtää puhetta paremmin.
- Asiakaspalvelussa voi olla helpompi tavata ruotsinkielisiä.
- Uusia tuttavuuksia & muistoja, osaan kuunnella ja ymmärtää paremmin.
- Ehkä voisi harjoitella saaristossa.
- Ymmärrän paremmin, en osaa vielä puhua mutta asenne on parantunut.
- Uusia muistoja, hyviä hetkiä, uusia ihmisiä, ymmärrys parantunut, videoiden tekeminen oli kivaa.
- Fått umgås med andra, hört helt normalt finskt språk, inte bara textböcker. Försökt prata på finska.
- Flera nya bekanta, lärt sig prata och lyssna mera, förstår bättre normalt språk också.
- Börjat förstå bättre finska och pratat också.
- Roliga lägerveckor.
- Börjar förstå finska bättre, vågat tala finska, nya vänner och bekanta.
- Kanske ska jag jobba i Lappland senare.
- Självförtroendet att prata finska ökat, nya kompisar.
- Hyvä jengi.
- Kehitystä tapahtunut kovasti, monella tasolla. Lamppu syttyi, yrittystä löytyi.
- Mahtava tapa tehdä koulutyötä.
- Skype-träffarna ett slöseri med tid.
- Att få kontakt med andra unga, skratta tillsammans.

Hallå Hackaton!

Projektet *Hallå Hackaton!* är ett initiativ från Korsholms gymnasium, vars tanke är att utveckla hackatons som en användbar metod för språkinläring och problemlösning. Huvudfokus i projektet är utveckling av själva modellen, som går ut på att tillsammans lösa ett problem som inte har ett givet svar. Projektets specialkomponent är hur metoden kan användas i undervisning så, att den samtidigt stärker kunskaperna i andra inhemska språket. Korsholm är en starkt svenskspråkig kommun (70 procent har modersmålet svenska) där en naturlig koppling till finskan ofta saknas. Rektor **Joakim Bonns** säger att de därför ständigt letar efter nya sätt att stärka de studerandes finska utöver den klassiska språkundervisningen.

Innan coronapandemin lade käppar i hjulet genomfördes fyra hackatons. Tanken med modellen är att hitta verkliga uppdrag från ”riktiga livet” som studerande – och även lärare – dryftar tillsammans för att komma på fungerande lösningar. De flesta hackatons är frivilliga, och arrangörerna vill hitta så olika utmaningar som möjligt för att locka med så många olika experter och studerande som möjligt, t.ex. inom språk, matematik, samhälle, fysik. Till exempel drömmer Bonns om ett hackaton med studerande, lärare och föräldrar om hur skolan kunde bli självförsörjande i förhållande till den ström de förbrukar.

Ett av de hackatons som genomförts gjordes tillsammans med en gammal samarbetspart, Suomussalmen lukio i Kajanaland. Gymnasierna i Korsholm och Suomussalmi är vän-skolor sedan 2005 och har med Svenska kulturfondens hjälp arrangerat gemensamma läger redan länge. Under ett läger i Korsholm användes två av dagarna till att genomföra ett hackaton. Uppdraget kom från Visit Vaasa, som ville ha hjälp med marknadsföringen av världskulturarvet Kvarken på sociala medier. För själva arbetet blandades de svensk- och finskspråkiga studerandena upp i mindre grupper för att tillsammans fundera på lösningar. Slutprodukten var en tvåspråkig mediekampanj för Visit Vaasa om hur de kunde marknadsföra världsnaturarvet till sin målgrupp. Kampanjen presenterades på Hanken i Vasa, där studerandena fick feedback för sitt arbete även från den akademiska personalen. Joakim Bonns och **Nina Ingves**, som ledde hackatonet, upplever att det skedde en stor förändring i hur studerandena vågade sig in i det andra språket.

*D*å vi drog igång och de fick träffa sina gruppmedlemmar så var det nog väldigt tyst. De höll sig till dem de redan kände. Två dagar senare då alla presenterade sina planer var det en helt annan ljudnivå och diskussion. Om de inte hittade ordet på svenska eller finska frågade de varandra eller svängde kanske till engelska för att få kommunikationen att löpa.

– NINA INGVES

*A*tt gå från full tystnad till fullt snack där man brassar på på båda språken – och människor som enbart pratade finska två dagar tidigare nu enbart pratar svenska med de svenska studerandena – det var nog häftigt att se.

– JOAKIM BONNS, REKTOR VID KORSHOLMS GYMNASIUM

Inför varje hackaton planeras den språkliga aspekten och på vilket sätt det andra inhemska ska komma in. Språket ska inte vara ett mål i sig utan ett verktyg för att nå fram till så goda svar och lösningar som möjligt: "Det handlar om att avdramatisera språket".

Ett annat hackaton gällde att designa en tvåspråkig öppningsdag för restaurangen Fiskets Hus och butiken Fiskdisken i Vasa. I det uppdraget arbetade lärare och studerande tillsammans, vilket ledde till att lärare har börjat utnyttja metoden i sina lektioner. Hela projektets målsättning är att genom att testa sig fram erbjuda så konkreta, fungerande och billiga tips som möjligt så att hackatons kunde tas i bruk som metod i flera skolor. Och även annanstans: "Vi drömmer om att ha ett avslutande hackaton med Kulturfonden om hur resultaten av *Hallå!* kunde spridas på bästa möjliga sätt. Det vore häftigt!"

CASE 5

Heinola i tiden

Projektet *Heinola i tiden* skapades av **Juhani Korhonen**, ansvarig språklärare, och **Tarja Hellström**, timlärare i svenska vid Heinolan kansalaisopisto. Det var Hellström som såg information om *Hallå!* i Helsingin Sanomat. Arbetarinstitutet har alltid försökt erbjuda minst en kurs i svenska varje år, men med *Hallå!* ville man erbjuda något mer. Ansökan var bred med många olika komponenter, men bara en del av pengarna beviljades.

Korhonen och Hellström inledde projektet med att skapa en enkät som besvarades av sammanlagt 123 personer, inklusive studerande vid medborgarinstitutet, högstadies- och gymnasieelever, samt av allmänheten via biblioteket och på nätet. Svaren överraskade positivt: majoriteten av svararna uttryckte ett intresse för svenskan. Med hjälp av enkät-svaren och en styrgrupp beslöt man att satsa på bl.a. gemensamma svenska träffar ("Fika-paus"), lässtunder, musiklektioner på svenska för småbarn, kulturbesök och evenemang.

Planering av *Heinola i tiden*, plock från projektets Facebook-sida.

Allting förutom musikleken, som inte blivit av p.g.a. brist på deltagare, anser Korhonen och Hellström att har fungerat bra. Speciella evenemang har arrangerats bl.a. i samband med Luciadagen, Runebergsdagen och Svenska dagen, och projektet har arrangerat rundvandringar (t.ex. kring gamla sidan av Heinolas kyrkogård och till Urajärvi herrgård) för att belysa områdets svenska historia. Man har också hållit språklubbar där man i grupp fått diskutera på olika språk, av vilka svenskan varit ett. Varannan vecka hålls fikapaus där man småpratar med varandra på svenska. Samarbetet med Heinolas bibliotek har stärkts i och med projektet, och biblioteket ställer fram och beställer in mera svenska böcker i samband med speciella dagar.

Lokala medier har skrivit om projektet och projektet har sin egen sida på Facebook, men Korhonen upplever att de kunde ha fått mer synlighet. Nu har ordet spridit sig främst från mun till mun. Ändå upplever Korhonen och Hellström att projektet lett till ett större intresse för och större medvetenhet om svenskan. Efterfrågan på olika kurser i svenska har ökat på institutet, personer på gatan som deltagit i något evenemang börjar automatiskt tala svenska, och några berättar att de börjat tala svenska med sina svenska barnbarn.

På något sätt var jag... kanske inte pessimistisk, men lite rädd för motstånd. Men det har vi inte fått. Jag tänkte att vi kan möta folk som tycker det är onödigt med svenska, att "varför inte engelska", eller att "vi bor i Heinola och Heinola är en finsk stad". Men nej.

– JUHANI KORHONEN, ANSVARIG SPRÅKLÄRARE

Och möjligen sen att, vi visste ju inte hur det sku gå – får vi folk med, finns det deltagare, är svenskan ett språk som känns viktigt? Men det har gått bättre än vi hade tänkt.

– TARJA HELLSTRÖM, TIMLÄRARE I SVENSKA VID HEINOLAN KANSALAIOPISTO

Arrangörerna framhåller att i alla fall fikastunderna och det goda samarbetet med det lokala biblioteket kommer att fortsätta oberoende av eventuell fortsatt finansiering. Och arrangörerna och en av fikapausdeltagarna är alla överens om en sak: syns språket inte så glöms det bort. Ju mer språket hörs och ses desto mer används det. Men, konstaterar Hellström: "Vi är i Häme, det tar tid!". Korhonen kompar: "Det är kanske så, att yksi ihminen kerrallaan – en människa i taget."

Bli proffs!

Mari Linna är lektor i svenska vid Satakunnan ammattikorkeakoulu och känd inom svenskspråkiga kretsar från tidigare: bl.a. erhöll hon ett stipendium från Svenska Folkskolans Vänner för sitt arbete för svenska språket år 2016. Då *Hallå!*-programmet utlystes var Linna snabb på att utnyttja tillfället. Intresset för svenskan vid Satakunnan ammattikorkeakoulu räcker inte nödvändigtvis för att få ihop valbara kurser i svenska (vilket kräver minst 16 studerande). Vill man göra något utöver de obligatoriska 3–5 studiepoäng i svenska som ingår i utbildningen behövs därför utomstående finansiering.

Med projektet *Bli proffs!* ville Linna öka studenternas motivation att tala svenska och sänka deras tröskel att använda språket genom samarbete med näringslivet.

I helheten ingick fyra kurser:

1. Ruotsin aktivointi
2. Våga tala svenska
3. Svensk företagskultur
4. Att bemöta klienten inom social- och hälsovård

De två första kurserna var tänkta för alla, medan kurs tre var tänkt i första hand för tradenomstuderande och kurs fyra för studerande inom social- och hälsovård. För kursen svensk företagskultur tog Linna kontakt med lokala företag som fungerar på svenska eller har företagsverksamhet med Sverige. Att få företag att ställa upp var inte svårt, däremot var det svårare än väntat att rekrytera studerande till kurserna.

Ehkä tiesimme alusta pitäen, että tämä on haasteellinen tehtävä. Saamme panostaa ihan eri tavalla kuin esim. englannin opettaja. Mutta ehkä se on ollut yllätys, että on ollut pakko tehdä niinkin paljon työtä. Osa opiskelijoista kyllä innostuu ja ilmoittautuu ruotsin vapaasti valittaville kursseille, mutta valitettavan monet jättävät ne kesken, koska pakollisten kurssien tehtävät painavat päälle.

– MARI LINNA

Linna upplever ändå att de som varit med har varit tacksamma för möjligheten och de har gett god feedback. Även Magmas egen enkät bland studerande som deltagit visade på positiva upplevelser (se ruta nedan, om hur de studerande kommenterar kurserna och det bästa/sämsta med dem). Linna framhåller att projektet även röjt ett intresse bland andra lärare på högskolan som velat borsta av sin rostande svenska.

STUDERANDENAS FEEDBACK OM *BLI PROFFS!*:

- Motivoiva opettaja, yritysten edustajat jotka olivat mukana kurssilla, aivan huippu kurssi!
- Parasta oli ymmärrys siitä, että osaan ja uskallan käyttää kieltä enemmän.
- Opettajalla oli innostava, positiivinen ja kannustava ote. Jokainen yritysvieras toi oman lisänsä kurssiin, jokaisella oli erilainen aihe ja kielitaito. Oli todella opettavaista kuulla vieraiden esitelmiä ja oppia niistä sekä käytännön tietoa että sanastoa. Mielestäni vierailut olivat aivan mahtavia enkä olisi ikinä voinut kuvitella kuinka opettavaisia ne ovatkaan.
- Parasta olivat vierailijat eri yrityksistä, jotka kertoivat yritysten toiminnasta. Kurssilla oli mukava ilmapiiri ja tehtäviä oli sopiva määrä :)
- Parasta oli mahdollisuus päästä puhumaan ruotsia. Mahdollisuuksia normaali arjessa ei ole niin paljoa.
- Uudet näkökulmat, mielenkiintoiset vieraat, kosketus "tosielämän" liike-elämään. Ehkä olisin toivonut vielä enemmän aikaa puhumiselle/kielen tuottamiselle; nyt kurssi painottui aika voimakkaasti vieraiden esitysten kuunteluun. Toki puhumista pääsee treenaamaan enemmän Våga tala svenska -opintojaksolla.
- Liikaa tehtäviä, ei sovi kaltaiselleni jolla huono ruotsin kielen taito.
- Opettaja, täysin oikeassa ammatissa! Tämä ei ole kenenkään vika, mutta koronan vuoksi opintokäynnit jäivät...
- Työelämäkumppanit olivat erittäin hyviä ja tekivät kielen käytöstä ja opiskelusta entistä mielenkiintoisempaa. Keskustelutunnit olivat rentoja ja niissä pääsi hyvin harjoittamaan omaa ruotsin kieltä. Työelämäkumppaneiden aiheet olivat mielenkiintoisia ja liittyivät omaan alaan, joten koen oppineeni paljon uutta asiaa ja sanastoa jopa ihan huomaamatta. Suosittelisin paljon mieluummin tällaista kurssia kun perinteistä amk-tutkintoon kuuluvaa "oman alan ruotsi" -kurssia, sillä koen, että tästä oli paljon enemmän hyötyä ja opiskelu oli miellyttävämpää, kuin pelkkä sanaston opettelu ja kirjallisten tehtävien teko.
- Yhteishenki kurssilla oli hyvä, vaikka meitä oli mukana monen tasoisia. Huippuosajista vähän osaavaan ja kaikkea siltä väliltä.
- Kurssi oli hyvin mielenkiintoinen ja paransi ruotsinkielen osaamistani.

Unga Röster – Finlands Ungdomskör

Initiativet till projektet *Unga röster* togs av DUNK, De Ungas Musikförbund i Svensk-finland. Dåvarande verksamhetsledare **Martin Enroth** berättar att förbundet hade flera projektidéer i byrålådan, men kom överens med Svenska kulturfonden att de för *Hallå!* skulle satsa på planen på en ungdomskör. Nationella ungdomskörer är vanliga i andra länder men har inte funnits i Finland. För att bli verkligt nationell var tanken att kören skulle fungera på både finska och på svenska. Som dirigent för kören anställdes **Elisa Huovinen**, sedan länge en känd profil inom den finska körvärlden. I och med sitt nya uppdrag med DUNK, och därefter även med Akademiska Sångföreningen, beslöt sig Huovinen för att satsa på svenskan. Även om tanken är att alla kan tala sitt eget modersmål i kören använder Huovinen själv både finska och svenska.

Projektet *Unga röster* inleddes med att gå ut med information om den planerade kören så brett som möjligt. Ansökningar kom från hela landet, fler från finskspråkiga än från svenskspråkiga. Själva ansökan skulle bestå av motiveringar varför man ville vara med samt ett inbandat musikprov. Det visade sig att kvaliteten på de finskspråkiga ansökningarna i genomsnitt var bättre än de svenskspråkiga: till kören valdes därför 27 unga av vilka fyra hade svenska som modersmål. De flesta kom från helt finskspråkiga miljöer. En orsak till nivåskillnaden bedömer Enroth vara bristen på körsolor på svenska. Svenskspråkiga är eventuellt också bortskämda med stora satsningar, och en del som inte sökte (t.ex. ur DUNKs egna aktiva) tyckte att de redan hade för mycket på gång.

I praktiken har ändå kören satsat på att fungera på två språk: information går ut på två språk och kören sjunger både finsk- och svenskspråkig musik. Då blir det naturligt att öva uttal och tala om vad ord betyder, upplever Enroth.

Det första veckoslutet lite stelare stämning. Men personalen har spelöga, och dirigenten föregår med mycket gott exempel. Det har varit psykologiskt jätteviktigt att hon står där framför alla och talar svenska, även om den inte är perfekt. Språket blir en rolig sak och det ingår ingen skam. Vi har också satt lite mer ansvar på dem som har svenska som modersmål, och bett dem att hålla sig till svenskan. Senaste körhelg [feb 2020] gick diskussionen på två språk: alla talade sitt eget språk, eller så flikade man in på den andras språk. "Tills vi far till Sverige så ska jag nog prata svenska" hörde jag en av de finskspråkiga deltagarna säga. Så det har nog brutit ner barriärer bland de unga och kommer att ha ringar på vattnet.

– MARTIN ENROTH, TIDIGARE VERKSAMHETSLEDARE FÖR DUNK

Huovinen och körens producent **Petra Eklund-Saloheimo** håller med:

praktiken så är båda språken väldigt närvarande. Det finns en genomgående förståelse för och tillåtelse att båda språken finns där. Det tycker jag från första början har varit en fullkomlig självklarhet. Och det är nog (tidigare producenten) Miira Holländer och Elisa Huovinen som har satt den här grunden för förståelsen och självklarheten. Vi har ett superglatt gäng som kommunicerar över språkgränsen.

– PETRA EKLUND-SALOHEIMO, PRODUCENT FÖR KÖREN FINLANDS UNGDOMSKÖR

Sitä on todella hauskaa kuunnella. Tuntuu, ettei kielten välillä ole minkäänlaista muuria.

– ELISA HUOVINEN, DIRIGENT FÖR KÖREN FINLANDS UNGDOMSKÖR

Enligt Eklund-Saloheimo har sångarna hittat varandra även utanför kören, t.ex. spelar de tillsammans och har en gemensam WhatsApp-grupp som går het: "saker som håller vänskapen och språkdialogen levande även utanför kören".

Tanken var att kunna ha 8–10 gemensamma övningsveckoslut tillsammans per år, plus eventuella körfestivaler, evenemang och konserter. Innan coronapandemin hann kören öva tillsammans sex veckoslut och uppträda med fyra konserter. Sedan pandemin bröt ut har övningarna skett via zoom, och kören bandade även in en virtualkör som fick

god spridning i hela Finland. De digitala övningarna har i sig fungerat men inte varit lika givande för vare sig sångarna eller dirigenten. ”Utan en dirigent med 17 fingrar som kan spela 8 stämmor samtidigt skulle det inte ha gått” kommenterar Eklund-Saloheimo, och ger en stor eloge till dirigenten. Planerna är ändå att kunna återgå till de fysiska övningarna så fort som möjligt, och träffas på olika ställen i landet. Bl.a. Vasa, Jakobstad, Åbo och Tammerfors finns i planerna, likaså ett gemensamt läger med de andra nordiska ungdomskörerna, skivinspelning, nya konserterhelheter, inspelning av musikvideo och så vidare.

En utmaning för DUNK är att bygga upp de personliga kontakterna till finskspråkiga musikhögskolor och dirigenter som föreningen sedan länge haft till svenskspråkiga dito. Det arbetet tar tid. Likaså upplever Huovinen att det tar tid att bygga upp en helt ny kör men att det är ett viktigt arbete: Finland behöver en nationell ungdomskör, på samma sätt som i Sverige och Norge. Alla hoppas därför på att kören ska kunna bli permanent. En treårsplan utformas som bäst. Planerna skulle möjliggöra körens fortsättning genom fonderarbete, för att sedan förhoppningsvis få in statlig finansiering. Alla är också öppna för idén att någon annan än DUNK skulle ta över verksamheten i framtiden: viktigast är att den skulle fortsätta även efter *Hallå!*.

 n mielestäni todella tärkeää, että nuorille osoitetaan kaksikielisyyden rikkaus musiikkimaailmassa jo varhain. Ruotsiksi työskennellessäni olen huomannut, että asioita sanotaan eri kielillä vähän eri tavalla ja se laajentaa hurjasti omaa ammatillista palettiani. Toivon tämän välittyvän myös nuorille: kielitaito on aina rikastuttavaa ja se laajentaa sekä omaa osaamista että tapaa, jolla maailmaa tarkastelee.

– ELISA HUOVINEN

Suomen Icehearts – för att berika den språkliga mångfalden

Ett av de projekt som var med redan i *Ung på svenska* var Icehearts projekt, som både då och nu leds och sköts ensamt av **Stina Kuhlefeldt**, projektansvarig inom skolarbetet på svenska inom Icehearts. Icehearts är en (i huvudsak finskspråkig) organisation för förebyggande barnskyddsarbete som funnits sedan 1996. Grundtanken i Icehearts är att med sporten som inkörsport finnas vid barnets sida både på fritiden och i skolan, hela vägen från unga år upp till äldre tonåren. Huvudsakliga målgruppen är barn som verkar ha behov av stöd och som kan gynnas av att stödet är långvarigt.

Genom Icehearts-projektet inom först *Ung på svenska* och nu inom *Hallå!* har tanken varit att främja förståelsen mellan olika språkgrupper och stärka svenskans roll med Icehearts metod som verktyg. I början kom Kuhlefeldt in i skolorna via Icehearts-eleverna, men behovet visade sig vara bredare än så: klasslärarna som skulle undervisa i svenska i sjätte klass (utan att ha fått utbildning för det) ville ha Kuhlefeldt med på lektionerna för att hjälpa till med uttal och undervisning.

Jag började från den roliga sidan. Det var superbra att få komma in från starten och göra svenska till skolans roligaste ämne. Vid varje timme fick de känslan att de kan, och de fick bra feedback. Det blev inte det där hemska ämnet som ingen kan och ingen vill kunna. Det finns flera som underpresterar i skolan, men ändå fattat tycke för svenskan.

– STINA KUHLEFELT, PROJEKTANSVARIG INOM SKOLARBETET PÅ SVENSKA INOM ICEHEARTS

Kuhlefeldt berättar om en elev som hade vitsordet fem i svenska då Kuhlefeldt först träffade eleven i sjunde klass. Två år senare, till mellanbetyget i nian, hade eleven vitsordet nio i svenska. Kuhlefeldts sätt att närma sig eleverna är att se dem som individer, alltid hälsa på dem med namn och aldrig racka ner på någon för att hen gör fel. Stämningen ska vara tillåtande och uppmuntrande: det ska vara lätt att lyckas. Rektor eller specialläraren bedömer var Kuhlefeldts insatser behövs mest. Specialläraren i skolan kommenterade Kuhlefeldts insats så här:

Stinalla on ollut merkittävä vaikutus ruotsinkielen asennetta kohtaan. Joku joka näkee toivon ja mahdollisuuden, ja sanoo sen ääneen. Kohtaaminen, positiivinen asenne, ilmapiirin kohentaminen – konkreettisen opettamisen lisäksi.

– SKOLANS SPECIALLÄRARE OM KUHLEFELTS INSATS

Kuhlefelt ser hur det positiva närmelsesättet spiller över även på andra ämnen. Många uppfattar matematik och svenska som de svåraste ämnena i skolan, men då svenskan går bra stärks självförtroendet och då tenderar även matematiken löpa bättre. ”Det har blivit en positiv spiral, riktigt otroligt faktiskt. Man riktigt ser hur huvudet hos eleverna lyfter och ryggen blir rak.”

Ursprungligen skulle *Hallå!*-projektet ske i fyra olika skolor men på grund av Covid -19 begränsades arbetet till en enda skola, Mikkolan koulu i Vanda, som innefattar lågstadium och högstadium. Kuhlefelt upplever att även lärarna i Mikkola skola blivit ivriga med svenskan och vill tala svenska med henne. ”Så i lärarrummet hörs det numera lika mycket finska som svenska, för de är så ivriga att testa sina nya meningar. Det har blivit lite av en kultgrej. Hela Mikkola har blivit lite av en *Hallå!*-skola!” kommenterar Kuhlefelt.

Kuhlefelts insatser i Mikkola har hela tiden ökat, bland annat har hon ombetts ta över vissa kurser i svenska på grund av lärarbrist. Hon hoppas också få en större roll inom så kallad VALO-undervisning, vilket står för valmistava opetus eller förberedande undervisning. VALO är till för dem som flyttat till Finland och måste stärka sin finska innan de börjar delta i den ordinarie undervisningen. Även de behöver lära sig svenska.

Jag hoppas att det kunde bli en permanent modell som andra skolor också kunde nappa på. Att en svenskspråkig person jobbar inifrån skolan och ger det där språkstödet. Man når inte så många på en gång, men ska det bli bra måste man jobba tillräckligt länge med samma elev. Och det blir väldigt mångfacetterat och går väldigt djupt: de får helt nya insikter, och hittar också kopplingen till exempel mellan engelskan och svenskan. Det är saker de kommer att ha nytta av hela livet.

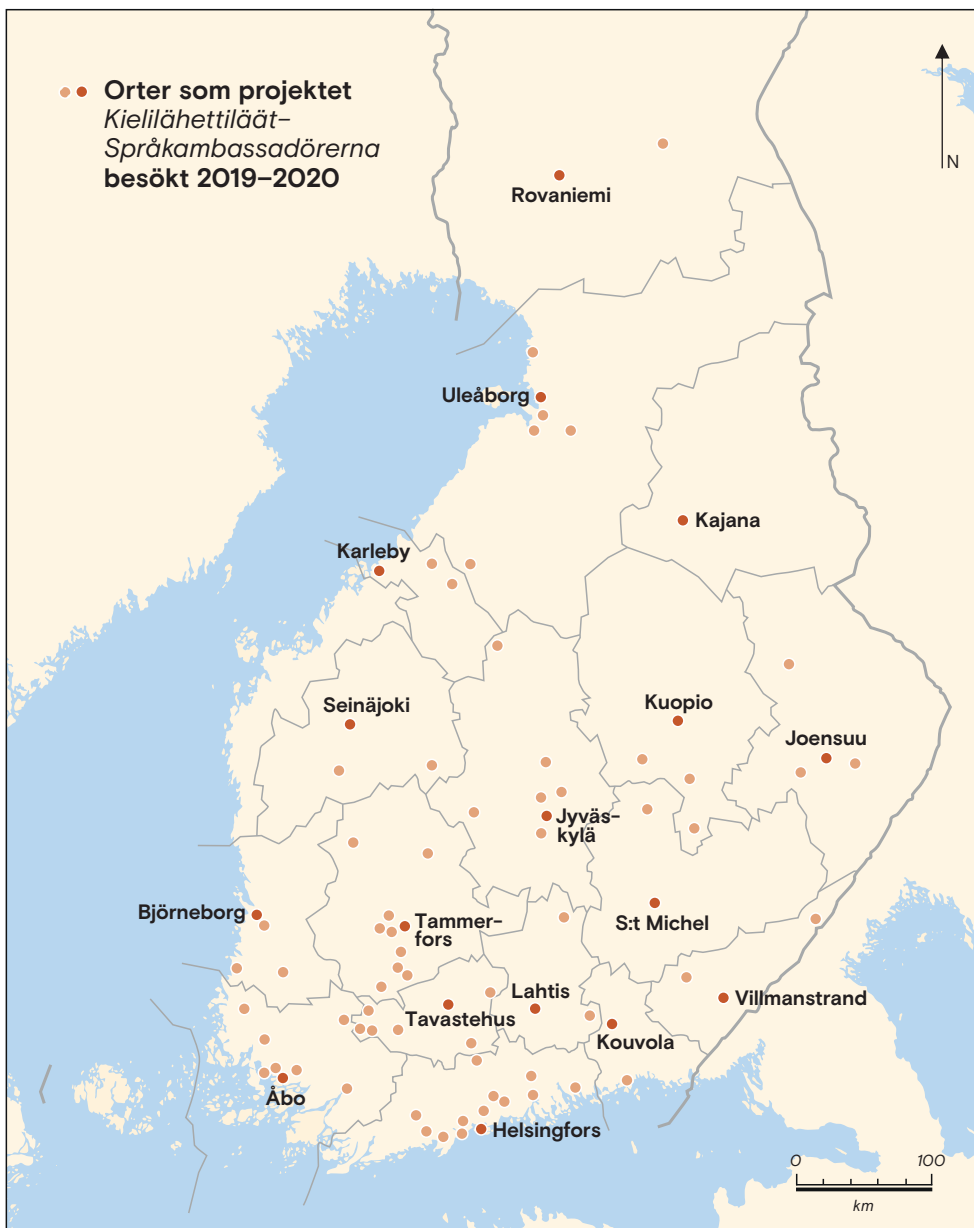
– STINA KUHLEFELT

Kielilähettäät – Språkambassadörerna

Idén till projektet *Språkambassadörerna* hade grott hos projektledare **Jaan Siitonen** redan en längre tid innan *Hallå!*-projektet utlystes. Uppvuxen som helt finskspråkig vaknade Siitonens egna intresse för svenska språket i senare tonåren. Efter att ha valt att gå militären på svenska och börjat studera på svenska, började Siitonen besöka finska skolor för att berätta om sina erfarenheter. Tillsammans med en kamrat startade han även en förening (KomIn) men arbetet rann ut i sanden efter en tid. ”Då jag såg *Hallå!*-reklamen tänkte jag att nu ska vi fixa det här ordentligt och göra det stort”, kommenterar Siitonen.

Vilket de gjorde: *Språkambassadörerna* består numera av ett nätverk på cirka 100 ambassadörer som själva gått i finskspråkig skola men lärt sig svenska. Sammanlagt har de hittills besökt 200 skolor i 94 olika kommuner (se Karta 3 på följande sida). Grundtanken är att ambassadören själv ska ha gått i den skola hen besöker, eller i alla fall i en skola på samma ort, för att eleverna ska kunna identifiera sig med personen. Under besöket berättar ambassadören om vilken betydelse kunskaper i svenska haft i ambassadörens liv. Fokus ligger på en dialog mellan ambassadören och eleverna där eleverna/de studerande ombuds fundera på vilket sätt kunskaper i svenska kunde vara till hjälp och nytta för dem själva.

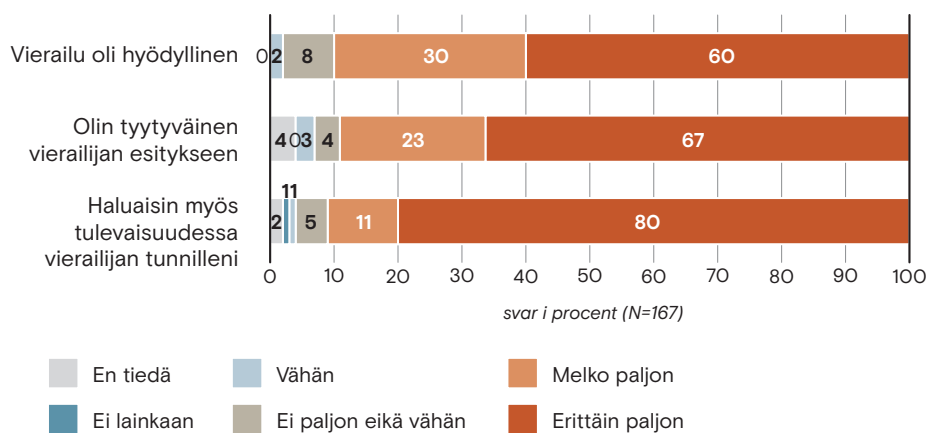
Karta 3. **GEOGRAFISK FÖRDELNING AV ORTERNA SOM PROJEKTET**
KIELILÄHETILÄÄT – SPRÅKAMBASSADÖRERNA BESÖKT ÅREN 2019–2020

Karta: Hannu Linkola

All kommunikation mellan Siitonen och ambassadörerna går på svenska, delvis för att få en uppfattning om ambassadörens kunskapsnivå i språket. Också kommunikationen med lärarna sker på svenska. ”Säkert ingen annanstans talar så många finskspråkiga svenska med varandra!” kommenterar Siitonen. Tills vidare har projektet nått ut till cirka 12 000 elever. Och lärarna verkar nöjda: liksom framgår ur bilden nedan, som består av ett sampel på 167 lärare i finska skolor, anser 90 procent att de är ganska eller mycket nöjda med besöket och att besöket var ganska eller väldigt nyttigt. Hela 91 procent skulle gärna ha flera besök från ambassadörerna.

Figur 15. LÄRARNAS FEEDBACK PÅ SPRÅKAMBASSADÖRERNAS BESÖK I FINSKA SKOLOR

Siitonen hoppas att de med projektet kan få elever att hellre fundera ifall de behöver svenska, i stället för att konstatera ”jag behöver inte svenska”. Inställningen till språket ska kopplas till eventuell nytta i stället för en plikt eller ett obligatorium. Därmed blir även attityden till språket mer öppen, upplever Siitonen, vilket kan bidra till ett öppnare samhälle.

Språkambassadörerna inledde arbetet i finska skolor men har även inkluderat besök i svenskspråkiga skolor, där svenska ambassadörer talar om behovet av att kunna finska. Siitonen är tydlig med att detta är bara början.

Vår vision och vårt mål är att göra besöken till en permanent del av undervisningen så, att alla lärare kan beställa en ambassadör. Vilken lärare som helst och varifrån som helst i landet. Och det ska inte behöva gälla enbart finska och svenska, utan alla språk som undervisas i Finland. Jag önskar det skulle stå i läroplanen att språkambassadörer rekommenderas i undervisningen. Varför inte för andra ämnen också – att bygga upp motivation behövs i flera ämnen.

Konceptet kunde med fördel spridas även i andra länder, uppfattar Siitonen. Utöver besöken sysslar *Språkambassadörerna* med bl.a. en språkpodd.

BILAGA 3:

Modeller, metoder och idéer för ökad tvåspråkighet

Nedan listas modeller som kan stärka tvåspråkigheten (eller flerspråkighet) på olika nivåer, baserat på de exempel *Hallå!* lyft fram. Här är fokus på tvåspråkigheten finska och svenska, men det kunde lika väl gälla teckenspråk, samiska eller andra språk som talas i vårt land.

För de minsta

- Nya eller flera modeller för språkstöd, som kan användas inom småbarnspedagogiken:
 - Musik på två språk (t.ex. *Tjolahåpp*, *Minutvisor*)
 - Appar till hjälp för att göra nya språk bekanta/stärka ett svagare språk (*Moka Mera Lingua*)
- Nya metoder eller inslag i småbarnspedagogiken:
 - Göra det andra språket bekant genom en klubb på det andra språket (t.ex. någon timme i veckan)
 - Göra andra språket bekant med hjälp av dramapedagogik eller andra konstnärliga metoder (t.ex. enl. *Ord och inga visor*)
 - Göra kulturbesök som annars skulle göras på det egna språket till ett tvåspråkigt besök (t.ex. *Vickan & Väinö*), eller till ett besök på det andra språket
- Tvåspråkiga alternativ för föräldrar att göra med sina barn (t.ex. *Hantverksdopp*)

För grundskolan

- Nya modeller för språkundervisning
 - Utnyttjande av tandem från och med högstadiet
 - Utnyttjande av olika former av (scen)konstnärliga metoder (t.ex. *Omskakas*, *RimCirkus*).
 - Fortbildning och stöd för klasslärare som måste undervisa det andra inhemska utan att ha den rätta behörigheten.

- En språkresurs i skolan
 - En permanent person som kan undervisa i svenska men också fungera som språkstöd. Svenskspråkig person i finskspråkiga skolor, finskspråkig person i svenskspråkiga skolor. Enligt modell från *Icehearts*, i den form det tillämpats inom *Hallå!*.
 - Ambulerande resurs som kan användas i flera skolor (t.ex. enligt modell från *Språkfönstret Öppet*, *RimCircus*, *TaiKons konstfostran*). En person som kommer in och undervisar på ett sätt som går utöver det vanliga, för att inspirera och uppmuntra till tal.
 - Resurs för läxläsning och unga som kan fungera som förebilder, både språkligt och annars (*Svenska för invandrare*)
- Utbyte med en vänskola i ett annat språkområde
- Besök av en språkambassadör för att öka motivationen att lära sig språket (*Språkambassadörerna*, *Svenska för invandrare*)

För andra stadiet

- Utnyttjande av tandem som metod
- Utbyte med en vänskola i ett annat språkområde
- Besök av en språkambassadör för att öka motivationen att lära sig språket (*Språkambassadörerna*, *Svenska för invandrare*)
- Valbar kurs i det andra inhemska som utnyttjar praktiskt orienterade metoder där studerande får använda språket i praktiken. Kunde med fördel kopplas till en diskussionsklubb som eventuellt kan leva vidare på egen hand, t.ex. filosofi-café, bokcirkel eller dylikt.
- Introduktion av tvåspråkiga hackatons för att i praktiken uppleva språket som kommunikationsmedel (i stället för att fokusera på korrekthet), samtidigt som man använder en ny problemlösnings-metod (*Hallå Hackaton*).

För tredje stadiet

- Kurser i samarbete med näringslivet, antingen på två språk eller på det andra inhemska, för att belysa nyttan och vikten av att kunna flera språk.
- Utveckling av material för att stärka det andra inhemska, t.ex. tvåspråkiga dialoger inom vården, digitala hjälpmedel.
- Fortsatt forskning kring tvåspråkighet, flerspråkighetsdidaktik, tvåspråkiga examina etc. Ju mer kunskap desto större möjlighet att satsa på rätt saker.

För fortbildning och övrig bildningsverksamhet

- Stödjande verksamhet för att stärka (den i vissa fall lagstadgade) tvåspråkigheten i arbetsmiljön. Arbetsrotation/-utbyte, språkhandledning, språkbadsresor, yrkesspecifika språkkurser (t.ex. *Jag praktiserar på svenska, Fackspråk och kultur i språkbud*).
- Fler möjligheter att använda det andra inhemska och bekanta sig med den andra språkgruppen inom fria bildningen och tredje sektorn. Fler kurser inom fria bildningen men också enklare lösningar som språkcaféer, familjeträffar, mammaträffar (t.ex. *Heinola i Tiden, Luckan, Rohkeasti ruotsiksi*).
- Utnyttja arbetsverkstäder till att samtidigt träna språk.

För konst, kultur och musik

- Ökad produktion av och tillgänglighet till mediematerial som går över språkgränsen – språkligt, innehållsmässigt eller bäggedera.
- Ökad produktion av kultur som går över språkgränsen, t.ex. svenskspråkiga inslag i finskspråkiga kulturevenemang/festivaler och tvärtom (t.ex. *Kaksikielinen Kustavi*).
- Större fokus på att marknadsföra kulturutbud över språkgränsen så att intresserade hittar fram och känner sig inkluderade (t.ex. *Hoppa på!*).

För hobbyer

- Samarbete mellan svensk- och finskspråkiga hobbygrupper – t.ex. körer, scouter, 4H.
- Tvåspråkiga alternativ inom musik (t.ex. *Finlands Ungdomskör*), sport (tvåspråkiga träningar) etc.
- Göra två- och flerspråkighet naturligt inom större organisationer (så som *Vi är IFK – yhdessä hauskenpää*).

Utvärdering av Svenska kulturfondens strategiska program

Hallå! 2018–2021

Inom ramen för Svenska kulturfondens strategiska program *Hallå!* för en levande flerspråkighet satsade vi 2018–2021 ungefär sex miljoner euro på projekt inom utbildning, kultur, forskning och föreningsverksamhet. Vi ville att projekten skulle lyckas bra inom sina verksamhetsområden, men det övergripande målet var att på sikt se ett förbättrat språkklimat i Finland.

Vilka blev effekterna på språkklimat och personlig inställning till språkinlärning? Och hur väl lyckades vi med våra egna processer i anslutning till lanseringen och hanteringen av det strategiska programmet?

Lia Markelins och Tankesmedjan Magmas grundliga, analytiska och välformulerade utvärdering av *Hallå!*-programmet kommer väl till pass i både vår framtida bidragsutdelning och i vår dialog med de projekt och verksamheter vi finansierar.

**Svenska
kulturfonden**

magma